

ՍԻՄՈՆ ԳԱԲԱՄԱՃԵԱՆ

ԴՐՊԱՆԻ

ՏԱՐԵՅՈՅՅ

1937

Ժ Ը . Տ Ս Ր Ի

Նրկասիրողին Հասցեն
44, Rue du Commerce, 44

Colombes (Seine)

France

059

4-13

1 1/2 շիլին Անգլիա եւ ալյուր,
կա, թուրքիա 40 դրուշ:

ՄԻՈՒԹԻՒՆ, Պաշտօնամերթ **Հ. Մ. Բ. Մ.** Միւս-
մեան: Շահեկան մանրամասնումներով լի սոյն միւսմեան
մասին, որու գոյութիւնը անհրաժեշտ պէտք մ'է մեր ազգին,
քանի որ աղէտալի դէպքեր հարուածած են զմեզ:

Հասցեն՝ 11, Square Alboni, Paris.

ՀԱՅ ՄԱՍՈՒԼ, անկախ շարժամերթ, խմբագիր-
հրատարակիչ **Հ. Մ. Պօտուրեան**, Պուրբէշ. Միսիմարեան
անխնշ վարդապետին հրատարակութիւնն է սա, կը գոհա-
ցնէ իր պարունակութեամբ բնօրինակները հայ կեանքի տեղե-
կութիւններով եւ իմաստուն խորհրդածութիւններով:

Հասցեն՝ **Հ. Մ. Պօտուրեան, Frumoasa (Circ)**
(Roumanie).

ԱԼԻԲԲ, ազգ. գրական եւ քաղաքական, երկօրեայ
մերթ, խմբագիր Պ. Հաչրապետեան, թէհրան: Չգիտեմ մէ
որու կը պարտիմ շնորհակալութիւն այս մերթի ստացման:
Պարսկախոսութեան այս մերթը իր զանազան ազգ. հարցե-
րու տեսութիւններով եւ տեղական կեանքի ծանօթութիւննե-
րով յաշուող տուաւ հետաքրքրութեանս. իր էջերով հայ
գիրը եւ գրականութիւնն սիրելի կ'ընծայէ: Բաժնեկիւն 25 ֆր.

Հասցեն՝ **Avenue Postkhané, Téhéran (Iran).**

ԿԱՐԵՒՈՐ ԳՐԱԿԱՆ ՉԵՌՆԱՐԿ. — ՀԱՅ
ԱՌՁԵՌՆ. ՀԱՆՐԱԳԵՏԱԿ: Երկասիրող **Հ. Մ. Պօտուրեան**:
Այս Միսիմարեան հաշրը հատաւարիմ իր ուխտին գեղեցիկ
աւանդութեանց՝ անձնուէր ոգով ձեռնարկած է այս գործին
իրը մատենագրի, արուեստագէտի եւ զանազան ասպարէզ-
ներու մէջ փայլող հայորդիներու անունը մոռացումէն ազա-
տելու համար: Պէտք է քաջալերուի այս գործը, դիմելով

ՍԻՄՈՆ ԳԱԲԱՄԱՃԵԱՆ

ԳՐԱԿԱՆԻ

ՏԱՐԵՑՈՅՑ

1937

ԺԸ. ՏՄՐԻ

Տպագրութիւն

ՏԵՐ-ՅԱԿՈԲԵԱՆ

Փարիզ

ՆՈՒՆԱԳԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅ. Ս. ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

Վ Ե Հ Ա Փ Ա Ռ

Տ. Տ. ԽՈՐԷՆ ՍՐԲԱԶՆԱԳՈՅՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

ԱՐԺԱՆԸՆՏԻՐ ԳԱՀԱԿԱԼ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ

ՆԱԽԱՄԵԾԱՐ ԱԹՈԹՈՑ Ի Ս. ԷԶՄԻԱՇԻՆ

Տ. Տ. ՍԱՀԱԿ Բ. ԽԱՊԱՅԵԱՆ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ

(Այժմ Ի Սուրբիա, Անթիլիաս)

Տ. ԹՈՐԳՈՄ Ս. ԱՐԲԵՊԻՍԿ. ԳՈՒՆԱԿԵԱՆ

Պատրիարք Հայոց Երուսաղեմի

Տ. ՄԵՍՐՈՎԻՍ Ս. ԱՐԲԵՊԻՍԿ. ՆԱՐՈՅԵԱՆ

Պատրիարք Հայոց Թուրքիոյ

3885-2011

ՏԱՐԵՄՈՒՏՔ ԸՍՏ ՆՈՐ ՏՈՄԱՐԻ

Փրկչական քուական 1 Յունուար 1937

Փոքր Ազարիայի ՅԻԲ.—322 2 Ապրիլ »

Բուն քուական Հայոց ՏՆԻԹ—ՏԻԼ.

(4429—30) 19 Օգոստոս »

Տօմարական քուական Հայոց ՌՅԶԶ—ԶԷ.

(1386—87) 24 Օգոստոս »

Հրեից քուական 5698 26 Սեպտ. »

Աւար. Հիմեքի քւկն. 1356 27 Ապրիլ »

Թրք. Երեւանական քւկն. 1 Յունիս »

ԸՍՏ ՆՈՐ ՏՈՄԱՐԻ

Տարեգիր Է.

Ինքնեւսանդեւակ 19

Վերադիր 17

Եօթնեւակ Գ.

Տանուէր հոյ

ՀԱՄԱՌՈՏԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ

Լա. Լատինաց

Յն. Յունաց

Յայսմ. Ըստ Յայսմաւորաց

Տօմ. Ըստ Տօմարին Հայոց

ՊՍԱԿԻ ՀԱՄԱՐ ԱՐԳԻԼԵԱԼ ՕՐԵՐ

Ըստ եկեղեցական կանոնի պսակ օրհնելու համար արդիւեալ օրերն են.

1. Հինգ տաղաւորներու Մեռելոցի օրերը:
 2. Ս. Ծննդեան, Անուանակոչութեան, Տեառնընդառաջի. Աւետման եւ Համբարձման օրերը:
 3. Ամբողջ Մեծ Պահոց եւ զատական առաջին ու Թ օրերը, այսինքն Բարեկենդանէ մինչեւ Նոր Կիւրակէ:
 4. Առաջաւորաց, Վարդավառի, Վերափոխման, Խաչվերացի. Յիսնակի եւ Ս. Ծննդեան շաբաթապահոց հինգ օրերը:
- Մնացեալ բոլոր օրերու մէջ կարելի է պսակ օրհնել:

ՏԱՐԻՈՅՆ ԶՈՂՍ ԵՂԱՆԱԿՆԵՐՈՒ ՏԵՒՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Գարուն եւ հասարակած	92 օր,	19 ժամ 58 վայրկեան
		կը սկսի Մարտ 21ին
Ամառ եւ արեւադարձ	93 օր,	14 ժամ 54 վայրկեան
		կը սկսի Յունիս 13ին
Աշուն եւ հասարակած	89 օր,	18 ժամ 53 վայրկեան
		կը սկսի Սեպտ. 23ին
Զմեռ եւ արեւադարձ	89 օր,	19 ժամ 27 վայրկեան
		կը սկսի Դեկտ. 22ին
	365 օր	5 ժամ 54 վայրկեան

ՇԱՐԺԱԿԱՆ ՏՕՆԵՐ

ՕՐ ԾՆՆԴԻԱՆ	Գշ. Յուն. 6
Բարեկենդան Առաջ. պահոց	» 17
Ս. Սարգիս	» 23
Բուն Բարեկենդան	Փետր. 7
ՏԵԱՌՆԸՆԴԻԱՌԱՋ	» 14
ԶԱՏԻԿ	Մարտ 28
Օր Աւետման	Ապրիլ 7
Երեւման Խաչ	» 25
Համբարձումն	Մայիս 6
Հոգեգալուստ	» 16
Բարեկենդան Ս. Լուսաւորցի պահոց	Յունիս 6
Գլխաւոր Նշխարաց Ս. Գրիգոր Լուսաւորցի	» 12
Բարեկենդան վարդավառի պահոց	» 27
ՎԱՐԴԱՎԱՐԱՒ	Յուլիս 4
Բարեկենդան Ս. Աստուածածնի պահոց	Օգոստ. 8
ՎԵՐԱՓՈՒՈՒՄՆ Ս. ԱՍՏՈՒԱԾՄԱԾՆԻ	» 15
Բարեկենդան պահոց Խաչվերացի	Սեպտ. 5
ԽԱՉՎԵՐԱՅ	» 12
Բարեկենդան վարագայ Ս. Խաչի	» 19
Վարագայ Ս. Խաչ	» 26
Դիւտ Խաչ	Հոկտ. 24
Հրեշտակապետաց	Նոյմ. 6
Բարեկենդան Յիսնակաց	» 21
» Ս. Յակոբայ պահոց	Դեկտ. 12
Ս. Յակոբ	» 18
Բարեկենդան Ս. Ծննդեան պահոց	» 28

ԾԱՅՐԱԴՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐԻ

ԵՒ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՅ

Մայր Աթոռի հարազատ գաւակ
Մեծարգոյ Պ. Սիմէոն Գափամաջեանին
ողջոյն եւ օրհնութիւն հալածապետական:

Ստացել ենք եւ մեծ հաճութեամբ կարդացել
Ձեր անցեալ տարուայ Դեկտեմբեր 24 թուակիր,
որդիական անկեղծ զգացմունքներով լի նամակը:

Ձեր արտայայտած բարեմաղթութիւններն ու
բաղձանքները հանդէպ Ազգի եւ Ձեր հոգեւոր
Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինը տածած որդիական
ակնածանքը եւ ջերմ սէրը, որ կ'ուզենայինք ամէն
հայր սրտին մէջ տեսնել, մխիթարութիւն է պատ-
ճառում մեզ:

Ստացել ենք նաեւ Ձեր աշխատութեան պտուղ
1936 թուի բովանդակալից տարեցոյցից երեք օրի-
նակ, որի համար յայտնում ենք Մեր գոհունակու-
թիւնը:

Փրկչի օրհնութիւնն ենք հայցում, որ առաւել
եւս ղօրացնէ Ձեր հոգու առաքինական գծերը,
միշտ քառակար հանդիսանալու համար Աղգային
մշակոյթի ասպարիզում:

Մաղթում ենք Ամենակալին, որ պարգեւէ Ձեզ
եւ Ձեր ընտանիքին առողջութիւն եւ բարօրութիւն:
Ողջ լերուք, եւ օրհնեալ ի մէնջ, ամէն:

Աղօթարար՝ ԽՈՐԷՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ
ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՅ

Թիւ 88

15 Փետրուարի 1936 թ.

Ս. Էջմիածին

(Կնիք)

ԽՈՆԱՐՀ ԱՂՆԲՍ.— Խորին երախտագիտութիւն
հայրապետական այս շրեղ վկայութեան՝ մեր անշաւ դերի
հայ մշակոյթի ասպարիզում իբր պարզուկ բանուոր կամ
սարակ, նաեւ այն բարձր գնահատման մեր ջերմ սիրոյն՝
հանդէպ ազգի եւ Ս. Էջմիածնի Մայր Աթոռին եւ այս չէ՛
միթէ ամէն հայորդիի նուիրական պարտք: Բայց մեր Սրբա-
զան Հայրապետը, որպէս հայ հասարակաց, վերին ուղղիչ՝
օգտագործելով այս առիթը, իմաստունեան տուն տուած
իր կոնդակներով նպատակ ունի ազգապահպանման զգա-
ցումներ վառ պահել ամէն հայ հոգիներու մէջ, իսկ մենք
շնորհապարտ ակնածանօք ընդունելով իր խրախօսիչ ար-
տայայտութիւն, կը սիրենք փոխանցել զայն ազգային ոգիին
հաւատարմութեան ուխտադիր հարազատ հայ գաւակնե-
րու, քսաներորդ դարու վարդանանց Բանակի զինուորնե-
րու, որոնց շրջանակով պարուրուիլ կը խորհի ընդմիշտ
Ամենայն Հայոց Հայրապետութիւնն եւ իր բազմադարեան
սրբարանին մէջ կանգուն՝ նման հոգիներու կը նուիրէ ամէն
մաղթանք եւ օրհնութիւն առատագեղ: Ս. Գ.

ԿԱՆԽԱՐԱՆ

Յեղին արինը՝ սերունդէ սերունդ՝ իր վճիտ կաթիլներով իբր դաշտին առուն կը գունագեղէ ծաղիկներ սրբազան պարտքերու, այնքան բուրումնաւէտ: Այդ ծաղիկներուն մէկ վտիտ ծղօտը կը յաւակնի ԸԼԼՈՒ փոքրիկ Տարեցոյցս, նկատուած ազնիւ սրտերու կողմէ իբր զարդանիշ իրենց կուրծքերուն, նաեւ սփոփանք կաթուածի մագիլներով շղթայուած երկասիրողիս: Թէեւ այս ջնջին ծաղիկը հազիւ կը նշմարուի մեր գաղթային կեանքի ժխտին մէջ, բայց գէթ րոպիկ մը սեփաւմ մեր առօրեայ խռովներէն քաղցր է, մանաւանդ երբ նպատակ ունի զուարթացնել զմեզ մշակոյթի քաղցրութեամբ: Ան է որ պիտի փրկագործէ սեր ցեղը, ինչպէս արտայայտուեցաւ: Ահարոնեան իր ատենախօսութեամբ Մարտչիլի մէջ (11 Փետր. 1934), գրագէտի վերջին երգը կարապի: Մշակոյթ դիէրը վաղանցիկ չէ, որպէս զի Քաջազնունի մը վճիտ արծակէ Թէ, «Այդ կազմակերպութիւն չունի այլեւս որ եւ է անելիք»: Ան զարթուցիչն է մեր երջանկութեան երազին:

Ժամ է որ հայ միտքը վտարէ իրմէ մեր գութութեան աննպաստ մտածումներ, եղբայր եղբոր հետ ձեռք ձեռքի կատարենք մեր վերաշնոթեան հիմնարկէքը, քաւ համարած մեր կորանք եւ տրժգունութիւն ճակատագրի, հոլածութենք անաղօտ սփիւռքի մէջ, խոր քանդակած ազգի անուն եւ

միայն այս կէտին մէջ մեզ օրինակ ընդունինք շրեան, աշխարհի հալածանքին մասնուած, Թափառիկ աշխարհէ աշխարհ, անայլայլ պահող իր ազգային դիմագիծը, օտարութեան քղամիդով քղարկուած, ի հարկին անունն ալ փոխած, կեղծած ինքնութիւնը, բայց միշտ հրեայ է եւ երբ գայ հրէական տօնը, զոր օր. *պասէքը*, իր եգիպտոսի ստրկութեան վախճանի տարեդարձը, *փուրբմը*, եսթերի յիշատակի տօնը, այն եսթերին, հրէոյի մը, Թագուհի եղած, կը ծածկէ իր ազգութիւնը, բայց երբ կը տեսնէ վտանգ իր ազգին, կը մերկանայ իր ծիրաններէն եւ քուրձ կը հագնի իր ազգը փրկելու համար: Այս տօներուն՝ քաղաքակիրթ աշխարհի մեծ հրապարակին վրայ վաճառատունը կը փակէ մեր հրէան, վկայութիւն իր ազգին եւ անոր հաստացեալներուն, վրիպակաւ մինչեւ այն ատեն Անգղիացի, Ֆրանսացի կամ Գերման կարծուած, հոգ չէ Թէ միայն իր անցեալէն Սոցիոմոնեան տաճարի մէկ պատը մնացած ԸԼԼԱյ այժմ երուսաղէմի մէջ, որու վրայ լացողներու խումբ մը իր գլուխը կը դնէ անհետացած հայրենիքի մը կարօտով:

Մենք ալ կրենք նոյն ոգին, գաղափարական զեղումներով չյափշտակուինք. Ըմբոստ, խիզախ նկարագիրներու ցոյցը հերոսութիւն է վտանգին առջեւ, հասարակաց Թշնամին ահաբեկելու, բայց ոչ եղբայր եղբոր դէմ: Ներկայի օրուան կարգախօսն է ազգային միութիւն: Ո՞ր հայն է որ չզգա՞ծուիր

իմանալով ֆրանց վէրփէլի Մուսա լերան 40 զրե-
րու հեղինակին ծանր ակնարկութիւնը մեր անխոր-
հուրդ բաժանումներուն՝ հայ գաղութներուն մէջ,
լինչպէս տեսած է նոյն հոյակապ մատենագիրը Ա-
մերիկայի մէջ: Այսպէս եւ էջմիածին ազգ. միու-
թիւնն իրագործելու խորհուրդով լոյնք լիազօր նուի-
րակ, իմաստութեան յորդոր կարգալու պառակ-
տուած հայորդիներու, որպէսզի քաղցրանան խո-
ժու ակնարկներ եւ հայ հոգիներ չըլլան ամայի ա-
նապատներ:

Այո՛, մեզ հարուածող անգութ դէպքերէն բիւ-
րապատիկ անելի դաժան է, երբ հերձուածը խրա-
մատներով բամբէ զմեզ, բայց օ՛հ մէկդի յուսահա-
տութիւն, գծառութեան կռուականորդ մէկմէկու շնե-
տենք, աւանդական դրախտի արգելեալ պտուղն է
այն, դժբախտութիւն բերող մեր սեւամաղձութիւնը
Թող անհետի, քանի որ ամէնքս ոչ միայն արեան
կապկրով, այլ եւ ահաւոր աղէտներով եղբայրացած
ենք, ողջագութենք զիրար, ինչպէս այս նոր տարւոյ
սեմին, նոյնպէս յաւիտեան, մեր աչքերը սեւեռուն
ազգային նոր վերածնունդի մը վերադարձին:

Ահա զմեզ երջանկացնող քաղցրագոյն անուրջը:

Ա. Գ.

ԳԵՂԵՑԻԿ ԵՐԿԻՐՆԵՐ, ՏԳԵՂ ԲԱՐԵՐ

Լոյսերու մէջ պայծառ շողայ Մեծն Երուսէ,
Արձանացած դիւթիչ ոգի ամէն բոլորէ,
Բայց երբեմն ալ իբրեւ պրոֆ ան Մալումէ,
Դիւանեցու վրայ պարելով արին քամէ:

Փարիզ, Լոնտոն, Պերլին, Շրուս եւ Մոսկուա,
Իւրաքանչիւրն իր ճատրակի խաղ կը խաղայ,
Փրշուր մը գութ զուր կ'աղերսեն խրեակներ հէք՝
Իրենց բախտէն յրքուած անյոյս եւ սրտաբեկ:

Հոս հին սակայն մեծ հանճարներ ճաճախագեղ,
Կապիտուլէն մինչ Պանթէոն Թափոր շքեղ,
Տողանցք կ'ընեն, անուրջ Թէ ցնորք է այս արդեօք,
Այս տիտաններ անզօր մընան փրկել ոչ զօք:

Հաշկայ Թոռներ այս տեղերում վրտարանդի,
Կը խարխալեն կէս կուշտ եւ կէս մ'ալ անօթի,
Կիւթէ զիրենք օտար երկրի այս նոր տեսիլ,
Անմիտ խաբկանք, կ'ուզեն անով միշտ թզմալիլ:

Կարծես իրենց ծննդավայրն մոռցուած խալառ
Սրտերու մէջ չարձարծիք բնաւ սէր բոցավառ,
Եկեղեցեալն անոր տուններ ցածուն, աղբիւրն յրսասկ
Չեն արթնցներ հայրենիքի քաղցր յիշատակ:

Հետըզհետէ օտարացած սիրտ եւ հոգի,
Գաղթական հայն խառնակ սիրով կը բորբոքի,
Հիւսէ նոր բոյն, ուր ճռուողէ օտար Թոյնիկ,
Սակայն այդ կեանք չունի վարդեր, այլ լոկ դժնիկ:

Մինչ հարազատ հայու հոգին սիրով անյէջ,
Արմենուհին միայն պաշտէ յաւետ իր մէջ,

Անով իր տունն ծաղկափրթիթ որպէս դբրախտ
Հայ արմատին ձօնէ երկար կեանք բարեբախտ:

Ո՛վ հայորդի, ուր որ ըլլաս, բաջ անլըմատ՝
Սիրէ ազգրդ, կռուէ բախտին դէմ, չըլլաս վատ,
Որ ողջունես ցեղիդ աստղը անաղօտ, ջինջ,
Լոկ այս երազ գրգուէ հոգիդ, ուրիշ ոչինչ:

ՍԻՄՈՆ ԳԱԲԱՄԱՃԵԱՆ

ԵՐԿՈՒ ՏՈՂ.— Այս քերթուածով մեր նպատակը չէ՝
եղած ամուսնական յախուռն որոշումներ հարուածել, գաղ-
թային կեանքի հետեւանք, այլ մեր երիտասարդութիւնը
զգուշացնել հոր մը սրտով, որպէսզի ընտրութեան պահուն՝
ամէն վրէպներ նախատեսուին եւ ցմահ տեւող քաղցր սէրը
չնկատուի թեմեւակի հաճոյքի գոհացում: Շիլլէրի պատգամն
է «*Կարճատեւ է ցնոգը, երկարատեւ է զղջում*»:
Հայ երիտասարդը հայ օրիորդին հետ միացած կը յաւերժա-
ցնէ հայրենեան մեծ ընտանիքին սերունդը հայ գաւախէ-
րով: Գաղթային կեանքի մեծ աղէտն է որ օտարութիւն կը
սուղուի հայ տունէն ներս, ոչ միայն ի Ֆրանսա, այլ ամ-
բողջ սփիւռք: Այսպէս ազգասէր գրող մը Պ. Պ. Ֆրունձեան
Հ. Մ. Պօտուրեանի Հայ Մամուլին մէջ (Պուրբէշ) Պերլինի
հայ գաղութին վրայ խօսած ատեն յայտնած էր թէ մերին-
ները գերմանութիւններ կ'ընտրեն իրենց կենակից եւ կը յանձ-
նարարէր հզօր հակազդեցութիւն: Ուստի հայ մայրեր ջանան
իրենց օրիորդներ օժտել փափաքելի ձիրքերով, ոչ մեծամիտ.
ոչ յաւակնոտ, ոչ տգէտ եւ ծոյլ, եւայլն եւայլն, այլ ընդ-
հակառակը ամէն բարեմասնութիւններով հրապուրել, իւրա-
ցուցած առաքինական հայեցի աւանդութիւնները: Այն ա-
տեն հայ երիտասարդը չպիտի ուզէ մեղանչել: Ա. Գ.

ՅՈՒՆՈՒԱՐ (օր 31)

1	ՈՒՐ. քծ. Գ. օր պահոց Ծննդեան եւ ԿԱՂԱՆԴ,	17
	տարեմուտ 1937 Թուականին Բա.ի ըստ Նոր	
	Տօմարի, Տօմ. Բաղոց 12, Յայտ. 3, Արար.	
	Շէվվալ 17, Գասար 55:	
2	ՇԲ. բկ. Գ. օր պահոց Ծննդ. Սրբոց Բարսեղի	18
	հայրապետի եւ եղբոր Նորա Գրիգորի Նիւսա-
ւոյն, Սեդրեստրոսի Հռովմայ հայրապետին եւ
Արբայ Եփրեմի Խուրին Աստուղ:	
3	Ք. կիւր. գծ. Է. Յիսնակաց. Ե. օր պահոց Ծննդ.	19
4	ԲՇ. գկ. 2. օր պահոց Ծննդեան:	20
5	ԳՇ. դծ. ՃՐԱԳԱՆՈՅՑ ԾՆՆԴԵԱՆ եւ ԱՍՏ-	21
	ՈՒՄՍԱՅԱՅՏՆՈՒԹԵԱՆ Տեառն մերոյ Յս.ի
Բա.ի Նաւակատիբ:	

ՅԺ	14	ՅՈՒՆՈՒԱՐ	Լ.Մ.
6	ԳՇ. ԴԼ. ՏՅՆ ԾՆՆԴԵԱՆ ԵՍ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅԱՅՏ- ՆՈՒԹԵԱՆ ՏԵԱՌՆ ՄԵԸՈՅ ՅՍ.Ի ՔՍ.Ի. Ⓢ ՎԵՐՋԻՆ ԲԱՌՈՐԴ ԼՈՒՆԻ:	22	
7	ԵՇ. աձ. Բ. օր ԾՆՆԴԵԱՆ, ՅԻՉԱՏԱՎ ՄԵՆԵԼՈՅ:	23	
8	ՈՒՐ. աԿ. Գ. օր ԾՆՆԴԵԱՆ:	24	
9	ՇԲ. Բձ. Գ. " "	25	
10	Խ ԿԻՐ. ԲԼ. Ե. օր ԾՆՆԴԵԱՆ:	26	
11	ԲՇ. Գձ. Ձ. " "	27	
12	ԳՇ. ԳԼ. Է. " "	28	
13	Խ ԳՇ. Գձ. ՏՅՆ ԱՆՈՒԱՆԱԿՈՉՈՒԹԵԱՆ ՏԵԱՌՆ:	29	
14	ԵՇ. ԴԼ. ՏՅՆ ՃՆՆԴԵԱՆ ՅՈՎԴԱՆՆՈՒ ԿԱՐԱՎԵՏԻՆ. ԱՐԱՐ. ՃՆՈՒՆԴ ԼՈՒՆԻ, ԶԻԼԳԱՏԷ (օր 30):	1	
15	ՈՒՐ. աձ. ՊԱՏԷ:	2	
16	ՇԲ. աԿ. ՍՐԵՈՅ ՊԵՏՐՈՍԻ ԿԱՐԱՎԵՏԻՆ, ՎԼԱՍԱՅ ԵՎԻՈՒԼԻՆ ԵՍ ԱՐԽՈՂՈՄԱՅ ՍԱՐԿԱՇԱԳԻՆ:	3	
17	Խ ԿԻՐ. Բձ. Ա. ԳԼՆԻ ԾՆՆԴ. ԲԱՐԵԼԵՆԴԱՆ ԱՌԱ- ՉԱՇՈՐԱՅ ՎԱԿՈՅ:	4	
18	ԲՇ. ԲԼ. Ա. օր ՎԱԿՈՅ ԱՌԱՉԱՇՈՐԱՅ:	5	
19	ԳՇ. Գձ. Բ. " " "	6	
20	ԳՇ. ԳԼ. Գ. " " " ՏՈՒ. ԱՐԱՅ (30 օր), Ⓢ ԱՌԱՉԻՆ ԲԱՌՈՐԴ ԼՈՒՆԻ:	7	

ՅԺ	ՅՈՒՆՈՒԱՐ	15	Լ.Մ.
21	ԵՇ. Գձ. Գ. օր սահրոց Առաջաւորաց: ⑤ Ի Զրիոնս,	8	
	Արաբ. Տէվլ:		
22	ՈՒՐ. ԴԼ. Ե. օր սահրոց Առաջաւորաց: Յիշատակ	9	
	Յովնանու մարգարէին:		
23	ՇԲ. աձ. Սրբոցն Սարգսի զօրավարին եւ որդւոյ	10	
	Նորա Մարտիրոսին եւ չորեքտասան զինուորաց:		
24	Խ ԿԻՐ. աԿ. Բ. զԼնի ԾՆնդ.	11	
25	ԲՇ. Բձ. Սրբոց Ատովմանց զօրավարաց:	12	
26	ԳՇ. ԲԼ. Սրբոց Սուրիասեանց վկայից:	13	
27	ԳՇ. Գձ. Պահբ:	14	
28	ԵՇ. ԳԼ. Սրբոց Ոսկեանց քահանայից: ⑥ Լրումն	15	
	լուսնի:		
29	ՈՒՐ. Գձ. Պահբ, Յայսմ. Արաց (օր 30)	16	
30	ՇԲ. ԴԼ. Սրբոյն Սահակայ Պարթեւի հայրապետին	17	
	մերոյ. Արբ. Ախըըը Էրապային: Վերջ բառասուն		
	աւուրց առաջնոյ մասին ձմերան: (Ա. Զ. միհերիր):		
31	Խ ԿԻՐ. աձ. Գ. զԼնի Ծննդեան. Արաբ. Էվվէլի	18	
	խամսիյն, սկիզբն յիսուն աւուրց Երկրորդի մա-		
	սին ձմերան, (Բ. Զ. միհերիր):		

Ե.Տ.

Լ.Ա.

ՓԵՏՐՈՒԱՐ (օր 28)

1	ԲՇ. ակ. Սրբոցն Մարկոսի Եպիսկ.ին, Պիոնի բա-
հանային, Կիւրդի եւ Բենիամինի սարկաւազաց
եւ վկայիցն Աբղիմսեհի, Որմզդանայ եւ Սայենի:	19
2	ԳՇ. բձ. Սրբոց Ղեւոնդեանց բահանայից:	20
3	ԳՇ. բկ. Պահք:	21
4	ԵՇ. գձ. Սրբոց Վարդանանց զօրավարացն մերոյ
1036 վկայից, Տօն ազգային եւ յիշատակ մեռե-
լոց. Գ Վերջին բառորդ լուսնի:	22
5	ՈՒՐ. գկ. Պահք:	23
6	ՇԲ. դձ. Կ. Պոլսոյ Ս. Ժողովոյն 150 հայրապե-
տաց (381 մայիսին):	24
7	Ճ Կիւր. դկ. Բուն Բարեկենդան:	25
8	ԲՇ. աձ. Ա. օր Մեծ պահոց:	26

✱

✱

Ե.Տ.

ՓԵՏՐՈՒԱՐ

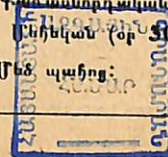
Լ.Ա.

9	ԳՇ. ակ. Բ. օր Մեծ պահոց:	27
10	ԴՇ. բձ. Գ. » » »	28
11	ԵՇ. բկ. Գ. » » »	29
12	ՈՒՐ. գձ. Ե. » » »	30
13	ՇԲ. գկ. Զ. » » » Սրբոցն Թէոդորոսի
զօրավարին: Արաբ. Զիհիմեհ (օր 30),
Ծնունդ լուսնի:	1
14	Ճ Կիւր, դձ. Բ. Բառասնորդական պահոց:
ՏԵԱՌԸՆԴԱՌԱՋ:	2
15	ԲՇ. դկ. Ը. օր Մեծ պահոց:	3
16	ԳՇ. աձ. Թ. » » »	4
17	ԴՇ. ակ. Ժ. » » »	5
18	ԵՇ. բձ. ԺԱ. » » »	6
19	ՈՒՐ. բկ. ԺԲ. » » » Գ Ա. բառորդ լուսնի:	7
20	ՇԲ. գձ. ԺԳ. » » » Սրբոցն Կիւրդի Ե-
րուսաղիմայ հայրապետին եւ միւս Կիւրդի
եպիսկ.ին եւ մօր նորա Աննայի. Արաբ. Ճէմրէի
ուլա պէ հալա, օր իջանելոյ ջերմութեան արե-
ւու ի յօդա. Գ Ի Զուկն, Արաբ. Հուծ:	8
21	Ճ Կիւր. գկ. Գ. Բառասնորդական պահոց. Ա-
նառակին: Տօմ. Մեհիկան (օր 31):	9
22	ԲՇ. դձ. ԺԵ. օր Մեծ պահոց:	10

3885-2014

✱

✱

- 23 ԳՇ. ՂԿ. ԺԶ. » » » 11
 24 ԳՇ. ած. ԺԷ. » » » 12
 25 ԵՇ. ալ. ԺԸ. » » » 13
 26 ՈՒՐ. բձ. ԺԹ. » » » 14
 27 ՇԲ. բկ. Ի. » » » Սրբոյն ֆովհաննու 15
 Երուսաղ իմայ հայրապետին եւ Սրբոց հայրա,
 պետաց մերոց ֆովհաննու Օմնեցոյն, ֆովհաննու
 Որոտնեցոյն եւ Գրիգորի Տաթևացւոյն: Արաբ.
 Ճէմրէի Սանիէ պէ ալ, որ իջանելոյ շերմուծեան
 արեւու ի ջուրն: ⑤ Լրումն լուսնի:
- 28 ✠ ԿԻՐ. գձ. Դ. Քառասնորդական պահոց, 16
 Տնտեսին: Յայտմ. Մեհեկան (օր 30):

ՄԱՐՏ (օր 31)

- 1 ԲՇ. գկ. ԻԲ. օր Մեծ պահոց: 17
 2 ԳՇ. Ղձ. ԻԳ. » » » 18
 3 ԳՇ. ՂԿ. ԻԴ. » » » Միջինը: 19
 4 ԵՇ. ած. ԻԵ. » » » 20
 5 ՈՒՐ. ալ. ԻԶ. » » » 21
 6 ՇԲ. բձ. ԻԷ. » » » Սրբոց բառասնից 22
 մանկանց Սերաստիոյ. Արաբ. Ճէմրէի Սալիս
 Ֆիլ Թիւրապ, որ իջանելոյ շերմուծեան արեւու
 ի հողն. ⑤ Վերջին բառորդ լուսնի:
- 7 ԿԻՐ. բկ. Ե. Քառասնորդայ եւ ԻԸ. օր Մեծ 23
 պահոց, Դատաւորին:
- 8 ԲՇ. գձ. ԻԹ. օր Մեծ պահոց: 24
 9 ԳՇ. գկ. Լ. » » » 25

Յ.Յ.	20	ՄԱՐՏ	Լ.Ս.
10	ԴՇ. դձ. ԼԱ. օր Մեծ պահոց: Արաբ. Էվվելի Պէրտիւլ աճուզ, սկիզբն ցրտոյն Պառաւանց:	26	
11	ԵՇ. դկ. ԼԲ. օր Մեծ պահոց:	27	
12	ՈՒՐ. աձ. ԼԳ. » » »	28	
13	ՇԲ. ալ. ԼԴ. » » » ՍՐԲՈՅ ՀՕՐՆ ՄԵՐՈՅ ԳՐԻԳՈՐԻ ԼՈՒՍԱՒՈՐԶԻՆ ՅԻՇԱՍԱԿ ՉԱՐՉԱՐԱՆԱՅ և ՄՏԻՆ Ի ՎԻՐԱՊՆ:	29	
14	✠ ԿԻՐ. բձ. Զ. Քառանորդաց և ԼԵ. օր Մեծ պահոց, Գալստեան:	30	
15	ԲՇ. բկ. ԼԶ. օր Մեծ պահոց: Արաբ. Մուհարրէմ (օր 30). ● Մնունդ լուսնի:	1	
16	ԳՇ. դձ. ԼԵ. օր Մեծ պահոց: Արաբ. Ասրըր պէրտիւլ ահուզ: Վերջ ցրտոյն պառաւանց:	2	
17	ԳՇ. գկ. ԼԸ. օր Մեծ պահոց:	3	
18	ԵՇ. դձ. ԼԹ. » » »	4	
19	ՈՒՐ. դկ. Խ. « » »	5	
20	ՇԲ. աձ. Յիշատակ յարութեան Ղազարու. Պահք: Տօմ. Արեգ (օր 30). ☉ Ի Խոյն, Արբ. Հաճէլ:	6	
21	✠ ԿԻՐ. ալ. ՄԱՂԿԱԶԱՐԻԳ, յերեկոյն դռնբացէք. Արաբ. Ասրըր խամսիյն, վերջ յիսուն աւուրց երկրորդի մասին ձմեռան: ☼ Վերջին քառորդ լուսնի:	7	

Յ.Յ.	ՄԱՐՏ	21	Լ.Ս.
22	Աւագ Երկուշաբթի, բձ. Պահք. Արաբ. Նէվրուզի Սուլթանի, որ է նոր օր արքայական: Գարնանամուտ զուգօրեայ, որ է տիւ հաւասար գիշերոյ:	8	
23	Աւագ Երեքշաբթի, բկ. Յիշատակ տասն կուսանաց:	9	
24	Աւագ Չորեքշաբթի, գձ. Պահք:	10	
25	✠ Աւագ Հինգշաբթի, գկ. Պահք: Յիշատակ ընթերց Տեառն մերոյ Յս.ի Քս.ի, յերեկոյն կարգ Ոտնալուայի:	11	
26	Աւագ Ուրբաթ, դձ. Պահք: Յիշատակ չարանաց և խաչելութեան և Յաղման Տեառն մերոյ Յս.ի Քս.ի:	12	
27	Աւագ Շաբաթ, դկ. ձրագալոյց Ջատիկի, նաւակաւոր յերեկոյն:	13	
28	✠ ԿԻՐ. աձ. ԶԱՏԻԿ: Յարութիւն Տեառն մերոյ Յս.ի Քս.ի: Ուտիք է մեզ մինչև ցՀամբարձում:	14	
29	✠ ԲՇ. ալ. Բ. օր Ջատիկ: Յիշատակ մեռելոց: Յայտմ. Արեգ (օր 30) ☉ Լրումն լուսնի:	15	
30	✠ ԳՇ. բձ. Գ. օր Ջատիկ:	16	
31	ԳՇ. բկ. Դ. » »	17	

ԱՊՐԻԼ (օր 30)

1	ԵՇ. գծ. Ե. օր Զատիկ:	18
2	ՈՒՐ. գկ. Զ. » »	19
3	ՇԲ. դծ. Է. » » » Յիշատակ գլխատման Յով- հաննու Մկրտչին:	20
4	ԿԻՐ. դկ. Բ. Ը. օր Զատիկ, Նոր Կիրակի (Կրկնագատիկ):	21
5	ԲՇ. ած. Թ. օր Յինանց: Ը վերջին բառորդ լուսնի:	22
6	ԳՇ. ալ. Ժ. օր Յինանց:	23
7	ԿՇ. բծ. ԺԱ. օր Յինանց: Աւետումն Ս. Աստուածածնի:	24
8	ԵՇ. բկ. ԺԲ. օր Յինանց:	25
9	ՈՒՐ. գծ. ԺԳ. » »	26
10	ՇԲ. գկ. ԺԴ. » »	27

11	ԿԻՐ. դծ. Գ. ԺԵ. օր Յինանց: Տօն աշխար- համատրան (Կանաչ Կիրակի):	28
12	ԲՇ. դկ. ԺԶ. օր Յինանց:	29
13	ԳՇ. ած. ԺԷ. » »	30
14	ԳՇ. ալ. ԺԸ. » » Անկաստեղ. Ը Մոռնդ լուսնի. Արար. Սեֆեր (օր 29):	1
15	ԵՇ. բծ. ԺԹ. օր Յինանց:	2
16	ՈՒՐ. բկ. Ի. » »	3
17	ՇԲ. գծ. ԻԱ. » »	4
18	ԿԻՐ. գկ. Դ. ԻԲ. օր Յինանց (Կարմիր Կի- րակի):	5
19	ԲՇ. դծ. ԻԳ. օր Յինանց:	6
20	ԳՇ. դկ. ԻԴ. » » Տօն Անեկան (օր 30), Ը Առաջին բառորդ լուսնի. Ը Ի Յուլն, Արար. Սեֆ:	7
21	ԳՇ. ած. ԻԵ. օր Յինանց:	8
22	ԵՇ. ալ. ԻԶ. » »	9
23	ՈՒՐ. բծ. ԻԷ. » »	10
24	ՇԲ. բկ. ԻԸ. » »	11
25	ԿԻՐ. գծ. Ե. ԻԹ. օր Յինանց: Տօն Երեւման Սրբոյ Խաչի:	12

26	ԲՇ. գկ. Լ. օր Յինանց:	13
27	ԳՇ. դձ. ԼԱ. » »	14
28	ԴՇ. դկ. ԼԲ. » » ⑤ Լրումն լուսնի:	15
29	ԵՇ. ած. ԼԳ. » » Յայսմ. Ահեկան (օր 30)	16
30	ՈՒՐ. աղ. ԼԴ. » »	17

ՄԱՅԻՍ (օր 31)

1	ՇԲ. բձ. ԼԵ. օր Յինանց:	18
2	ԻՒՐ. ԿԻՐ. բկ. Զ. ԼԶ. օր Յինանց:	19
3	ԲՇ. գձ. ԼԷ. օր Յինանց:	20
4	ԳՇ. գկ. ԼԸ. » »	21
5	ԴՇ. դձ. ԼԹ. » » ⑥ Վերջին բառորդ լուսնի:	22

6	ԻՒՐ. ԵՇ. դկ. Խ. օր Յինանց: ՀԱՄԲԱՐՉՈՒՄՆ ՔՍ.Ի ՏԵԱՌՆ ՄԵՐՈՅ ՅԵՐԿԻՆՍ: Վիճակ: Արաբ. խորելէզ, որ է ամառնամուտ օդերեւուածարանական եւ տեւէ 180 օր:	23
7	ՈՒՐ. ած. ԽԱ. օր Յինանց: Պահք:	24
8	ՇԲ. աղ. ԽԲ. օր Յինանց:	25
9	ԻՒՐ. ԿԻՐ. Է. բձ. ԽԳ. օր Յինանց: Երկրորդ ծրարկազարդ:	26
10	ԲՇ. բկ. ԽԴ. օր Յինանց:	27
11	ԳՇ. գձ. ԽԵ. » »	28
12	ԴՇ. դկ. ԽԶ. » »	29
13	ԵՇ. դձ. ԽԷ. » » Երկնային վիճակ Ի յիշատակ վիճակաւ ընտրութեան Մատաթեայ Առաքելոյն, Արաբ. Բեպիւլ Էվվէլ (օր 30):	1
14	ՈՒՐ. դկ. ԽԸ. օր Յինանց: Պահք:	2
15	ՇԲ. ած. ԽԹ. » »	3
16	ԻՒՐ. ԿԻՐ. աղ. Լ. Խ. օր Յինանց: ՀՈԳԵԳԱ-ԼՈՒՍՏ (Պէնտէկոստէ), Բարեկենդան Եղիական պահոց:	4
17	ԲՇ. բձ. Բ. օր Հողեգալստեան: Պահք:	5
18	ԳՇ. բկ. Գ. » » »	6
19	ԴՇ. գձ. Գ. » » » ⑦ Առաջին բառորդ լուսնի:	7

- 8 ԴՇ. ամ. Պահք: Սրբոց Կոստանդիանոսի Թագա- 27
ւորին եւ մօր Նորա Հեղինեայ:
- 9 ԴՇ. ակ. Պահք: 28
- 10 ԵՇ. բծ. Պահք: Սրբոց Թէոդէոտոսի Գաղատաց- 29
ւոյն եւ Թալիլեայ բժշկին եւ եօթն Կուսմանց՝
որք յԱնկիւրիա կատարեցան:
- 11 ՈՒՐ. բկ. Պահք: 30
- 12 ԻՇ. ԳՃ. ԳԻՏ ՆՇԽԱՐԱՅ ՍՐԲՈՅ ՀՕՐՆ
ՄԵՐՈՅ ԳՐԻԳՈՐԻ ԼՈՒՍԱԻՈՐՁԻՆ: ● 1
Ծնունդ լուսնի: Արք. Բէպիւլ Խաւր (օր 29):
- 13 ԻՇ. ԿԻՐ. գկ. Գ. ԳԿՆԻ Հոգե.: 2
- 14 ԲՇ. դծ. Սրբոց Վկայից Անտոնինոսի, Թէոփի- 3
լոսի, Անիբաոսի եւ Փոտինոսի:
- 15 ԳՇ. դկ. Սրբոց Դանիէլի մարգարէին եւ երկոց 4
մանկանց Սեդրաբայ, Միսաբայ եւ Աբէթնա-
գովի:
- 16 ԴՇ. ամ. Պահք: 5
- 17 ԻՇ. ԵՇ. ակ. Սրբոց Թարգմանչացն մերոց ՍԱ- 6
ՀԱԿԱՅ ԵՒ ՄԵՍՐՈՊՈՅ:
- 18 ՈՒՐ. բծ. Պահք: ⑤ Առաջին բառորդ լուսնի: 7
- 19 ԵՇ. բկ. Սրբոց Տրդատայ Թագաւորին եւ Աշ- 8
խէն տիկնոջ եւ Խոսրովիլիստոյն:

- 20 ԻՇ. ԿԻՐ. գծ. Ե. զԿՆԻ Հոգե. Գիւտ տիոյ Մ. 9
Աստուածածնի: Տօմ. Մարգայ (օր 30). ⑥ Ի
Խեցեգետինն, Արաք. Սերէթան:
- 21 ԲՇ. գկ. Սրբոց Կալիստրատոսի եւ բառասուն 10
եւ ինն վկայից եւ Ղուկիանոսի բաճանային:
- 22 ԳՇ. դծ. Սրբոց Զաքարեայ մարգարէին: Ամառ- 11
նամուտ եւ Արեւադարձ Խեցեգետնի, ցերեկն
սկսանի կարճանալ եւ գիշերն երկարիլ: Արք.
Ֆասլը Սայֆ: Սկիզբն առատութեան ջուրց
Նեղոսի:
- 23 ԴՇ. դկ. Պահք: 12
- 24 ԵՇ. ամ. Սրբոց Եղիայի մարգարէին: 13
- 25 ՈՒՐ. ակ. Պահք: 14
- 26 ԵՇ. բծ. Սրբոց երկուտասան առաքելոց եւ Պօղոսի 15
երեքտասաներորդ առաքելոյն: ⑦ Լրումն լուսնի:
- 27 ԻՇ. ԿԻՐ. բկ. Զ. զԿՆԻ Հոգե. Բարեկենդան վար- 16
դավառի պահոց:
- 28 ԲՇ. գծ. Ա. օր Պահոց վարդավառի: 17
- 29 ԳՇ. գկ. Բ. » » Յայսմ. Մարգայ (օր 30): 18
- 30 ԴՇ. դծ. Գ. » » 19

ՅՈՒԼԻՍ (օր 31)

- 1 ԵՇ. դկ. Գ. օր պահոց վարդավառի: 20
- 2 ՈՒՐ. ած. Ե. » » » 21
- 3 ՇԲ. աղ. Յիշատակ տապանակին հնոյ եւ Տօն 22
Նորոյս Ս. Եկեղեցւոյ. Նաւակատիր- Գ վերջին
քառորդ լուսնի:
- 4 ԿԻՐ. բծ. ՎԱՐԴԱՎԱՌ, Տօն Այլակերպու- 23
մեան Տեսուն մերոյ Յս. Բ. Բ.:
- 5 ԲՇ. բկ. Բ. օր վարդավառի: Յիշատակ մե- 24
ռելոց:
- 6 ԳՇ. գծ. Գ. օր վարդավառի: 25
- 7 ԳՇ. գկ. Պահք: 26
- 8 ԵՇ. դծ. Սրբոյն Էսայիայ մարգարէին: 27
- 9 ՈՒՐ. դկ. Պահք: 28
- 10 Կ ՇԲ. ած. Սրբոյն ԹԱԴԵՆՍԻ առաքելոյն մե- 29
րոյ եւ Սանդիտոյ կուսին:
- 11 ԿԻՐ. աղ. Բ. զինի վարդավառի: Արար. 1
Մնունդ լուսնի. Ճեմագիւլ Էվդէլ (օր 30):

- 12 ԲՇ. բծ. Սրբոյն Կիպրիանոսի եպիսկ.ին եւ քա- 2
ռասուն եւ հինգ վկային եւ կուսանացն Յու-
տիանայ, Եւփմեայ եւ Քրիստինեայ:
- 13 ԳՇ. բկ. Սրբոյն Ամանագինեայ եպիսկ.ին եւ տան 3
աշակերտացն եւ հինգ վկային:
- 14 ԳՇ. գծ. Պահք: 4
- 15 ԵՇ. գկ. Սրբոյն Նախահարցն Ադամայ, Աբելի, 5
Սեթայ, Ենոքայ, Նոյի, Մեքիսեդեկի, Աբրա-
համու, Իսահակայ, Յակոբայ, Յովսեփայ, Մով-
սիսի, Ահարոնի, Եղիազարու, Յեսուայ, Սա-
մուէլի, Սամփոռնի, Յեփթայայ, Բարակայ,
Գեդէոնի եւ այլոց Նախահարցն:
- 16 ՈՒՐ. դծ. Պահք: 6
- 17 ՇԲ. դկ. Սրբոյն որդւոց եւ Թոմանց Սրբոյ Զօրն 7
մերոյ Գրիգորի Լուսաւորչին, Արիստակէսի,
Վրդանէսի, Յուսկանն, Գրիգորիսի եւ Դանիէլի:
Գ Առաջին քառորդ լուսնի:
- 18 ԿԻՐ. ած. Գ. զինի վարդավառի: 8
- 19 ԲՇ. աղ. Սրբոյն Մակարայեցւոց եւ Եղիազարու 9
քահանային եւ Շամունեայ եւ ԵօՅն որդւոց Նորին:
- 20 ԳՇ. բծ. Սրբոյն Երկոտասան մարգարէիցն՝ Ով- 10
սեայ, Ամովայ, Միքեայ, Յովեայ, Աբդիու,

Յովնանու, Նաուսայ, Ամբակումայ, Սոփոնեայ,
Անգեայ, Զաքարեայ եւ Մաղարեայ: Տօմ. Հրո-
տից (օր 30): Ի յԱռիւծն, Արար. Էսկտ:

- 21 ԴՇ. բկ. Պահր: 11
22 ԵՇ. գծ. Սրբոցն Սոփեայ եւ երից դստերացն 12
Պիստիսի, Էլպիսի եւ Ագապեայ:
23 ՈՒՐ. գկ. Պահր: 13
24 ՇԲ. դծ. Սրբոյն Անտոնի ճգնաւորին: 14
25 Խ ԿԻՐ. դկ. Դ. զկնի վարդաւառի: Ե Լրումն 15
լուսնի:
26 ԲՇ. ած. Սրբոցն Թէոդոսի Թագաւորին եւ եօթն 16
մանկանցն Եփեսոսի:
27 ԴՇ. ալ. Սրբոցն Կիրակոսի եւ մօրն Յուլիտայի: 17
28 ԴՇ. բծ. Պահր: 18
29 ԵՇ. բկ. Սրբոցն վահանայ Գողմնացոյն եւ վկա- 19
յիցն Գորգիոսի, Պօլիքստոսի եւ Գրիգորիսի:
Յայսմ. Հրօտից (օր 30):
30 ՈՒՐ. գծ. Պահր: 20
31 ՇԲ. գկ. Սրբոց Հայրապետացն Ամանասի, Կիւր- 21
դի եւ Գրիգորի Աստուածաբանին: Արար. Էվ-
վէլի էյեամ իւլ պահուր, սկիզբն Շնիկ (Սի-
րիոս) աստեղ, Սամ եւէլի, որ տեւէ եօթն օր:

ՕԳՈՍՏՈՍ (օր 31)

- 1 Խ ԿԻՐ. դծ. Ե. զկնի վարդաւառի: Ե վ. եր- 22
ջին քառորդ լուսնի:
2 ԲՇ. դկ. Սրբոցն Եւգինեայ կուսին եւ հօրն փի- 23
լիպպոսի եւ մօրն Կղօղեայ եւ նրկուց եղբայրն
Սերգեայ եւ Ապիտոնի եւ երկուց ներքինեաց:
3 ԴՇ. ած. Սրբոցն Տրիփոնի եւ Պարսամայ եւ Ոնո- 24
փրիոսի ճգնաւորացն:
4 ԴՇ. ալ. Պահր: 25
5 ԵՇ. բծ. Սրբոցն Եւգինէոսի, Մակարիոսի, վա- 26
ղերիոսի, Կանտիտոսի եւ Ակիւղասայ:
6 ՈՒՐ. բկ. Պահր: Արար. Ախրըր էյեամ իւլ Պա- 27
հուր: Վ. երջ Շնիկ աստեղ:
7 ՇԲ. գծ. Եփեսոսի Ս. Ժողովոյն երկերիւր հայ- 28
րապետացն (431 Յունիսին):

Ս.Տ.	34	ՕԳՈՍՏՈՍ	Ն.
8	✠ Կիր. գկ. Զ. զկնի վարդավառի: Բարեկեն- դան պահոց Ս. Աստուածածնի:	29	
9	ԲՇ. դձ. Ա. օր պահոց Աստուածածնի:	30	
10	ԳՇ. դկ. Բ. » » » Արաբ. ձեմա- զիւ Ախրը (օր 29):	1	
11	ԳՇ. աձ. Գ. օր պահոց Աստուածածնի:	2	
12	ԵՇ. ալ. Դ. » » »	3	
13	Ոիր. բձ. Ե. » » »	4	
14	ՇԲ. բկ. Տօն Շողակաթի Սրբոյ Էջմիածնի ըստ տեսչեան Սրբոյն Գրեգորի Լուսաւորչին մերոյ:	5	
15	✠ Կիր. գձ. ՎԵՐԱՓՈԽՈՒՄՆ Ս. ԱՍՏ- ՈՒԱՇԱՇՆԻ . օրհնութիւն խաղողոյ յաւարտ պատարագի:	6	
16	✠ ԲՇ. գկ. Բ. օր վերափոխման: Յիշատակ մե- ռելոց: ⑤ Առաջին բառորդ լուսնի:	7	
17	ԳՇ. դձ. Գ. օր վերափոխման:	8	
18	ԳՇ. դկ. Դ. » » »	9	
19	ԵՇ. աձ. Ե. » » »	10	
20	Ոիր. ալ. Զ. » » Տօմ. Աւելեաց (օր 5): ⊕ Ի Կոյսն, Արաբ. Սիմպիւլէ:	11	
21	ՇԲ. բձ. Ի. օր վերափոխման:	12	

Տ.	ՕԳՈՍՏՈՍ	35	Ն.
22	✠ Կիր. բկ. Բ. զկնի վերափոխման, Լ. օր վերափոխման:	13	
23	ԲՇ. գձ. Թ. օր վերափոխման:	14	
24	ԳՇ. գկ. Սրբոյն Յովակիմայ եւ Աննայի, ճնողացն Ս. Աստուածածնի եւ Կանանցն իւղաբերից: Յայտմ. Եւաւսարդ (օր 30): Ամանոր եւ Տարեմուտ (ՏՆԼ) 4430 րուն եւ շարժական Թուականին հայոց: ⑤ Լրումն լուսնի:	15	
25	ԳՇ. դձ. Պահք:	16	
26	ԵՇ. դկ. Սրբոյն Երեմայ Մարգարէին:	17	
27	Ոիր. աձ. Պահք:	18	
28	ՇԲ. ալ. Սրբոյ առաքելոցն Թովմայի, Յակոբայ եւ Շմաւոնի:	19	
29	✠ Կիր. բձ. Գ. զկնի վերափոխման: Գիւտ գօտւոյ Ս. Աստուածածնի:	20	
30	ԲՇ. բկ. Սրբոյ վկայիցն Ստեփանոսի Ուլնեցւոյն, Գոհարինեայ, Մամիտոսի եւ Տուբիկոսի:	21	
31	ԳՇ. գձ. Սրբոյ մարգարէիցն Եզեկիէլի, Եզրի եւ Ջաքարեայ, հօրն Յովհաննու Մկրտչի: ⑤ Վերջին բառորդ լուսնի:	22	

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ (օր 30)

1	ԴՇ. գկ. Պահք:	23
2	ԵՇ. դձ. Սրբոցն Յովհաննու Կարապետին եւ Յորայ արդարոյն:	24
3	ՈՒՐ. դկ. Պահք:	25
4	ՇԲ. աձ. Նիկիոյ Ս. Ժողովոյն երեք հարիւր ութ եւ տասն հայրապետաց (325 Յունիս 19):	26
5	ԿԻՐ. ակ. Դ. զկնի վերափոխման: Բարեկենդան պահոց Ս. Խաչի:	27
6	ԲՇ. բձ. Ա. օր պահոց Խաչի:	28
7	ԳՇ. բկ. Բ. » » »	29
8	ԿԻՐ. գձ. Գ. » » » Ծնունդ Ս. Աստուածածնի ի յԱննայէ: ● Ծնունդ լուսնի: Արբ. Բեճեպ (օր 29):	1
9	ԵՇ. գկ. Դ. օր պահոց Խաչի:	2
	ԻՐ. դձ. Ե. » » »	3
	Է. դկ. Տօն Եկեղեցւոյ ի Նաւակատիս Ս. Խաչի, նաւակատիք:	4

12	ԿԻՐ. աձ. ԽԱՉՎԵՐԱՅ. յերեկոյն կարգ խաչվերացի:	5
13	ԲՇ. բկ. Տօն Խաչի: Յիշատակ մեռելոց:	6
14	ԳՇ. բձ. Տօն Եկեղեցւոյ: ● Առաջին բառորդ լուսնի:	7
15	ԴՇ. բկ. Պահք: Տօն Եկեղեցւոյ:	8
16	ԵՇ. գձ. Տօն Եկեղեցւոյ:	9
17	ՈՒՐ. գկ. Պահք: Տօն Խաչի:	10
18	ՇԲ. դձ. Տօն Խաչի:	11
19	ԿԻՐ. դկ. Բ. զկնի Խաչի: Բարեկենդան պահոց վարագայ Ս. Խաչի: Տօմ. Հոռի (օր 30):	12
20	ԲՇ. աձ. Պահք: Սրբոցն Մամասայ, Փիլիտիմոնի եւ Սիմէօնի Սիւնակեցին:	13
21	ԳՇ. ակ. Պահք: Սրբոց Կուսանացն փեփրոնեայ եւ Մարիանեայ եւ վկայուհւոյն Շուշան այ դստեր Մեծին վարզանայ:	14
22	ԴՇ. բձ. Պահք: Աշնանամուտ եւ զուգօրեայ, այն է տիւ հաւասար գիշերոյ: Արար. Կիւլ Ֆասլը, աշնանային ամիսը, սկիզբն նուազութեան ջուրցն Նեղոսի (Նիւ միւսարէք): ☉ Լրումն լուսնի:	15
23	ԵՇ. բկ. Պահք: Սրբոց հայրապետացն Բարադամու, Անթիմոսի եւ Եքանոսի:	16
24	ՈՒՐ. գձ. Պահք: ☉ Ի Կշիռն, Արար. Միզան:	17

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ (օր 30)

1	ԴՆ. գկ. Պահք:	23
2	ԵՆ. դձ. Սրբոցն Զովհաննու կարապետին եւ Զորայ արդարոյն:	24
3	ՈՒՐ. դկ. Պահք:	25
4	ՇԲ. աձ. Նիկիոյ Ս. Ժողովոյն երեք հարիւր ութ եւ տասն հայրապետաց (325 Յունիս 19):	26
5	ՃԻ. կիւր. ալ. Դ. զկնի վերափոխման: Բարեկենդան պահոց Ս. Խաչի:	27
6	ԲՇ. բձ. Ա. օր պահոց Խաչի:	28
7	ԴՇ. բկ. Բ. » » »	29
8	ՃԻ. ԴՇ. գձ. Դ. » » » Ծնունդ Ս. Աստուածածնի ի յԱննայէ: Ծնունդ լուսնի: Արբ. րէճէպ (օր 29):	1
9	ԵՇ. գկ. Դ. օր պահոց Խաչի:	2
10	ՈՒՐ. դձ. Ե. » » »	3
11	ՇԲ. դկ. Տօն եկեղեցւոյ ի նաւակատիւ Ս. Խաչի, նաւակատիք:	4

12	ՃԻ. կիւր. աձ. ԽԱՉՎԵՐԱՅ. յերեկոյն կարգ խաչվերացի:	5
13	ՃԻ. ԲՇ. ալ. Տօն Խաչի: Յիշատակ մեռելոց:	6
14	ԴՇ. բձ. Տօն եկեղեցւոյ: Ծ Առաջին բառորդ լուսնի:	7
15	ԴՇ. բկ. Պահք: Տօն եկեղեցւոյ:	8
16	ԵՇ. գձ. Տօն եկեղեցւոյ:	9
17	ՈՒՐ. գկ. Պահք: Տօն Խաչի:	10
18	ՇԲ. դձ. Տօն Խաչի:	11
19	ՃԻ. կիւր. դկ. Բ. զկնի Խաչի: Բարեկենդան պահոց վարազայ Ս. Խաչի: Տօմ. Հոռի (օր 30):	12
20	ԲՇ. աձ. Պահք: Սրբոցն Մամասայ, Փիլիկտիմոնի եւ Սիմէոնի Սիւնակեցին:	13
21	ԴՇ. ալ. Պահք: Սրբոց կուսանացն Փեփրոնեայ եւ Մարիանեայ եւ վկայուհւոյն Շուշանայ դստեր Մեծին վարգանայ:	14
22	ԴՇ. բձ. Պահք: Աշնանամուտ եւ զուգօրեայ, այն է տիւ հաւասար գիշերոյ: Արաբ. Կիւլ Ֆասլը, աշնանային ամիսը, սկիզբն նուազութեան ջուրցն Նեղոսի (Նիլ միւսարէք): Լրումն լուսնի:	15
23	ԵՇ. բկ. Պահք: Սրբոց հայրապետացն Բարադամու, Անթիմոսի եւ Եքանոսի:	16
24	ՈՒՐ. գձ. Պահք: Ե ի Կշիռն, Արաբ. Միզան:	17

- 25 ՇԲ. գկ. Սրբոցն Գեորգայ զօրավարին, Ադոկ- 18
տոսի եւ Ռոմանոսի երգեցողին:
- 26 ԿԻՐ. դձ. Գ. զկնի խաչի: Տօն վարագայ 19
Սրբոյ խաչին: Առաջին կիրակի եօթն շաբա-
թաց:
- 27 ԲՇ. դկ. Սրբոցն Դաւթի Գվնեցւոյն եւ վկային 20
Ղամբէոսի եւ Ղամբէուհւոյն:
- 28 ԳՇ. աձ. Սրբոցն Եւստաքէոսի եւ կնոջն Թէոփի- 21
տեայ եւ երկուց որդւոցն եւ կուսանացն Էրմոն-
եայ եւ Ներտարինեայ:
- 29 ԳՇ. ակ. Պահր: Յայտմ. Հոռի (օր 30): Գ Եր- 22
ջին բառորդ լուսնի:
- 30 ԵՇ. բձ. Սրբոց իշխանաց Սահակայ եւ Համա- 23
զասպայ:

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ (օր 31)

- 1 ՈԻՐ. բկ. Պահր: 24
- 2 ՇԲ. գձ. Սրբոց 72 աշակերտաց Բրիստոսի: 25
- 3 ԿԻՐ. գկ. Գ. զկնի խաչի: Երկրորդ կիրակի 26
եօթն շաբաթուց:
- 4 ԲՇ. դձ. Սրբոցն Փոկասու հոյրապետին եւ Երա- 27
նոսի հետեւողին առաքելոց:
- 5 ԳՇ. դկ. Սրբոց կուսանացն Թեկղեայ, վառվառ- 28
եայ եւ Պեղիգեայ:
- 6 ԳՇ. աձ. Պահր: 29
- 7 ԵՇ. ակ. Սրբոցն Պանդալիոնի բժշկին, Երմող- 1
եայ բահանային եւ Եւպարքսեայ կուսին: Արք.
Շապան (օր 29): Գ Մնունդ լուսնի:
- 8 ՈԻՐ. բձ. Պահր: 2

- 9 ՇԲ. բկ. Սրբոց Թարգմանչաց վարդապետացն մերոց Մեսրոպայ, Եռիշէի, Մովսէսի բերնողին, Դաւթի Անյաղթ փիլիսոփային, Գրիգորի Նա-րեկացուն եւ Ներսէսի կյայեցուն:
- 10 ✠ ԿԻՐ. գծ. Ե. զկնի խաչի: Երբորդ կիրակէ եօթն շաբաթուց:
- 11 ԲՇ. գծ. Սրբոյն Գրեգորի Աղուանից կաթողիկոսին (յիշատակ գիւտի նշխարաց) եւ սրբոց հարցն Թաթլոյ, Վարոսի, Թովմասու, Անտոնի եւ Կրօնիդեայ եւ եօթն խոտանարակաց, որք յին նակնեայ վանսն կատարեցան:
- 12 ԳՇ. դծ. Սրբոց առաքելոցն Աւանեայ, Մատանեայ, Բառնարայ, Փիլիպպոսի, Յովհաննու, Շեղայի, Սիգուանոսի:
- 13 ԴՇ. դկ. Պահք: ⑤ Առաջին քառորդ լուսնի:
- 14 ԵՇ. ած. Սրբոց Գիորնսիոսի Արիսպագացուն եւ Առաքելոցն Տիմոթէոսի եւ Տիւրոսի:
- 15 ՈԻՐ. ազ. Պահք:
- 16 ՇԲ. բծ. Սրբոց աւետարանչացն Մատթէոսի, Մարկոսի, Ղուկասու եւ Յովհաննու:
- 17 ✠ ԿԻՐ. բկ. Զ. զկնի խաչի: Զորբորդ կիրակէ եօթն շաբաթուց:

- 18 ԲՇ. գծ. Սրբոցն Ղուկիանոսի հարիւրապետին եւ Յովսէփայ Աստուածաճօրն եւ Յովսէփայ Արիմաթացուն եւ բամբկամին Քրիստոսի Ղազարու եւ բերց նորա Մարնայի եւ Մարիամու:
- 19 ԳՇ. գկ. Սրբոցն Թէոդիտոնի բաջանային եւ Զետոնի զինաւորին եւ Մակարայ եւ Լատրսեայ եւ Թամեւայ: Տօմ. Սահմի (օր 30):
- 20 ԴՇ. դծ. Պահք:
- 21 ԵՇ. դկ. Սրբոցն Խարիմեանց եւ վկայիցն Արտեմայ եւ Քրիստափորի եւ երկուց կանանցն կալինիկեայ եւ Ակիւլինեայ: ⑤ Լրումն լուսնի:
- 22 ՈԻՐ. ած. Պահք:
- 23 ՇԲ. ազ. Սրբոց երկոտասան վարդապետացն Ռեմէոսի, Գիորնսիոսի, Սեղբեստրոսի, Ամանասի, Կիւրդի Երուսաղէմացուն, Եփրեմի Խուրին Ասորւոյ, Բարսեղի Կեսարացուն, Գրիգորի Նիսացուն, Գրիգորի Աստուածաբանին, Եպիփանու Կիպրացուն, Յովհաննու Ոսկերեւանին եւ Կիւրդի Աղեքսանդրացուն: ⑥ Ի Կարիճն, Աբար. Ագրեպ:
- 24 ✠ ԿԻՐ. բծ. Է. զկնի խաչի: Գիւտ խաչ: Հին գերորդ կիրակէ եօթն շաբաթուց:

- 25 ԲՇ. ԲԼ. Սրբոցն Անաստասայ բահանային եւ
վարոսի եւ Թէոդորիանայ եւ որդւոց նորա եւ
որք ընդ նմա կատարեցան: 19
- 26 ԳՇ. զձ. Սրբոց Հիպերիքեանց որք ի Սամուսատ
կատարեցան: 20
- 27 ԴՇ. զԿ. Պահք: 21
- 28 ԵՇ. զձ. Սրբոցն Սեւեթիանոսի Սերաստացւոյն եւ
եւ Բարեւայ ճերոյն եւ ունեուն եւ չորս աշակեր-
տաց նորին: ԸՅ վերջին բառորդ լուսնի: 22
- 29 ՈՒՐ. ԴԿ. Պահք: Յայսմ. Սահմի (օր 30): 23
- 30 ՇԲ. ած. Սրբոցն Յովհաննու Ոսկերեանին: 24
- 31 ԿԻՐ. աԿ. Ը. զկնի խաչի: Վեցերորդ կի-
րակէ եօթն շաբաթուց: 25

ՆՈՅՆԵՄԲԵՐ (օր 30)

- 1 ԲՇ. Բձ. Սրբոցն Ստեփանոսի Հռովմայ հայրա- 26
պետին եւ բահանայից եւ սարկաւազաց եւ ժո-
ղովրդոց, որք ընդ նմա կատարեցան:
- 2 ԳՇ. ԲԼ. Սրբոցն Ակիփսիանայ եպիսկոպոսին եւ 27
Յովսեփայ բահանային եւ Ալեքսանդրայ սարկաւա-
զին եւ Պղատոնի վկային:
- 3 ԴՇ. զձ. Պահք: 28
- 4 ԵՇ. զԿ. Սրբոց հայրապետացն Մեսրոպիանոսի,
Աղեքսանդրոսի եւ Պողոսի խոստովանողին եւ
նօտարացն Մարկիանոսի եւ Մարտիրոսի: 29
- 5 ՈՒՐ. զձ. Պահք: Եւնուէ լուսնի: Արար. Բա- 1
մազան (օր 30):
- 6 ՇԲ. զԿ. Սրբոց հրեշտակապետացն Գաբրիէլի եւ 2
Միքայէլի եւ ամենայն երկնային զօրացն:
- 7 ԿԻՐ. ած. Թ. զկնի խաչի: Եօթներորդ կի- 3
րակէ եօթն շաբաթուց: Արար. Գասրմ:

Ն.Տ.	44	ՆՈՅԵՄԲԵՐ	Լ.Ս.
8	ԲՇ. ակ. Սրբոցն Մելիտոսի Անտիոքայ հայրապետին եւ Մինասայ եգիպտացւոյն եւ միւս Մելիտոսի եպիսկ.ին, Բուրայ քահանային եւ Շինու սարկաւագին:		4
9	ԳՇ. բժ. Սրբոցն Դեմետրեայ վկային եւ Բասիլիսկոսի քահանային:		5
10	ԳՇ. բկ. Պահք:		6
11	ԵՇ. գժ. Սրբոցն Գուրիասայ, Սամոնասայ, Աբիրայ սարկաւագին, Ռոմանոսի միայնակեցին, Մանկանն խոստովանողին եւ Հիւսիքոսի գինաւորին: ⑤ Առաջին քառորդ լուսնի:		7
12	ՈՒՐ. գկ. Պահք.		8
13	ՇԲ. դժ. Սրբոց առաքելոցն Անդրէի եւ փիլիպպոսի:		9
14	ԿԻՐ. դկ. Ժ. գկնի խաչի, յաւելուած կիրակեւոթն շաբաթուց:		10
15	ԲՇ. աժ. Սրբոցն Անդրէի զօրավարին եւ բանակի նորին, Կալինիկոսի եւ Դիոմետեայ վկայիցն:		11
16	ԳՇ. ակ. Սրբոցն Անդրիանոսի եւ Լնոցն Անատոլայ եւ Թէոդորոսի եւ Եւեթիւրոսի վկայիցն:		12
17	ԴՇ. բժ. Պահք:		13
18	ԵՇ. բկ. Սրբոց քահանայիցն Աբրահամու եւ Խորենայ եւ անարծաթ բժշկացն Կոզմայի եւ Դամիանոսի եւ Աստուածատրոյ վկային:		14

Ն.Տ.	ՆՈՅԵՄԲԵՐ	45	Լ.Ս.
19	ՈՒՐ. գժ. Պահք: Տօմ. Տրէ (օր 30): ⑥ Լրումն լուսնի:		15
20	ՇԲ. գկ. Ամենայն Սրբոց հնոց եւ նորոց, յայտից եւ անյայտից:		16
21	ԿԻՐ. դժ. ԺԱ. գկնի խաչի: Ընծայումն Ս. Աստուածածնի երկց ամաց ի տաճարն: Բարեկենդան պահոց Յիսնակաց:		17
22	ԲՇ. դկ. Ա. օր պահոց Յիսնակաց:		18
23	ԳՇ. աժ. Բ. » » »		19
24	ԴՇ. ակ. Գ. » » »		20
25	ԵՇ. բժ. Դ. » » »		21
26	ՈՒՐ. բկ. Ե. » » » ⑦ Վերջին քառորդ լուսնի:		22
27	ՇԲ. գժ. Սրբոցն Գրիգորի Սբանչեւագործին, Նիկողայոսի հայրապետին եւ Միւռոնայ եպիսկ.ին:		23
28	ԿԻՐ. գկ. Ա. Յիսնակաց:		24
29	ԲՇ. դժ. Սրբոց Կուսանաց Յուլիանեայ եւ Վասիլուհւոյ, Ինդոսի եւ Դոմնայի եւ Գղբրիկոսի քահանային եւ Երկուց բիւրուցն՝ որք այրեցան յեկեղեցին Նիկողիմաւոց: Յայսմ. Տրէ (օր 30):		25
30	ԳՇ. դժ. Սրբոցն Ղունկիանոսի քհնյ.ին, Տարագրոսի, Պրորոսի եւ Անդրոնիկոսի վկայից եւ Ոնեսիմեայ եւ այլոց աշակերտացն առաքելոյն Պօղոսի:		26

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ (օր 31)

1	ԴՇ. ած. Պահք:	27
2	ԵՇ. ալ. Սրբոցն Կղեմայ հայրապետին եւ Բազարատայ, Տոռոմենայ եպիսկ.ին:	28
3	ՈՒՐ. բծ. Պահք:	29
4	Ճ ԵՖ. բկ. Սրբոց առաքելոց եւ առաջին Լուսաւորչացն մերոց ԹԱԴԷՈՍԻ Եւ ԲՍՐԹՈՂԻՄԷՈՍԻ:	30
5	Ճ ԿԻՐ. գծ. Բ. Յիսնակաց: ③ Ծնունդ լուսնի: Արար. Շնկվալ (օր 30): Պայրամ աւուրս երիս:	1
6	ԲՇ. գկ. Սրբոցն Գենարիոսի եպիսկ.ին եւ Մերկերիոսի զինաւորին, Յակովբայ եւ Իրաւաւիւայ վկայիցն:	2
7	ԳՇ. դծ. Սրբոց հարցն Եգիպտացեոց Պօղոսի, Պօղայ, Մակարայ, Եւագրի, Յովհաննու Գընեցւոյն, Յովհաննու Կարճահասակին, Նեղոսի, Արսէնի, Սիսիանու, Դանիէլի, Սրապիոնի, Մակարիոսի, Պիմէնի եւ այլոց սրբոց հարց:	3

8	ԴՇ. դկ. Պահք:	4
9	Ճ ԵՇ. ած. Յղուծին Ս. Աստուածածնի յԱննայ:	5
10	ՈՒՐ. ալ. Պահք:	6
11	ՇԲ. բծ. Սրբոցն Նիկողայոսի սքանչելագործ հայրապետին: ④ Առաջին քառորդ լուսնի:	7
12	Ճ ԿԻՐ. բկ. Գ. Յիսնակաց: Բարեկենդան պահոց Սրբոցն Յակոբայ:	8
13	ԲՇ. գծ. Պահք: Սրբոցն Մինասայ, Երմոգինայ, Գրաբոսի եւ Կամաւոր աղքատացն Յովհաննու եւ Ալեքսիանոսի:	9
14	ԳՇ. գկ. Պահք: Սրբոցն Կուռնելիոսի հարիւրապետին եւ Շմաւոնի ազգականին Քս.ի եւ Պողիկարպոսի հայրապետին Զմիւռնիոյ եւ վկայիցն՝ որք ընդ նմա կառարեցան:	10
15	ԴՇ. դծ. Պահք:	11
16	ԵՇ. դկ. Պահք: Սրբոցն Եւստորատիոսի, Օգսենտիոսի, Եւգինէոսի, Ովրեստիսի եւ Մարգարիոսի:	12
17	ՈՒՐ. ած. Պահք:	13
18	ՇԲ. ալ. Սրբոցն Յակոբայ Մծրնայ հայրապետին, Մարուգէի ճգնաւորին եւ Մելիտոսի եպիսկ.ին:	14
19	Ճ ԿԻՐ. բծ. Դ. Յիսնակաց: Տօմ. Քաղոց (օր 30) ⑤ Լրոճմն լուսնի:	15
20	ԲՇ. բկ. Սրբոցն Իգնատիոսի եւ Ադդէի հայրա-	16

- սլետացն, Մարութայի եւ Թեոպոմպայ եպիսկոպոսացն եւ Թեովնայ վկային եւ չորից զինաւորաց, Բաստի, Էւսերի, Եւտիբի եւ Բասիլիդայ:
- 21 ԳՇ. գծ. Նախավկայ եւ ի Քրիստոս հաւատացեալ Արգարու անդրանիկ Թագաւորին:
- 22 ԳՇ. գկ. Պահք: Զմեռնամուտ եւ Արեւադարձ Այծեղջիւր: Արար. Զմեհէրբի, առաջին օր քառասնօրեայ մասին ձմեռան. Դարագըշ, Կիւն տէօնիւմիւ Զուրթուհասը:
- 23 ԵՇ. դծ. Սրբոցն Դաւթի մարգարէին եւ Յակոբայ առաքելոցն: Յ Այծեղջիւրն, Արար. ձէտի:
- 24 ՈԻՐ. դկ. Պահք:
- 25 ՇԲ. ած. Սրբոյն Ստեփանոսի նախասարկաւագին եւ առաջին մարտիրոսին:
- 26 ԻԿԻՐ. ալ. Ե. Յիսնակաց: Չ վերջին քառորդ լուսնի:
- 27 ԲՇ. բծ. Սրբոց առաքելոցն Պետրոսի եւ Պողոսի:
- 28 ԳՇ. բկ. Սրբոց Որդւոցն Որոտման Յակոբայ առաքելոյն եւ Յովհաննու Աւետարանչին: Բարեկենդան պահոց Մննդեան:
- 29 ԳՇ. գծ. Պահք: Յայսմ. Քաղոց (օր 30):
- 30 ԵՇ. գկ. Ա. օր պահոց Մննդեան:
- 31 ՈԻՐ. դծ. Բ. » » »

Գրական, բանասիրական եւ այլեւայլք

ՈՂՋԵՐԹ ՀԱՅ ԳԱՂԹԱԿԱՆԻՍ

10 Մայիս 1936 Փարիզ,
մեկնում 1784 հոգիներու:

Հայրենեաց հարուստ է հող ու ջուրն անուշ,
Քանց օտար վարդ՝ քաղցր է հայրենեաց փուշ:
Հ. Ղ. Մ. ԱԼԻՇԱՆ

Ինչ երջանկութիւնն սա թշուառ հայ խլեակներուն՝ երկար ատեն տաժանագին կեանք վարող հոս ու հոն, ահա այժմ՝ իբր մըցանակ ընդունիլ հրաւէր իր եղբայրներուն միանալու: Ուր ուրեմն փրկանաւորուիլ՝ ինչ գերակշիռ հեշտանք, երբ անկասկած չարատանջ մահ մը անոնց վերեւ կը սաւառուէր, այսպէս ալ բուժուիլ տառապանքներ երկարող հիւանդութենէ մը, որ հայրենաբաղձութիւն է եւ նոր կեանք ստանալ, մեր ցեղին վիճակուած երանութեան հաղորդակցիլ, թռիչներ պարզած դէպի հայրենիք եւ հանգչիլ անոր սիրահարուստ ծոցին մէջ:

Գուցէ գտնուին այնպիսիներ ալ, որ փորձեն առանց պաշտօնական արտօնագրի, ոչ իսկ լրացուցած ընդունելութեան անհրաժեշտ պայմաններ, դադառագողի սպրդին դադրեցնելու կարաւանին, զարմանք չէ, հայ հոգին է աղատագրուելու բուռն իղձով հրավառ, թափ կուտայ այդ յանդգ-

նութեան, յանձնառու ամէն պատժի, իսաւարտչին բանտ, նոյն իսկ ծովամոյն կորսուել, միայն թէ չապրիւ անստոյգ կեանքով, օտար աստղերու տակ, հայրենիքէ հեռու, ուր մահն անգամ զարհուրանք չաղբեր. բայց ամէն բանէ առաջ հայրենիքի մոտքը կը պարտադրէ պետական օրէնքներու յարգանք, կարգապահութեան ոգի. առանց ասոնց՝ Արշակաւանը միայն լայն կը բանայ իր մոտքը, մինչ հայրենիքի դռներ ամրապէս փակ կը մնան:

Ո՛րքան հմայիչ է այս նոր դարունը, կը ժպտի բնութիւն, երկինք կապուտակ, անամպ, դաշտեր բուրումնաւէտ. երկարակտուց արագիւն եկեղեցիին՝ զանգակատան դագաթէն անքթիթ կը նայի ուղեւոր հայ գաղթականին, ան ալ անտարբեր չէ. արդէն գեղեցիկ եղանակին ամէն վերադարձին ձեռնունայն չի գար, նուիրատու է, այս անգամ ալ ձամբորդի ցուպ եւ միսխաղ բերած է հայ զաւակներուն, ակորոժ ցունց տալով անոնց սրտերուն, որովհետեւ այս հայորդիներ, թշուառութեան որդեգրուած ցարդ, թակարդուած կորուսիչ ծուղակներէ, կը հանդիսացնէին ամէնէն սրտաճմլիչ տուամբ, այնպէս որ իրենց երակներու արիւնը զիրենք լափելիող կրակ մըն էր. հիմայ այլեւս ապրելու իրաւունք պիտի վայելեն դժխեմ բախտի պերկ կաշկանդումներէն զերծ, արշալոյսներու ցնծումը պիտի խայտայ իրենց հոգիին մէջ, ապրելով իրենց եղբայրներուն հետ եւ այս քաղցր անակնկալ՝ ցնորք մը

չէ: Ահա հրաժեշտ երէկի կեանքին եւ ի՛նչպիսի կեանք, անոր յիշատակն իսկ սարսուռ կ'աղբէ:

Արդ ամայութիւններու մէջ այնքան թափառայած մոլորումներէ ետք վերջապէս դառնել ցանկալին, առնթերակից ըլլալ խորհրդաւոր Արագածի, խորխոր Մասիսի, դրացի Էջմիածնի, ամէն կողմ հայ, առեւտրականը, դաշտի մշակը, ժիր բանուորը, զինուորը, ոստիկանը, բանտապաշտը, ամէնքը քաղցր, զուարթ եռուզեռ ամէն կողմ, լոյսի հեղեղ մը ծաւալուն հայ հայրենիքի սահմաններում, Ս. Մեսրոպի սորվեցուցած հայ դերերը ոսկետառ քանդակուած փողոցներու անկիւնը, գլխաւոր պողոտան հայրենիքի պարծանք հայ դարդէտի անուանով պապուն, Արովկան պողոտայ. ճաշակուած հացին ոսկեհատիկ ցորենը հայ ձեռքերով հայ հողին մէջ սերմանաւ, ծլած եւ վերջապէս օր մըն ալ զանգըւած իբր ալիւր, ձեւացած սննդաւոր նկան ընդհանուրին, իբր կարկանդակ ակորոժ համ, անհամեմատ ամէնէն ընտիր հաստեաներէ:

Ո՛հ, այլեւս ազատ հայորդին չպիտի լսէ անհանդուրժելի անուանարկումներ, հայհուցներ այսպէս, աղոտ օտարական, զաւիր անհաւատ, սին. լքոր արարած, այլ սիրոյ թագաւորութեան քաղաքացին է երջանիկ եւ իր ազգութիւնը նախատինք չէ, այլ պարծանք:

Հայ եղբայր, ցարդ օտարին կանգնեցիր պալատներ, բայց չարժանացար վաղափուլ խշիկի մը,

ցարդ անոր շտեմարանները Լեցուցիր արդար վատ-
տակդ, բայց չկրցար անլաց աչքով ուտել չորաբեկ
հացը, հանգստի պահիկ մը անծանօթ էր քեզ, հի-
մայ քու տունդ ես, քուկիներուդ հետ գրկախառ-
նուէ, աշխատէ անոնց հետ, աշխատութիւնը սուրբ
է, ահա պոտիւտած են իղձերդ, եղբերեղբուքիւններ
վերջացած, ողջունէ քաղցր հովուերգութեան շքե-
ջանը. ահա հայրենիք, մտիր հոն իբր մշակ, մշա-
կական անդորութիւն վայելելու. Լատին քերթողն
Վերգիլ ի զուր չէ որ կը բացադանչէ. Վա՛ղ եր-
ջանիկ ֆիակաց, զխրեանց նսիկ Թէ գլխիցեն: Ի՞նչ
է այդ նահջը (բաղդ) երջանութիւն, կեանք ամէն
բերկրութիւններով Լի, չպղծուած ոչ մէկ դաւնու-
թենէ, հանգստացած սիրոյ բազին հիւղակիդ մէջ,
ուր սիրելիներով բուրբուած զուարթ սեղանի մը
շուրջ պիտի ուզես յաւերժացնել կեանքդ, ուր
չիկա ոչ մէկ անձկութեան հետք, իսկ ջղաձգու-
թիւն երբեք եւ երբեք: Օ՛հ, բուրբանուէր գործա-
ւորն եղիր հայրենիքիդ վերաշինութեան, ատէ՛ ան-
գործ մակաբոյժ կեանքը, ալ քեզ համար են ամէն
ուրախութիւններ, ինջոյք, հանդէս, երգ, մինչ
անցեալին մէջ ամբողջ հայութեան նուազը ողբ
էր միայն, ինչպէս կը պատկերացնէ Գարեգին
Եպիսկ. Սրբանձտեանց թշուառ Մշեցիին կեանքը
ամբողջ Հայ զաւակներուն վերագրուած, սա սրտա-
շարժ դրուագով, որ ամբողջ Տարօնի Հայոց սովոր-
ական երգն է.

«Մենք կնիկ մեզ համար չենք բերեր...
«Մենք աղջիկ ու տղայ Հայոց համար չենք ծնւր...
«Մենք տուն մեզ համար չենք շինւր...
«Մենք հաց մեզ համար չենք ցանկր քաղւր...
«Մենք մեզի համար չենք ապրեր...»

Յետոյ հայրենասէր Սրբազանը կ'աւելցնէ.
Այս է Մշեցի Հայոց մեղեդին ամէն տոնին եւ
Նոր Տարւոյն սեղանին, մոխիր է իր կերակուր եւ
Լեզի՝ քմայելին...:

Այս չէ՝ ահա անցեալին դաւնագոյն յիշատա-
կը: Հիմայ, ո՛վ հայրդի, հայրենիքիդ գիրկն ես,
ապրէ հոն երկար աւարներով, եթէ մեռնիս ալ,
անոր հողը անշունչ մարմնոյդ հանգստաւետ ան-
կողինն է եւ օրհասի քունով ծանրացած աչքերովդ.
պիտի տեսնես հայութիւնը աղատութեան ոգիէն
պոտկողարդ, այն ատեն ուրախ պիտի փակեն աչ-
քերդ: Թող ապրի Հայ պետութիւն, անսասն յա-
ւէտ, ինչպէս եւ Արարտի ստորոտը Հայ հոգեւո-
րական իշխանութիւն. երկուքն ալ, պետութիւն եւ
նուիրապետութիւն, յաւերժական կեանքով:

Ս. Գ.

ԾԱՆՈԹ.— «Սինայեա» շոգենաւով Խ. Հայաստան
փոխադրուեցան 1801: Անոնց շոգենաւային ծախսե-
րը հոգացին Ֆրանսա եւ ժրնէփի նանսէնեան Օֆի-
սը, իսկ Բարեգործականը սնունդի եւ այլ ծախսե-
րուն մասնակցեցաւ:

Ս. Գրոց մէջ ըստած է, թէ Բարայեւացիք Սինայի անապատին մէջ քառասուն տարի թափառական ճամբորդութեան ժամանակ՝ Սատուած անոնց մանանայ զրկեց, իբրեւ ուտելիք:— «Եւ որդիքն Բարայեւի կերան զմանանայն զքառասունամ, մինչեւ եզին ի շէն երկիրն զմանանայն ուտէին»: (Ելից, ԺԶ. 35): Բայց ասիկա ըսել չէ, թէ Բարայեւացոց միակ սնունդը մանանան էր:

Բարայեւացիք մանանան ժողովելէ հետք՝ ցորենի նման կ'աղային եւ կ'եփէին, ուտելու համար:— «Եւ աղային յերկանի եւ լեսուին յանգանի, եւ եփէին ի պուտան եւ առնէին նկանս:» (Թու. ԺԱ, 8):

Մեր երկրին մէջ ալ՝ Քղի, Բալու, Ճապաղջուր, Խուլի, Կինձ, Շատախ, Սասուն, Խոյթ, Բաղէշ եւ մանաւանդ Տարօն կը գտնուի մանանան, որուն տեղացիք Գաղպէն անունը կուտան:— «Երկիրս (Տարօն) խոտաբեր եւ մեղրաբուս» եւ որպէս մանանայն իջանէր յերկնից անդ առ Հրեայն, նոյնպէս եւ աստ ի մերում երկրիս ի վերայ անտառացս իջանէ՝ քաղցր առաւել քան զմեղր՝ որ կոչի Գաղպէն:» (Ջենոր, տպ. վ. Կնիտ. եր. 49):

Այս մանանայէն մեծ քանակութեամբ կերած եմ Խնուսայ մէջ, ուր Մուշէն կը բերէին կը ծախէին զայն շուկայի մէջ, ուսկից քանի մը լիտր

նուէր տարի Կ. Պոլիս, բարեկամներուս, իբրեւ հայրենի յիշատակ եւ անուշահամ բեր Հայաստանի:

Տեսէք, թէ ինչպէս կը նկարագրէ մանանան՝ երոմանշնորհն Գարեգին Եպ. Սրուանձտեանց իր «Մանանայ» պատուական գործին (տիպ. Կ. Պոլիս, 1876) Յառաջաբանին սկիզբը.— «Մանանայս կը մատուցանեմ Հայ բանասիրաց ոչ իբրեւ Սինայ Անապատին երկնատեղաց նուիրական հաց, այլ իբրեւ Հայաստանի Գաղպէն, որ երկրի ծաղկանց հիւթերէն օգին մէջ կը գոյանայ, ցօղով այգոյն կը շաղախի, արեւուն ջերմիկ ճառագայթներէն կը զանգի, կը հասուննայ, եւ շաքարալիմորի եւ մեղրի համով իբրեւ գինդ յակինթ կամ հատ հատ մարգարիտ կ'իջնայ մացառներու, տերեւոց, գազի փշոց, եւ մատուտակի ոստոց վրայ ի գոյն արծաթաթափայլ, եւ ի ձեւ նուան հատի, զոր ժողովեն մանկտիք եւ հարսունք բլիթ բլիթ յօրինելով պաշար կաղմեն ի քաղցր ճաշակ անձանց, եւ հիւրոց ի մեծարանս:»

Հայաստանի մէջ մանանան կը գոյանայ Յուսիս, Յուլիս եւ Օգոստոս ամիսներուն մէջ, որ ժամանակ գազի տերեւներուն վրայ ձերմակ փռչի ձեւով կը տեսնուի այն, զոր կը հաւաքեն եւ մաղելէ հետք՝ տիկերու կամ թէ պարկերու մէջ կը լեցնեն կը պահեն իբրեւ պաշար եւ կամ իբրեւ ծախու ապրանք: Իսկ կաղնիի եւ մատուտակի վրայ թանձրացած մանանան հաւաքելու համար՝ ծառին

բարակ ձիւղերն ու տերեւները ջուրի մէջ կը
լուան, եւ այն ջուրը կը քամեն, արեւի տակ կը
գոլորշիացնեն, տակը մնացած թանձր մասը կ'առ-
նեն կը պահեն. եւ կամ՝ կաղնիի ձիւղերը կը կըտ-
րեն, ու տերեւները՝ արեւին տակ կը չորցնեն. յե-
տոյ՝ ձիւղերն իրաւ զարնելով՝ տերեւները կը թա-
փեն, զորս հաւաքելով կը մաղեն եւ կը պահեն:

Դիպուածով՝ մանանայաբեր կաղնիներ եւ թու-
փեր տեսած եմ՝ Ալլապի ընդարձակածաւալ ան-
տառներուն մէջ, ի Դրինդէլբուլիս, եւ անձամբ
քննած ու ճաշակած եմ իրենց մանաներէն:

Այս դիպումը հետաքրքրական է:

Օր մը՝ երբ յիշեալ անտառին մէջ բուսաբա-
նական թերթիկներու (fiches) վրայ կ'աշխատէի,
տեսայ որ՝ երբեմն երբեմն՝ թերթիկներու ու դըւ-
խարկիս վրայ վերէն վար մածուցիկ նիւթ մը կը
կաթի: Բսկոյն կոսկածեցայ եւ լեզուիս տարի. ա-
նոյշ էր: Այլեւս հաստատուեցաւ կոսկածս, մա-
նաւանդ որ քովի թուփերու վրայ ձերմակ փոշին
ալ լընելով՝ նոյն արդիւնքն ունեցայ:

Հիմայ դանք, թէ ինչ էր անապատի մէջ
չէից կերած մանանան:

Անիկայ Մանանայաբեր Մամուռն է (Lichen
à manne), որ մէկ օրովան կեանք ունի եւ սնուցիչ
յատկութիւն մը:

Մամուռնի բաղմամբիւ տեսակներ՝ սնուցիչ մա-

նանայի տեղ գործածուած են արեւելեան երկիր-
ներու մէջ:

Մանանան՝ կամ տերեւներու բնական մէկ ար-
տադրութիւնն է, եւ կամ՝ մոշի ծառին (Tamaris)
վրայ *Coccus manniparus* անուն ձձիներու խա-
թուածքէն յառաջ եկած թորումն է:

Մանանայի ուրիշ տեսակներ ալ կան, որոնք
բժշկութեան մէջ կը գործածուին իբրեւ լուծողա-
կան դեղ:

Կ. Յ. ԲԱՍՄԱՋԵԱՆ

ՈՍԿԻ ԽՕՄՔԵՐ

ՄՏԱԿՈՐԱԿԱՆ ԱՆՍԻՏԵՐՈՒՆ

Մէկ խելացի բարեկամին բնադատութիւնը չեմ փո-
խեր հարիւրիկ անմիտներու ծափահարութեանց հետ:

Տաղանդներ՝ իրարու չեն նախանձիր ինչպէս աստ-
ղերը:

Համբաներ կան որ նախանձորներուն աչքը կը կուր-
ցնեն, համբաներ կան որ նախանձորներուն ականջները
կը խլցնեն:

Տգէտը Թէ գիտուն հաշակուի, դուռն մի՛ զարմանար,
կայծոռիկները շատ անգամ իրական աստղիչ համարուեր են:

Ողջ դատողութիւն Թէ չունիս, հազար ականոց ալ աչ-

քիդ դնես, չես կրնար զանազանել տգեղը գեղեցիկէն:

Փառքի հասնիլը արժանաւորին պատիւ է, անարժանին պատիծ:

Տաղանդաւոր իմաստունը որքան մօտենայ կատարելութեան՝ զայն այնքան իրմէ հեռի կը նկատէ:

Վա՛շ մեր սեւ նակատազրին, որո՞ւն ոտքին տակ փուշը վարդի փոխուեցաւ:

ՄՏՔԻ ԱՒԱԶՆԵՐ

Ամառը ծմեռ դարձաւ: Դուն սիրտ չըրիր. սիրտ տուողը ո՞վ էր բեզի:

Քերթող թէ երազ կը ցանես, մի՛ յուսար թէ մշակին պէս օրուան հացիդ ցօրենը կը քաղես:

Բարերարին դէմ բացուած չարախօս բերանը գերեզման կը հոտի:

Սուտ է ան որ կ'ըսէ, թէ ազատ են հովերը, ազատ կը թռչին. չէ այսպէս, անոնք ալ լեռներուն կը զարնուին, անոնց թեւերն ալ կը փշրին:

Յարգուածին համար յարգի են ձերերը՝ ինչպէս Յանգարանի Յանկազին ու անգին հեռութիւնները:

Սուրբերը երբ տեսնեն որ Աստուած չի լսեր իրենց ձայնը, կ'ուզեն մեռնիլ որ մօտէն բարեխօսեն իրենց չարիքի հասցեողներուն:

Հ. Ս. ՆՐԵՄԵԱՆ

Ս. ԷԶՄԻԱՇՆԻ ԶԱՆԳԱԿԱՏՈՒՆԸ

Ամէն իտէալ տեսանելի մարմնացումի

պէտք ունի:

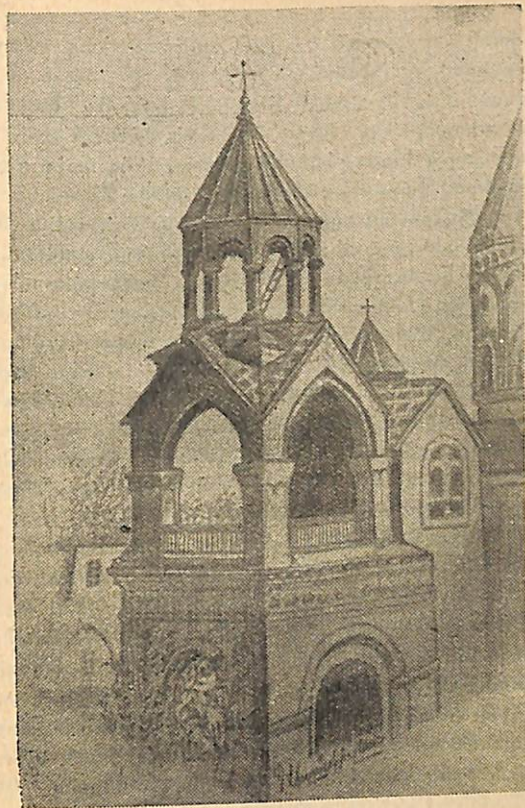
Վ. ՀԻԻԿՈ

Ֆռանսացի մեծ համեմարին այս իմաստուն վէճիւր մեզ պատգամ ընդունած՝ հիացումով կ'ողջունենք Ս. Էջմիածինը, այս բազմադարեան տաճարի ղեկմանունութեամբ նոր կեանք կ'առնու Ս. Լուսաւորիչ. անոր շունջը մեր ականջին կը թրթռայ անուշակ արծազանգներով եւ խորհրդաւոր նարօտով մը կը միացնէ ներկան անցեալին հետ: Ս. Գրիգոր պաշտելի դէմք մըն է, որ պատմութեան պատուհանէն զմեզ կը դիտէ, իր հանգրուանն է Ս. Էջմիածին, սրբարան-յիշատակարան, վսեմ դիտանոց, որու կատարէն Ս. Գրիգորի աջքը յառած է իր որդիներուն մինչեւ աշխարհի ամենահեռաւոր հորիզոններ: Ո՞վ կերտած է զայն: Կ'աւանդուի թէ Տէր Աստուած լուսեղէն տեսիլքով կ'երևի Լուսաւորիչի, ոսկի ուռն ի ձեռին կ'իջնէ Արարատի վաղարշապատը, հոն կը գծէ տաճարի նախատիպը, որուն վրայ Գրիգոր կ'աղաղակէ. «Եկայք շինեսցուք սուրբ զխորանն լուսոյ, քանզի ի նմա ծագեաց մեզ լոյս ի Հայաստան աշխարհի»: Թէ ո՞ր աստիճան ստոյգ է այս հաւատաւոր, պատմագէտին կամ քննասէրին կը վերաբերի

հերքել կամ հաստատել իսկ մեզ քաղցր է խորհիլ
 Թէ այս սրբազան աւանդութեանց ակնադրիւրն Հա-
 յու բարեապաշտիկ հոգին է:

Շարունակենք: Այնուհետեւ կը սլանայ Տրդատ
 դէպի Մասիս, խոշոր քարեր կը Թաւալեցնէ եւ կը
 գետնոյէ վաղարշապատ Ս. Էջմիածնի շինութեան,
 իսկ Թագուհին Հայոց Աշխէն Տիկին եւ Տրդատի քոյ-
 րը Խոսրովիդուխտ քուրճեր հագած՝ տաժանագին
 հող կը կրեն Ս. Էջմիածնի կառուցման համար: Բիւ-
 ղից օրհնութիւն այս սրբասուն իշխանագուն հայու-
 հիներու յիշատակին:

Ս. Էջմիածին կառուցուած է 301ին, սեւ ու կար-
 միր քարերով: Ունի երեք դուռ, մէկը արեւմտեան
 կողմը, զանգակատան ներքեւ. միւս երկուքը հարա-
 ապին եւ հիւսիսային, հարաւային կողմը ուրիշ դուռ
 մըն ալ կայ, որ հիմայ փակուած է եւ որ «Արքունի
 դուռ» կը կոչուէր, որովհետեւ Թագաւորները անկէ
 կը մտնէին տաճար: Տաճարը խաչաձեւ է, չորս կող-
 մը ունի երեսուն եւ հինգ փոքրիկ պատուհաններ:
 Դուրսէն տաճարին վրայ կը բարձրանան հինգ,
 սրածայր, հաշկական ճարտարապետական ձեւով
 շինուած գմբէթներ, որոնցմէ չորսը անկիւնները կը
 գտնուին, իսկ ամենէն մեծը ու հոյակապը Տիշդ-
 մէջտեղին է, ներսի կողմէն ալ չորս փառաւոր սիւ-
 ներու վրայ կանգնած: Այդ գմբէթին տակ կը գըտ-
 նուի Էջման Սեղանը:

Ս. Էջմիածնի զանգակատունը

Սեղանին վրայ կանուղիկէի ձեռով մարմարէ հովանի մը շինուած է, շրեղ քանդակներով եւ նրկարներով զարդարուն: Հանդիսաւոր օրերու մէջ եպիսկոպոսները իջման Սեղանին վրայ կր կատարեն պատարագը: Սեղանին մօտը դրուած է Ամենայն Հայոց Կոթողիկոսին անուր, հինգ փոքր գրմբէթներով զարդարուած շրեղ հովանիի մը տակ:

Շահ Աքրասի արշաւանքէն վերջ էջմիածին անշուք եւ տխուր երեւոյթ մը ունէր: Ան աստիճաններ Մովսէս կանողիկոս (1629-1632) ձեռնարկեց անոր վերաշինութեան, նոր քարերով ամրացուց վանքին պատերը, ներսը վայելուչ կերպով զարդարեց, յետոյ ջորս կողմը ընդարձակ պարխալներ շինեց. պարխալներէն ներս ալ կանգնեց զանազան շինութիւններ, ինչպէս հայրապետի վեհարան, միաբաններու յարմար բնակարաններ, ընդհանուր սեղանատուն, հիւրատուն եւայլն, Մովսէսէն վերջ այս շինութիւնները աւելի ընդարձակուեցան:

Այսօր էջմիածնի տաճարին մէջ պատարագի հինգ սեղաններ կը գտնուին: Մէկը աւագ սեղանը, որ ամէնէն մեծն ու վայելուչն է, շինուած է արեւելեան պատին մէջտեղը, յետոյ իջման Սեղանը, որուն երկու կողմերը հարաւային եւ հիւսիսային պատերուն մէջ շինուած են մէյմէկ սեղան, հիւսիսայինը կանգնուած է Ս. Ստեփանոսի անունով այդ սեղանէն կր սկսին եպիսկոպոսական ձեռնադրութեան շրեղ հանգէսներ: Հարաւային սեղանը շին-

ուած է Ս. Յովհաննէս Կարսպետի անունով, այնտեղ մշտապէս կը պահուի Ս. Միւռնի փոքրիկ կանթասն:

Արդ հարկ է նկատի առնուլ էջմիածնի նկատման շէնքի նորոգութեան հարցը, որ հայրապետութեան լիազօր ներկայացուցիչ եւ նուիրակի Գարեգին Արքեպիսկ. Յովսէփեանի առաքելութեան գլխաւոր նպատակներէն մին է: Իր կողմ (15 Մարտ 1935 Փաբիգ) կը յայտարարէ այսպէս. «Այսօր նա կարօտ է նորոգութեան, որ պէտք էր սկսուէր մեծ պատերազմից առաջ. քայց ահաւոր դէպքերի հետեւանքով, որ բաժին ինկաւ մեր ազգին, հնարաւոր չեղաւ սկսուած գործն ի գլուխ հանել: Ժամանակը սակայն այլեւս չէ սպասում, կարող է մեզ այնպիսի անակնկալի առաջ կանգնեցնել, որ դարձանէն աւելի դժուար, գուցէ անկարելի լինի պէտք է օգնութեան ձեռք մեկնենք մեր հոգեւոր մօրը, մեր դաշաւոր սրբաւայրին, մեր կրօնական, քայց եւ որոշ չափով ազգային, յոյսերի եւ իղձերի մարմնացեալ նշանին, խորհրդանշանին (սէմպոլ), «վնասուած է տաճարին տանիքն ամբողջապէս, որին հետեւանքով խոնաւութիւնն անցնում է կամարներին եւ պատերին, անցեալի նորոգութիւններով խճողուած են ճարտարապետական առանձնաշատկութիւններ ու գեղարուեստական ամբողջութիւնը, արտաքին պատերի քարերից շատերը հասցած կամ մաշուած, ներսը միանգամայն անհամա-

պատասխան իւր դերքին եւ պատմական նշանակութեան: Հիմաուրց տաճարն եւ մեծ կոթողը իւր խաթարւած վիճակով պատուարեր չէ՝ մեր ազգի անուան օտար այցելուների աչքում, բայց նոյնիսկ հիւսնթափութեան պատճառ է մեր հեռււոր ազգայինների համար, որոնք այլ վիճակի մէջ են տեսնում նորան, քան սպասում էին:

«Անհրաժեշտ է ոչ միայն նորոգել կորստեան վրտանգից նորան փրկելու համար, այլ եւ վերածել գեղարուեստական վայելչութեան, որ ոգևորութեան եւ պարծանքի առարկայ դառնայ հայ, հեռււոր երկիրներից եկող այցելուների եւ ազգի ամբողջութեան համար, դարեւ խորքից եկող հնութեան հետ ի միասին: Այդպիսի կարեւոր գործը, բնականաբար, պիտի կատարուի հնութեանց պահպանութեան համապատասխան հաստատութիւնների հսկողութեամբ, հայ նշանաւոր ճարտարապետների, արուեստագէտների եւ հնագէտների խմբական աջակցութեամբ, համաձայն գիտական եւ գեղարուեստական պահանջների, պահպանելով տաճարի անցեալից մեզ հասած Թանկագին առանձնայատուկները:

«Ազգերի գիտակցութեան կարեւոր չափանիշներից մէկը, նրանց վերաբերմունքն է դէպի նախնեաց Թողած ժառանգութիւնները, հնութիւններն ու ստեղծագործութիւնները. սփիւռքի Հայութիւնը առանց խորութեան պէտք է ապացոյցը տայ Թէ նա գնահատում է իր անցեալը, Թէ նորա համար Թանգ

է իր ազգային եկեղեցին հայրապետութեամբ, Թէ նա իւր հայրերի արժանաւոր եւ երախտագէտ սերունդն է, տառապանքի մէջ անգամ ստեղծագործող, ապրելու հաստատով եւ յուսով լցուած ժողովուրդ, ինչպէս մեր Նախնիքն են եղել. բարեպաշտութիւնն ու գիտակցութիւնը հասարակապէս մըրցման պիտի գան, գերազանցելու մէկը միասին այս համազգային մեծ եւ կարեւոր գործի իրականացման մէջ:

«Հայ եղբայրներ եւ քոյրեր, պէտք է պահանջուի Ս. Էջմիածինը: Մեր հասարակաց հօր, Ս. Հայրապետի նուիրական իղծն ու սփոփանքն է այդ: Մաղթում եմ, որ սփիւռքի համայն Հայութեան վրճուական կամքն ու որոշումը դառնայ այն: Անհրաժեշտ է, ստիպողական էջմիածնի նորոգութեան գործը, որպէսզի ոչ միայն կանգուն մնայ նիւթական շէնքը, այլեւ այն հոգին, որ մարմնաւորումն է Հայրապետական անուրի»:

Եւ արդ Թող անմոռանալի մնայ էջմիածին. արդէն հայն ուր որ եղաւ, զայն ջմուջաւ երբեք, մինչեւ իսկ հայրապետական նուիրակներու ոտքերն համբուրեց, որոնք էջմիածնի սուրբ հողը կոխած էին. նոյնպէս տարիներ առաջ ուխտաւորներ էջմիածնէն ի միասին հող բերելով կը բաժնէին ազգականներու եւ բարեկամներու, որպէսզի անոնց նորածիններ լուսաւորելի հողին վրայ պառկին եւ քնանան, անով զօրացած հայ ապրին եւ հայ մեռնին:

Ամէն հայ տաճարներ սիրելի են միշտ, բայց մանաւանդ երկու սրբալայրեր, Էջմիածին եւ Երուսաղէմ դարերով պաշտօնի են հայ սրտերու. Էջմիածինով կը յիշենք Լուսաւորիչն, իսկ Երուսաղէմով կը խայտանք, որովհետեւ հան յիշատակներ Լ'ապրին մեր Թագաւորներու, նախարարներու, հայրապետներու եւ ամբողջ հայ ժողովուրդին, որոնք միշտ սիրած են Երուսաղէմը:

Ո՛վ հայր մեր Ս. Լուսաւորիչ, ահա որդիքդ լեզ հետ անէջ սիրոյ ուխտ կնքած, դժոխային աղէտներէ երբեք չընկճուած, չեն Լքեր գթեզ. բնոյ հակառակը արիացած ջերմ հաւատքով անրաժան կը մնան, գմալմամբ պիտի լսեն քու հազագիշ ձայնը, փոխանցուած խորհրդաւոր տաճարիդ զանգակին, իբր եզական ձայնասփիւռով ծառայուն կենդանի բարբառդ երկրագունտի մէջ ցրուած Հայ ցեղին:

Ս. Գ.

Փիլիպպոս Ա. Աղբակեցի (1633-1655) շինած է Էջմիածնի զանգակատունը տաճարին արեւմտեան դրան առջեւ բարձրացած, գեղաքանդակ յաղթական կոթող, հակառակ երեսանի թանին արգելքին: Այս շինարար կաթողիկոսի համար գրուած է. «Ինքզմովարկ վատակօք զամենայն շինուածսն վերստին շինեաց»: Ան էր որ ձիթահանք շինեց պարսպին հարաւային կողմը, Յովհաննու վանքին մէջ եղած դպրատունը հոս փոխադրեց, Ս. Լուսաւորչի Աջը Սպահա-

նէն դարձուց, նոյնպէս Չէնկիի առուն բացաւ, Սեւանայ ծովէն Հրազդան գետը եւ Արագած լեռնէն բղխող գետակ մը Քասաղին հետ միացուց: Գնաց Պոլիս, Երուսաղէմ: Պոլիս եղած ատեն աշտեղի վէճերը կարգադրելու ջանաց եւ հաշտեցուց հակառակորդներ եւ վերադարձին սկսաւ զանգակատան շինութեան՝ Անտոն Չէնկիի ծախսով եւ դեռ չաւարտած վախճանեցաւ եւ Թաղուեցաւ Ս. Հռիփսիմեանց վանքը: Անոր աշակերտը եւ յաջորդը Յակոբ Գ. կաթողիկոս (1555-1680 Օգոստ. 2) աւարտեց շէնքը վայելչագեղ գմբէթով եւ անուանեց *Հրեշտակոպետ*. եռաշարի է. ճիշնայարկին մէջ կայ խորան եւ սեւլան. վերէն վար սրտաքին կողմը հիանալի քանդակներով զարդարուն. վերի կամարապուխներուն երեք կողմերը քանդակուած են երեք պատկերներ, արեւմտեան կողմը Յիսուսի պատկերը, որ իր աջովը կ'օրհնէ մենաստանը. հիւսիսային կողմը Տրդատայ արքայական պատկերը, իսկ հարաւային կողմը Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ հայրապետական զգեստով: Գմբէթը սրածայր է ու թ սիւններու վրայ. ներքուստ կայ շինութեան արձանագրութիւնը եւ անոր աւարտած տարւոյն թուականը, որ է ՌՃՂ (1659): Սոյն զանգակատան մէջ կար Թիպէթեան հոգակաւոր զանգակ մը, վրան Թիպէթեան արձանագրութեամբ: Այս տեղեկութիւնը բաւական հին եղած կը թուի, զոր քաղած է Բնաշխարհիկ Բառարանը, առանց նոյն զանգակին եւ արձանագրութեան մասին ոչինչ աւելցնելու իբր ծանօթութիւն: Ես զարմացայ թէ ինչպէս Թիպէթ պոետականակաւորեան հայրենիք իր բաղձամիւ մեծատառներու մէկ զարդը մասնաւոր արձանագրութեամբ Լշմիածնի տալ: Ահա

Ամէն հայ տաճարներ սիրելի են միշտ, բայց մանաւանդ երկու սրբավայրեր, Էջմիածին և Երուսաղէմ դարերով պաշտօնելի են հայ արտերու. Էջմիածինով կը յիշենք Լուսաւորիչն, իսկ Երուսաղէմով կը խայտանք, որովհետեւ հոն յիշատակներ կ'ապրին մեր թագաւորներու, նախարարներու, հայրապետներու և ամբողջ հայ ժողովուրդին, որոնք միշտ սիրած են Երուսաղէմը:

Ո՛վ հայր մեր Ս. Լուսաւորիչ, ահա որդիքդ քեզ հետ անչէջ սիրոյ ուխտ կ'նքած, դժոխային աղէտներէ երբեք չընկճուած, չեն Լքեր զքեզ, բնդ հակառակը արիացած ջերմ հաւատքով անրաժան կը մնան, զմայլմամբ պիտի լսեն քու հազագիշտ ձայնը, փոխանցուած խորհրդաւոր տաճարիդ զանգակին, իբր եղական ձայնափախով ծառալուն կենդանի բարբառէ երկրագունտի մէջ ցրուած Հայ ցեղին:

Ս. Գ.

Փիլիպոս Ա. Ալբակեցի (1633-1655) շինած է Էջմիածնի զանգակատունը տաճարին արեւմտեան դրան առջեւ բարձրացած, գեղարանդակ յաղթական կոթող, հակառակ հրեանի իմանին արգելքին: Այս շինարար կաթողիկոսի համար գրուած է. «Բազմավարկ վաստակօք զամենայն շինուածն վերտին շինեաց»: Ան էր որ ձեռնահանք շինեց պարսպին հարաւային կողմը, Յովհաննու վանքին մէջ եղած դպրատունը հոս փոխադրեց, Ս. Լուսաւորիչի Աջը Սպահա-

նէն դարձուց, նոյնպէս Զենկիի առուն բացաւ, Սեանայ ծովէն Հրազդան գետը եւ Արագած լեռնէն բղկող գետակ մը Քասաղին հետ միացուց: Գնաց Պոլիս, Երուսաղէմ: Պոլիս եղած ատեն այնտեղի վէճերը կարգադրելու ջանաց եւ հաշտեցուց հակառակորդներ եւ վերադարձին սկսաւ զանգակատան շինութեան: Անտոն Զէնկիի ծախսով եւ դեռ չաւարտած վախճանեցաւ եւ թաղուեցաւ Ս. Շոփսիմեանց վանքը: Անոր աշակերտը եւ յաջորդը Յակոբ Գ. կաթողիկոս (1555-1680 թվոտ. 2) աւարտեց շէնքը վայելչագեղ գմբէթով եւ անուանեց *Հրեշտակապետ*. եռաշարկ է. ձիշնայարկին մէջ կայ խորան եւ սեղան. վերէն վար արտաքին կողմը հիւանալի քանդակներով զարդարուն. վերի կամարագլուխներուն երեք կողմերը քանդակուած են երեք պատկերներ, արեւմտեան կողմը Յիսուսի պատկերը, որ իր աշուր կ'օրհնէ մենաստանը. հիւսիսային կողմը Տրդատայ արքայական պատկերը, իսկ հարաւային կողմը Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ հայրապետական զգեստով: Գմբէթը սրածայր է ու թիւններու վրայ. ներքուստ կայ շինութեան արձանագրութիւնը եւ անոր աւարտած տարւոյն թուականը, որ է ՌՃՂ (1659): Սոյն զանգակատան մէջ կար Թիպէթեան հռչակաւոր զանգակ մը, վրան Թիպէթեան արձանագրութեամբ: Այս տեղեկութիւնը բաւական հին եղած կը թուի, զոր բաղւած է Բնաշխարհիկ Բառարանը, առանց նոյն զանգակին եւ արձանագրութեան մասին ոչինչ աւելցնելու իբր ծանօթութիւն: Եւ զարմացայ թէ ինչպէս Թիպէթ պոռտոմախանութեան հայրենիք իր բազմաթիւ մենաստաններու մէկ զարդը մասնաւոր արձանագրութեամբ Էջմիածնի տայ: Ահա

մեր հետաքրքրութեան գոհացում տուաւ մեր Թանկագին բարեկամ Կարապետ Յ. Բատմաջեան իր «Բանասէր» հանգէտով, որով բաղեցինք հետեւեալ շահեկան ծանօթութիւնները ջերմ շնորհակալութիւններով:

Բանասէր, Ը. տարի, 1906, երես 47

*Ս. Էջմիածնի զանգակատունէն
անհետացած Թանկագին հոսթիւն մը:
à la mémoire d'Edward Specht*

Հ. Աւիշանի Աշրաքատին մէջ, երես 221, պատկեր 89, Տիրեւեան տառերով գրուած արձանագրութիւն մը կը տեսնենք, որուն տակը նշանակուած է հետեւեալը. «Գիպէմացի գրուած զանգակի»:

Ո՞րն է այս զանգակը:

Յայտնի է թէ Էջմիածնի զանգակատուն շինութեան աշխատողները կատարուած է փխլիպոս Ալրակեցի կաթողիկոսի հրամանով եւ աւարտած է Յակոբ Դ. Զուղաբեյի կաթողիկոս, որ իբր հայր հասարակաց ազգասէր ընթացք ունեցած է եւ որչափ ուղին ունէր զանի արատաւորել իր ժողովուրդին տառապանքը վերջացնելու համար եւրոպայի օգնութեամբ եւ պապին հպատակութեամբ անոր ազգային շարժումին գլուխ կենալը պատճառ առնելով. այս պարագան ոչինչ կը նուաստացնէ եւ բնաւ չվարկաբեկեր զանի, բանի որ գիտաշխարհ եւ սրտանց հպատակիլ չէ, ան հայ միայն եւ հայ մեղաւ: Իր գերեզմանը ուխտատեղի մը պատուուցեալ ցվերջ, Բերայի Բանկալթիի գերեզմանատան մէջ, ուր գունդագունդ կը դիմեն ոչ միայն

հայեր ալ եւ այլազգիներ իբր հրաշագործ Հոգեւոր Տէր անունով:

Դատնանք աժմ Զանգակատան: Անոր հիմնարկութիւնն ելած է փխլիպոս կաթողիկոսի Պապէն դարձին հետեւեալ տարին, աշխնն 1654 Թուին, իսկ աւարտման Թուականն է 1658, ինչպէս ցոյց կուտայ զանգակատան մէջի այս արձանագրութիւնը. «Ի Թագաւորութեան Պարսից Շահապասի, նաեւ ի հաշրապետութեան Տեսուն փխլիպոսի Թուին ՌՃԳ. հիմնարկեցաւ, Տեսուն Յակոբայ Զուղաբեցոյ ՌՃՂ, աւարտեցաւ զանգակատունս, ծախիւր Անտոն Պարոն Չելեպիին, ի փառս Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ»:(¹)

Ըստ Առաքելի (եր. 338) փխլիպոս կաթողիկոս «*Բաւում Երեւելի Եկեղեցական անօթով եւ մարմնաւոր կարասիւք, ելեալ ի Կոստանդնուպոլսէ՝ ճանապարհ աւարեալ եկն եհաւ ի բարձրագահ ամոռն ի Սուրբ Էջմիածին*»: Արդ հաւանական է որ, ինչպէս կը կարծէր նաեւ ողբացեալ աշխատակիցս E. Specht, ուսուցչապետ ճննական գրականութեան, Անտոն Չելեպի Ս. Էջմիածնի զանգակատան շինութեան համար նիւթապէս ստուարելէ զատ

(¹) Առաքել Դարբիճեցի, որ մանրամասն կը պատմէ զանգակատան շինութիւնը (Դ. տիպ, 338-343), կ'ըսէ. «Էւ եղև կատարումն զանգակատանս ՌՃԷ, Թուին եւ ի տօնի խաչվերացին օրհնեցին զիսչն, որ ի գլուխ զանգակատանն եւ քակեցին զիսիւրն»: Արդ ստուգ պատմութիւն զանգակատանն այս է, թէպէտ ի վերայ նորին գրեալ Թուականն այլապէս են»:

տիբեղեան տառերով արձանագրուած զանգակն ալ նուիրած ըլլայ, ձեռք բերած ըլլալով զայն իր ուղեւորութեան ատեն Տիբեղի մէջ: Հետեւաբար զանգակն ալ բուդդայական մեհեանէ մը կորցուած հանուած է: Ասոր անհերքելի ապացոյց է վրայի խորհրդական գրուածքը, ում, *տի, հում* երեք անգամ կրկնուած, որ Բուդդայի անձը, վարդապետութիւնը եւ գեղութիւնը կը յայտնէ, բուդդայականութեան մէջ սովորական դարձած բանաձեւով:

Այժմ անցնինք ուրիշ կէտի մը: Ո՞ր է այս զանգակը: Պատասխանը շատ պարզ. եթէ մէկը կարենայ գուշակել Եւ ռ՝որ մնացած են էջմիածնի (ոչ Եւ «Հայրիկան») Թանգարանին մէջ պահուած արքայական Թագին վրայի Թանկագին քարերը...:

Այս Թագին մասին կարդալ իմ յօդուածս Բանասէրի մէջ հատոր Գ. (1903) երես 97, ուր դրած եմ նաեւ պատկերը: Կ. Յ. Բ.

Այս տեղ Պ. Կ. Յ. Բաւմաշեան կը յայտնէ Եւ 1913 ին երբ դեռ նոր պատրաստած էր յօդուած Զանգակատան մասին, բայց զայն չհրատարակած կը փափաքի աւելի որոշ տեղեկութիւններու համար դիմել էջմիածին Պ. Խորէն Խրիմեանի, որմէ կը տեղեկանայ Եւ Եւ Եւ Եւ Եւ զանգակ գոյութիւն չունի եւ այս մասին յիշեալին դիմումները գիտակից միաբաններու մօտ ապարդիւն կ'ընեն: Ուստի այն տարին իր նարտարապետ ընկերոջ Պ. Թորոս Թորամանեանի հետ Անի գացած ատեն կը հանդիպի էջմիածին եւ կը բարձրանայ զանգակատուն՝ դիւանապետ Կորիւն Վ.

Սահակեանի եւ Պ. Թորոս Թորամանեանի ընկերակցութեամբ եւ մանրամասն կը ընէ ըլլոր զանգակները. բայց ձեռնունայն կ'ընէ իր փնտռած զանգակը գտնելու: Հաւանականաբար այս զանգակը ծախուած կ'ենթադրէ Պ. Կ. Յ. Բաւմաշեան, հնավաճառի մը որ անշուշտ հարստացուցած պէտք է ըլլայ Եւրոպայի հնութեանց Թանգարաններէն մին, հարստանալով նաեւ ինք, վաճառողը:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆ. — Ս. Գրիգոր Պարթեւ իր առաքելատիպ գործունէութեան շնորհիւ արժանացաւ Լուսաւորիչ տիտղոսին: Ս. Գրիգոր հայ քրիստոնէական Լուսաւորութեան համար հանգուլթեց ամէն սարսափելի չարչարանքներու, չվատեցաւ Արտաշատի վիրապբանտին մէջ, պանծացնելով իր հաւատքը կենդանի նահատակի գիտակցութեամբ եւ վերջապէս յաջողեցաւ Հայաստանի պաշտօնական կրօնը հռչակել տալ քրիստոնէութիւնը 301-326 տարիներու ընթացքին:

Կը կարծուի թէ 86 տարեկան էր Լուսաւորիչ, երբ Երզնկայի Սեպուհ լեռան ճգնաբանին մէջ, մարդոցմէ անտես, աւանդեց էր սուրբ հօգին: Լուսաւորիչի կեանքին ամէնէն ողբերգական եւ դիւցաղնական հանգրուաններէն մէկն է անոր 13 տարիներու բանտարկեւթիւնը խոր-վիրապին մէջ, որ տեղի ունեցաւ շուրջ 288ին:

Այստեղ պատշաճ կը դատենք մեր Հօր վերապային կեանքէն սքանչելի զրոյցի մը աւանդութիւնն յառաջ բերել: Այսպիսի զրոյցներ հաճելի են Ժողովրդեան, ինչպէս Էջմիածնի շինութիւնն ալ տեսիլքի մը կոպուտն է:

Ահա զրոյցը՝ որ կ'ըսուի թէ նոյնիսկ Լուսաւորիչէն աւանդուած է վերապէն ելնելէ վերջ:

Երբ Լուսաւորիչ խոր-վիրապին մէջ կալանաւոր էր, երկնային այցելութեամբ մը կը սփոփուէր, իր պէտքերը կը հոգար չորրորդ դասէ հրեշտակ մը, որ ամէնօր կ'այցել ր մ'ամենալ հրեշտակին (= Լուսաւորչին): Օր մը սպասուոր հրեշտակը կը բացակայի, երբ յաջորդ օրը Լուսաւորիչ պատճառը կը հարցնէ անոր բացակայութեան, հրեշտակը կը պատմէ թէ ի՛նչ ուրախութիւններ կ'ըլլան զուարթաններու աշխարհին մէջ Քրիստոսի Համբարձման տօնին առթիւ եւ թէ ինչը իր դատուն հետ փութացած ըլլալով տօնակցութեան, չէր կրցած կատարել իր պահան սպասարկութիւնը:

Այս աւանդութեան վրայ Գրիգոր Պաշտօնունի (ԺԲ. դար) յօրինած է Մեծախրաշ շարախանը, զոր եկեղեցին կ'երգէ Համբարձման յաջորդող Ա. կիւրակէին, որ է երկրորդ Ծաղկազարդ:

Օ Տ Ա Ր Մ Ի Տ Ք Ե Ր

— Խորհիլ եւ գործել, գործել եւ խորհիլ լրումն է Իմաստութեան:
Կէօթէ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆԻ ԵՐԹՆ ԼԱՅՐԵՆԻԷ

Երբոր մեռնիմ, ինձի Թաղեք
Ալագեազի լանջերում,
Որ Մանձաշից հովերը գան,
Վերաս հեւան ու երթան...

Գերեզմանիս չորսդին փրուին
Յօրնի արտեր, ծրփօքփան,
Եւ ունինքն՝ մազերն արձակ
Վերաս բնկին, անուշ լան...

(Երգեր ու վերքեր)

Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Այս բուռն իղձն է Շիրակի աննման իր գեղելն
Արագածի կարօտով բոցավառ, հայրենիքի սէք իր
մոռային ներշնչող անմահ երգեր, անոնցմով աշխարհի ամէնէն հզօր հանճարներու դասակից եղած
կը հուշակուի Ա. Բասահեան Հայնէի եւ Պրիւսովի երգերուն հաւասար, իբր մշակութային գերադաս արժէք:

Բասահեան որքան բանաստեղծ, նոյնքան համեստ եւ հեղիկ, Շիրակի զաւակ կը թուի Գողթնի հին երգիչներու սերունդէն սերած իր ծնունդով, քաղցր սոխակն է Մանթաշի բլուրին, Արագածի. այս Լեռները կը նոյնանան հին Եւլաղայի Եւլիկանին

եւ Պառնասին. մանաւանդ *Իսահակեանի* երեւակայութիւնը լուսաւորուած լուսաւորչի աւանդական կանգեղին շողերով մեր նուիրական լեռան խորը ճաճանչող. մեր բանաստեղծը դրուելիս ստեղծագործութիւններ յղացաւ, ոչ թէ փառք եւ դրուատիք երազելով, այլ միայն տենդաւի հայրենիքին պատկերէն յափշտակուած ուղեց տեսնել միշտ *Ալագեաղի* լանջերուն անուշ ամբուլները, ծաղիկներ, *Մանթաշի* թռչունները եւ իր այգեբունն առջեւ պարզուած զմրուխտ դաշտեր: *Այս ամէնէն* հրապուրուած թողուց *Փարիզը*, դաղթականի տոնոյն կեանքը եւ թուաւ *Հայրենիք*, ուր երախտագէտ հայութիւնը իր արձանը կանգնած էր արդէն եւ ես Պուքրէշ լոյս տեսած *Հ. Մ. Պատուրեանի* *Հայ Մամուլին* ձայնակից կը հաւատամ թէ *Իսահակեանի* ի պատիւ բարձրացած այդ վիմակերտ կոթողը պիտի գոչէ. Բորի եկար, ով ժողովրդային մեծ բանաստեղծ, ոգեւորէ՛ հայրենիքդ քու քաղցր երգերով:

Ս. Գ.

ՕՏԱՐ ՄԻՏՔԵՐ

— Աւելի դիւրին է փառք ստանալ քան թէ առաքինութիւն, կարելի է հասնիլ առաջինին, կոռուելով իր նմաններուն հետ, երկրորդին կրնանք հասնիլ կոռուելով մեր անձին դէմ:

Արիստոտէլ

ԱՐԱԳԱԾ

Էջմիածնի հիւսիս-արեւմտեան կողմն է *Արագածը* աւելի լայն նստուածքով մը. իր լանջքին վրայ կը կանգնին գլուխներ, մէկ, երկու, երեք, չորս, հինգ, վեց, եօթը, — *Մտինքներ* սպիտակ կուրծքի վրայ: Դրացի է մեղի ու աղուորիկ դրացի, *Մառիսի* դէմ առ դէմ կեցած, տարբեր բուրբուկն տարբեր տալաւորութիւն կը թողու վրագ ան՝ պատկառանքն ու երկիւղածութիւնը, աս՝ գեղեցկութեան յուզմունքը, ան խոփո՞՛ ծերունիի մը դաժանութիւնը, աս՝ արեւելեան հուրի մը պչրանքը. անոր կը նայիս դողդղանքով, ասոր կը պշնուս խայտանքով, խնձղանքով:

Մ. ԿԻՒՐՃԵԱՆ

ԱՐԱԳԱԾ, *Մասիսէն* ետքը *Հայաստանի* ամէնէն մեծ լեռն է, ասիկա *Մասիսի* դիմացն ու Երասխ գետին հիւսիսային եզերքին վրայ դէպի վեր կը բարձրանայ: Իր բարձրութեան չափն է ըստ *Բառօղի 12,766* ոտնաչափ: Այս երկու նշանաւոր լեռները զարմանալի ու իրարմէ տարբեր հանգամանքներ ունին: *Արագած* աւելի հովիտներ ու օւրահարթ տեղեր ունի եւ իր ժայռերն այնչափ մերկ ու անձածկոյթ մնացած չեն, որչափ *Արարատին*: *Արագածին* քարն աւելի սեւորակ եւ աւելի ածխաց-

եալ է եւ աւելի կաւային հող ունի քան թէ իր դրացին : Մայիս ամսոյ մէջ ձիւներու հալելու հետ սկսած յորդահոս աղբիւրներն ու վտակները լերան կողերը, բարձր դաշտերն ու դարատափները գեղեցիկ կը ծաղկեցնեն եւ գոյնդգոյն կը զարդարեն : Ասանկով Արագած լերան վրայ քարերն աւելի փշրած ու հող դարձած են քան թէ Մասիսի վրայ : Տունկերուն արմատները շարունակ թթու (acide) գուրս տալով եւ միանգամայն օդին եւ ջրին դործակցութեամբ քարերը միշտ Վըր լուծեն եւ կը փխրեն : Այս լեռնադաշտին վրայ եղած ամառէն աւելի մեղմ ու սիրուն բան մը մարդ չկրնար մտածել : Դրացի երկիրներու (Վրաստանի եւ Պարսկաստանի) դաշտերուն ու հովիտներուն մէջ ամբոյն խեղդիչ տաքութիւնը բնակիչները չարճարած աւտեն՝ հոս մարդ կ'զգայ որ զով ու անուշօր լեռնակղզիի մը վրայ կեցած է, ինչպէս որ Ռիպպէր Հայաստանի լեռնագաւառը կ'անուանէ :

(Բաղուածք)

Եւրոպա 1853 Մայիս 13 Թիւ 22

— Մենք պարզապէս իբր մանուկներ ենք, որ կը խաղանք ծովափին վրայ՝ հաւաքելով հոս ու հոն ոգորկ խիճ մը կամ խեցի մը գեղափայլ, մինչդեռ մեր առջեւ կը տաւրածուի՝ հշմարտութեան մեծ ովկիանս՝ որ կայ դեռ անվթար :

Իսահակ Նիւթըն

Անդռնադին ստրասուռով ման կուգամ հայրենի աշխարհի աջն ու ձախը, կը պտըտիմ Երեւանի շուրջ բոլորը, կը թափառիմ սոր ու դաշտ, ինչքան գեղեցիկութիւններ, որ աչքերուս կը խօսին : Եւ սա կայն այն մէկը իր շուրջին իսկ կը տիրապետէ բոլորին եւ կը խտացնէ բոլորին պատմութիւնը :

Այ. լեռն է, ահա տե՛ս : Հեռուէն կը դիտեմ իր ամեհի զանգուածը, իր անստան եւ խոժ ու կերպարանքը, յաւիտենականութիւն մը ամբողջ, պատմութիւն մը, բայց միանգամայն խորհուրդ, պատմութիւնը իր հովանաւորած ժողովուրդին, բայց եւ անոր փիլիսոփայութիւնը : — Արարատը թանձրացեալ, անակիղը եւ անվախճան խորհրդանիշն է այն ցեղին, որ ծնունդ առաւ իր կողերէն, որպէս զի կեանք եւ լոյս կորդէ ապաւումներէն :

Արարատը հայ ժողովուրդին կա՛մքն է, տոկուն եւ ամեհի եւ ամենայաղթ :

Այդ մէ՛կն ու մեծը, բայց կա՛ն եւ ուրիշները, կան ուրիշ խորհուրդներ մեր հայրենի երկրին մէջ :

Այ, տես Արագածը, դէմ դիմաց հսկային հետ : Այս աւ ունի ձիւնի ծալքեր կողերն ի վար : Այս աւ լեռ մըն է, շքեղ ու խորհրդաւոր ինչպէս բոլոր լեռները : Բայց օ՛, ծիծաղ կը ծորի իր կատարէն

ու կուշտէն: Դաւարագեղ ու կասկածազեր, աշխոյժ եւ հմայիչ: Արագածը արգասաւորութեան ժպիտն է որ կ'արձակէ Շիրակեան եւ Արարատեան դաշտերուն վերեւ: Բո շուրջը կանտնչ է ամէն բան, իր կողերը կը խողտին աշխատանքի եւ արգասաւորութեան երկունքովը: Ու այն բնիկները որ իր կողերուն նիւթը կը բեղնաւորեն, աւազակներ չեն, այլ մշակներ:

ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱԲԵԱՆ

Ոստան, պարբերագիր (1920)

ԲԻՉ ՄԸ ԴԻՅԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. — Ատլաս, թագաւոր Մաւրիտանիոյ, Արամաղդի որդին, որ մերժեցով հիւրընկալութիւն Պերոէոսի. սա երեւցուց անոր աչքերուն՝ Մետուսայի զարհուրեցուցիչ գլուխը եւ լեբան փոխակերպեց. այս լեբան նման շատ բարձրացաւ:

Առասպելաբաններ երեւակայեցին թէ Ատլաս դատաւարտուած է իր ուսերուն վրայ վերցնել երկիրը: Երբեմն Ատլասի կը համեմատի շատ մը գործերով ծանրաբեռն մարդ մը:

Այս դիցաբանական վերագրումէն զատ Ատլաս լեռնաշղթայ մըն է Ափրիկէի հիւսիսակողմը, Մարոքի, Ալժիրիոյ եւ թունսւղի մէջտեղ:

ՄԱՐԿՈՍ ԱՒՐԵԼԻՈՍ

— Չկայ երաժշտութիւն մը այնքան ակտիւ մարդու ականջին, որչափ ակտիւ խօսքերը սրտին:

— Աղէկ մարդը կ'ապրի նոյն իսկ մեռնելով, իսկ չարը միշտ կը մեռնի ապրելով:

— Ամէն բանի մէջ առատածեռն Եղած է բնութիւնը՝ միայն առաքինի զաւակներ տալու ժլատ:

— Չկայ այնչափ բարձր լեռ մը եւ ոչ ալ անանկ խոր ծով մը, որ մարդ չկարենայ չափել, բայց մարդուն սրտին խորունկը կարելի չէ քննել ու չափել:

— Օր մը գոհ չենք կրնար անցընել, մինչդեռ կեանքերնիս երազի պէս կ'անցնի եւ մահն է որ զմեզ բռնէ կ'արթնցնէ:

— Հոմայն ատեն սիրելի եղաւ իր ժողովուրդին եւ հիարկու՝ իր թշնամիներուն, երբ իր երեք հարիւր փորձ խորհրդականները միաբան էին, կարծիքնին իրարմէ տարբեր ալ ըլլար, դիտաւորութիւննին մէկ էր՝ հասարակաց բարիքը:

— Որչափ կը սխալին իշխանաւորներ՝ որ կերակուրնին թունաւորուած չըլլալուն այնչափ հոգ կը տանին եւ չեն զգուշանար իրենց քովը եղողներէն, որ զիրենք չթունաւորեն չար խորհուրդներով. թունաւորուած կերակուրը օրը անգամ մը կրնայ տրուիլ, բայց չար խորհուրդը ամէն ատեն. թոյնին առաջը կրնայ առնուիլ դեղմափով, բայց չար խորհուրդը

չբժշկուիր. վերջապէս Թոյնը իշխանաւորը միայն կը մեղցնէ, բայց չար խորհուրդը ամբողջ տէրութիւնը կը խորտակէ :

— Ապրիլ սրբոց հետ համաձայն, եւ այն մարդը կ'աւարի համաձայն սրբոց հետ, որ կ'ընծայէ անոնց՝ անոնց վճիռներէն զոհ հոգի մը :

Քաղեց՝ ՀԱՅԿԱԶՆ

ՄԱՐԿՈՍ ԱՒՐԵԼԻՈՍ, Հռոմայ թագաւորներէն ամէնէն առաքինին, թագաւորեց (161-180) յաջողապէս դիմադրեց երկար պատերազմներու՝ բարբարոսներու մէջ, որ կ'սպառնային պետութիւնը կործանել: Իմաստուն, ստոյիկեան չափաւոր, յոյժ խանդակաթ ճաշակով փիլիսոփայութեան եւ գրականութեան, իր մտածումները մեծ հռչակ ունեցած են :

Հետեւեալ գրական հատուածը քաղուած է Ի. Թէնէ Մարկոս Աւրելիոսի նուիրումը :

ՄԱՐԿՈՍ ԱՒՐԵԼԻՈՍ

Իմաստասէր թագաւորի մը, որ օրէնքով հաւսած է բացարձակ իշխանութեան, շողքորթներէ ու վարձկաններէ զատ ի՞նչ ընդ առաջ կ'եննէին : Ասոնցմէ ի՞նչ կ'ընծայուէր իրեն, եթէ ոչ ստուութիւններ ու վատութիւններ : Այսպիսի շրջականեր ունեցաւ Մարկոս Աւրելիոս եւ ունեցաւ շատ ու շատ, մինչեւ իր ընտանիքին մէջ: Ինք կառավարել

կը կոչուէր աշխարհ մը՝ որ անկումի մօտ էր, — կը վերադառնար երկար ուղեւորութենէ մը սպառած՝ աղատելէ ետք պետութիւնը բարբարոս աղագերէն ու ապստամբութենէ եւ կուտար ութամեայ բացակայութեան համարը, ինք իր շուրջը կը նկատէր ու կը տեսնէր մարդոց նուաստանալը, ամուսնութեանց նուազումը, բնակչութեան պակսիւը, գետիններու խոպանանալը, անապաշտութեանց ճարակիւը, արութեանց անհետացումը, հասարակաց բարւոյն սիրոյն խափանումը ու չէր կըրնար իբրեւ մասնաւոր անհատ մը՝ ունենալ այս չարիքը մոռնալու կամ անտեսելու իրաւունքն եւ կամ անոր մէկ մասնիկը միայն կրելու միեւթարանքը, վասն զի թագաւոր էր ու իր աստիճանովն ստիպուած էր տեսնել զայնս բովանդակութեամբ եւ անդադար նկատել անոնց անլրջ պահանջներն աղետալի, զուր ջանալ դարմանել ասոնք, գիտակցիլ իր անկարողութեան եւ մարտնչիլ միշտ՝ յաղթութեւն համար միշտ : « Եթէ սրտիդ ցաւէն մեռնիս անգամ, ըրածնուն պակաս բան մը չպիտի ընեն », կ'ըսէին իրեն : Եւ այլուր « Տկարամիտ արարածներ են այն քաղաքագէտները, որ փիլիսոփայութիւն կը գործածեն, տղայ միտքեր » : « Պղատոնի հասարակապետութենէն բան մի յուսար, քիչ մը բարիք, որչափ ալ քիչ ըլլայ, բա՛ւ համարէ զայն քեզի » : Այս քիչ մը բարիքն էր վեր բռնել պետութիւնը, որ ջլատուած էր աղէտներով ու մոլու-

Թիւններով, որ խորատուղուած էր երկրաշարժներով, աւերած՝ ողողումներով, սպառուած՝ մահներով, եւ պաշարուած՝ բարբարոսներով : Զուհեմալով ո՛չ առողջութիւն, ո՛չ զինուոր, կը ձմերէր Գերմանիայի մէջ՝ գերիներու վարձկաններու նորափողով սուսերամարտիկներու մէջ, ճահիճներու եւ ձիւներու մէջ, անցնելով դետերու սառւյցներէն, հալածուած նինգաւոր յաղթեալներու տապաւնութիւններէն, եւ շատ անգամներ կրկնուած ասպատակողներու յամառութենէն, սպակոտուած զեղծ բանակի մը ազատ հոթներէն, անլսելի ի հնում, իր սրտին ու սկզբանց հակառակ ստիպուած սպաննել ու աւերել, տխրացած իր յաղթութեանց վրայ : Ո՛չ փառքի սէրը, ո՛չ յաւքարին թափը, ոչ ալ գործելու ախորժակը, տոռնը չէին զինքը բռնողները, այլ միայն խղճմտանքը, անյոյս նաւուզիլի մը նման կը վարէր իր նաւը, գիտնալով նաեւ որ պիտի ընկղմէր այն : Այն ժամանակներն իբրեւ մարդ ապրիւն դժուարին էր արդէն, իսկ իբր ինքնակալ ապրիւ ա՛լ աւելի դժուարին : Ու վերջապէս մեռաւ Գերմանիայի մէջ իր պաշտօնին գլուխը վրանի տակ 58 տարեկան անուուաղելի կորովի մը մէջ : Հրաժարեցաւ հաճոյքներէ, պերճանքէ, չափաւորեց իր իշխանութիւնը, դիմադրեց խուժանին, յարգեց ծերակոյտն եւ միշտ գործեց իրաւունքի եւ արդարութեան համաձայն : Աւելի մարդասիրական ըրաւ օրէնքը, պաշտպանեց

ամբաստանեալը, վաճառեց իր պալատին կտօն կարասիքն եւ գիւղ քաշուեցաւ, ի դարձին դաւառներու տուրքը 46 տարի յետաձգեց :

Մարկոս Աւրելիոսի ողորմածութիւնը, բարութիւնը, գորովանքը կը բղխէին առուի նման եւ կը բղխէին ուղղակի ակէն, սիրտէն. ստոյկիկեան դժնեայ վարդապետութիւնն ոչ երբեք կը նուաղեցնէր իր մարդասիրութիւնն եւ քաղցրութիւնը, կը սիրէր սիրելը, ըստ այսմ ինք ունէր Վերգիլիոսի սիրան ու մեծութիւնը. իր մտածութեանց մէջ չըկայ ուռուցիկ կամ չոր ցամաք ոչ մէկ բան, հոն ստոյկիկեան տրամաբանութեան բոլոր դժնիկներն աներեւոյթ եղած են, հոն չես զգար հրամայող ու դաժան եղանակ մը, իր առաքինութեան մէջ առաձգական կամ նորանշան բան մը չես գտներ, կը զգաս անոր աղբիւրը... Հակիրճ, սաստիկ ձգբրիտ, պայծառ, անոնք զսպուած խանդի մը խղճուկ աղաղակներն են եւ կը ցուցնեն հոգին մեծ բանաստեղծի մը՝ որ աչքը վսեմին սեւեռած տէրն է ինքն իրեն եւ հիացումով խռոված հաղիւ կ'արտաբերէ քանի մը բեկբեկ խօսքեր դաշն ձայնով :

Ի. ԹԻՆ

Օ Տ Ա Ր Մ Ի Տ Ք Ե Ր

— Միտքին աշխատութիւնը սիրտին հանգիստը կ'ապահովէ : Դուքս տը Լէվիս

Հայրենիք, երկիր վեհ, սրբանուէր,
Քաղցր յոյսերիս մեծ շտեմարան,
Քո մէջ վառ ի վառ երազանք ու սէր,
Եւ կեանքն պաշտելի, անուշ, անմահն :

Մատաղ քո սիրուն լեռներին հսկայ,
Քո կարկաշուն գետերին վճիռ,
Քաջ զաւակներիդ՝ ուղմաշունչ, անահ,
Մատաղ հարազատ ջրիդ ու հողիդ :

Հայրենիք, Յայ տուր որդուդ անարժան,
Փարուել յուշերիդ, նրանցով ապրել,
Ո՛հ, ի՞նչ կայ աւել քաղցր, դիրքեկան,
Քան քո հոգեզմալ տեղիդ երազել :

Ա՛յ, էս սրբազան Գանգեսի ավում,
Որբան էլ վաղի սեզ արփին պաշտօն,
Աչքերս էլի ես քեզ են յառում,
Հայրենիք, աշխարհի դեմքից, մեծափառ :

Իցի՛ւ Բլլայի մի օրկար Յուշուն,
Պարզել Յուշներ, սուրալ դէպի քեզ,
Փնտռել քո տաքուկ գրկում սիրասուն,
Նոր կեանք, նոր յոյգեր, նոր յոյսեր պէս-պէս :

Ա՛ս՛դ, կարօտիդ բեռան տակ կրուած,
Քեռ Յախառում եմ գրկուած քո տեքից,
Հայրենիք, երկիր օգիւղ, օրհնուած,
Ողջո՛ւն քեզ հեռու, օտար աշխարհից :

ԶԱՆԻ ՏԷՐ ԳԱՐԵԳԻՆ

Կալկանա, 29 Սեպտ. 1935

ԳՈՂՈՄՊՈՍԻ ՅԱՄԱՐ ԵՂՆԵԼԸ

Ուրբաթ առաւոտ էր, 1492 Հոկտ. 12, երբ Գոլոմ-
պոս առաջին անգամ տեսաւ նոր աշխարհը : Ուրեք կը ծա-
գէր, տեսաւ ան իր առջեւ հարմ հաւասար կղզի մը, բանի
մը փարսախ տարածութեամբ եւ ծառերով ծածկուած, իրեն
լայնատարած մրգաստան, Սէպլտ առ երեսս անմշակ, սա-
կայն անմարդաբնակ էր ա՛ն, որովհետեւ կը տեսնուէր որ
բնակիչները անտառին առջեւ կողմերէն ել՝ կողմ կը վազէին
ծովեկերը. երբ կանգնած կը նայէին նաւերուն, իրենց բոլոր
շարժումներէն եւ երեւոյթէն յատկապէս կը հասկըցուէր Յէ-
յետին աստիճան զարմացած էին : Գոլոմպոս նշան բրաւ
նաւերուն, որ խարխիս նետուն եւ ծով իջեցնեն նաւակներն,
որոնց մէջ պիտի մտնէին զինուած նաւաստիներ, ինք ալ
մտաւ իր նաւակը ծիրանեզոյն հագուստներով հոխապէս
հագուած եւ վեր բռնելով արքունի դրօշն. պաշտօնակալ-
ներով եւ նաւակահաններով լեցուն երկու նաւակներ ետեւէն
կ'երթային :

Երբ եզերքին մօտեցաւ, Գոլոմպոս որ աչքը տեսած
ամէն հասելի բաններէն կ'ազդուէր, մեծ ուրախութիւն զգաց
ձթնորոտին մարքութենէն եւ քաղցրութենէն, ծովուն բերե-
ղացած փայլունութենէն եւ բուսականներու արտասովոր գե-
ղեցկութենէն : Տեսաւ նաեւ որ ծովեկերը հովանաւորոյ
ճառերն անձանձ պտուղներ ունէին իրենց վրայ : Յամաք

եղածին պէս ճնրադերելով գետինը համբուրեց եւ ուրախութեան արցունքներով գոհարանութիւն տուաւ Աստուծոյ. իր օրինակին հետեւեցան ընկերներն, որոնց սիրտը յիրաւի լցուած էր միեւնոյն երախտագիտական զգացումներով : Գոլմուպոս յետոյ կանգնեցաւ, սուրը հանեց, պարզեց արքունի դռոշն եւ ցամաք ելլողները շուրջը հաւաքելով հանդիսաւոր կերպով երկիրը գլաւեց յա՛ւուն Գաստիրիոյ վեհապետներուն եւ Սան Սալվատոր անուանեց կղզին :

ՊԵԼժԻՈՅ ՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԸ

Պելժիոյ Հայ Գաղութը կը կազմէ ինքնուրոյն հաւաքականութիւն մը, առանց յարանուանական եւ հատուածային խտրութեան : Իր ազգային գործերը կը վարէ մասնաւոր կանոնադրի հիման վրայ եւ ներկայացուցչական դրուեցամբ :

Ներկայացուցչական մարմինը Գաղութին օրէնսդիր գերագոյն մարմինն է, որ կը բաղկանայ 30 անդամներէ, որոնց 20 ը կ'ընտրուին Պրիւսէլէն, եւ 10 ը Անվէրսէն : Ընտրութիւնները տեղի կ'ունենան երեք տարին անգամ մը :

Ներկայացուցչական մարմինը ամէն տարի իր մէջէն կամ դուրսէն կ'ընտրէ գործադիր վարչութիւն մը, բաղկացած 9 անդամներէ, որոնց 6ը Պրիւսէլէն եւ 3ը Անվէրսէն :

Պելժիոյ Գաղութը կազմակերպուած է զինազարդի շրջանիւն, նախաձեռնութեամբ Տիար Մ. Միհրդատեանցի,

եւ իր առաջին կանոնադրութիւնը վաւերացուած է 1923ին Նոյեմբեր ամսոյ մէջ : Գաղութի անդամներուն թիւը հետըզհետէ աւելնալով, 1926ին կանոնադիրը վերաքննուած է ներկայացուցչական հիման վրայ, եւ 1934ին այս վերջինը կրած է ինչ ինչ բարեփոխութիւններ :

Պելժիոյ ներկայացուցչական մարմնոյ Մայր Դիւանը կը կազմեն.

Ատենապետ՝ Մ. Միհրդատեանց, Ատենադպիր՝ Հ. Տէրոսկի :

Գաղթային Վարչութիւն.

Ատենապետ՝ Տօթ. Պ. Մուրատեան :

Մ Ի Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ն Ե Ր

Պրիւսէլ. — Հայ Տիկնանց Միութիւն, Ատենապետութիւն՝ Տիկ. Նուարդ Մսրեան :

Հայաստանի Կարմիր Խաչ, Ատենապետութիւն՝ Տիկ. Արմ. Մսրեան :

Հայ Երիտասարդաց Միութիւն, Հիմնադիր՝ Լեւոն Սարուխան, Ատենապետ՝ Մ. Միսաք :

Հայ Ուսանողական Միութիւն, Ատենապետ՝ Մինաս Միսաք :

Հօկ, Ատենապետ՝ Երկանեան :

Անվէրս. — Հայ Տիկնանց Միութիւն, Ատենապետութիւն՝ Տիկ. Իրէքեան :

Հայ Երիտասարդաց Միութիւն, Ատենապետ՝ Ն. Չամբրեմէն : Ս. Գ.

Հայ Թերթերու ամէնէն կարեւոր տեղեկատուութիւնները ազգային կեանքին վերաբերեալներն են, Թէեւ այդ մասին պէտք է աչքի առջեւ ունենալ ամէն կողմ եղած առօրեայ կամ պարբերական զլխաւոր Թերթեր, ինչ որ անհնար է ստեղծել մէկու մը, ուստի հարկ է քննել բաւականապէս:

Այսպէս գոհունակ սրտով կարդացի *Աղբարտի* (Պոլիս) 9 Ապրիլի Թիւին մէջ Պ-Յովհ. Ասատուրեանի հաղորդագրութիւնները Եթովպիոյ Հայ Գաղութի բարեգործ անձնաւորութիւններու նկատմամբ, այսպէս.

Արարկիբի Պ. Սարգիս Մելիքեան, իր հարստութիւնը Նոր Արարկիբի, յետ մահու գործադրելի, կտակաւատարն է Նոյն Պ. Յովհ. Ասատուրեան, որ Մելիքեանի մահէն յետոյ անոր ամբողջ գոյքերը, դրամը պիտի յէ Բարեգործականին, Նոյն նախառակին յատկացուելու. Պ. Մելիքեան, չորրորդ բարերարն է Նոյն Գաղութին, միւսներն են:

1. Պ. Գրիգոր Շովուեան, Կ. Պոլսեցի, Տարտարագէտ եւ աստղագէտ, որ իր ունեցածին 2/3ը Նոյն Հայ Գաղութին կտակած է եւ 1/3ը Հայաստանի:

2. Պ. Միհրան Մուրատեան, որ շինեց Ս. Գևորգ փառաւոր եկեղեցին, հայկ. Տարտարագետութեամբ, նշանաւոր Տարտարագետ Պ. Նաֆիլեանի յատկազօով:

3. Պ. Մամիկ Գևորգոֆ, որ շինեց մեծ եւ փառաւոր դպրոց, Պոլսոյ մեր կեդրոնական վարժարանի կրկին մեծութեամբ:

Եթովպիոյ կողմէն անցնինք Հարաւային Ամերիկա. Պուէնոս-Այրէս, իբր մայր բաղաւթ Արժանութիւնի ունի ստուարածիւ հայութիւն իր Ազգ. վարչութեամբ, հայ կղերով, հայ դպրոցով, հայ մամուլով. այս Գաղութին մէջ կան արժեքաւոր ազգասէր հայորդիներ, բայց ցարդ սեփական եկեղեցի եւ պաշտամունք կը կատարուին հայ կեդրոնի շէնքին մէջ: Ահա վերջապէս ազգասէր ազգային մը Պ. Հրանտ Նիքոնեան յանձն կ'առնէ հոգալ եկեղեցւոյ շինութեան ամբողջ ծախսերը: Անոր հետ շատ ապրին վերեւ յիշուած բոլոր բարեգործներ:

Մանր Լուրեր.— Կը տեղեկանանք Թէ Անգլիոյ Թագաւորին եղբայրը, Կլուէնսթրի Գուբար Եթովպիոյ յայտնի նկարիչ Պ. Հայկ Երզնկացեանէ ուզած է իւզաներկ հողմարգել մը (*paravant*, սենեկի կահ), մէկ կողմը նկարուած հապէշ որսորդութեան պատկեր եւ միւս կողմը 20րդ դարու վերջը: Ատիս-Ալեկսայի Անգլ. Գեաղանք այդ նկարը Լոնտոն յղած է, Գուբարին հարսնիքին առթիւ: Պ. Հայկ անկէ առաջ իր Յուցահանդէսներով հանրային մեծարանքի արժանացած է:

Դպրոցական յաջողութիւն.— Կալկաթայէն կը գրեն: Տեղւոյն հայ եկեղեցւոյն Աւագ բաժանայ Տէր-Գարեգին Յովհաննէսեանի որդեակը Պ. Զանի իր յաճախած Անգլ. վարժարանի բարձրագոյն դասարաններու Անգլ. շարադրութեան մրցանակը շահած է: Շնորհաւորութիւններ իրեն:

Ս. Գ.

ԱՆՏԵՂԻ ՆԱԽԱՏԻՆՔ, — Նողկանքով կարգացի
 3առաջի հազորդած մէկ տեղեկութիւնը մեր ազգը վար-
 կարեկել փորձող ֆրանս. գրքի մը մասին (Avion noir),
 որուն հեղինակը Իտալ-Եթովպական պատերազմի ընթացքին
 2000 հայերու ապաստանիլը ֆրանսական դեսպանատան
 պարտէլին մէջ կը խօսէր, վախկոտ, վատ անուանարկու-
 թիւններով հայութեան համար: Ի՞նչ յախուռն դատաստան
 շատ սահմանափակ տկար մտքի. ի՞նչ կրնային ընել ափ
 մը ժողովուրդ այնպիսի վիճակի մը մէջ երբ երկրին վեհա-
 պետը արքայից արքայ եւ անոր զինուորական ոյժեր փա-
 խուստի աճապարեցին, երբ Եթովպական երկիրքը կ'ակօսէին
 իտալական մահասփիւռ օդանաւեր:

Ինչ որ կրնային ընել, բրած են, ինչպէս գրած է Ինձ
 տեղւոյն հոգեւոր հովիւ Տէր Յովհաննէս Աւագ քահանայ
 կէվհէրեան գլուխ կանգնելով 12 ընտանիքներու 12 հրա-
 ցաններով զինուած ապաստանած են Նորաշէն Ս. Գեորգ
 եկեղեցին, հոն պատնէշներ բարձրացնելով պաշտպանած են
 զիրենք եւ եկեղեցին ծաւանդ, մինչ Յոյն եւ Եթովպական
 եկեղեցիներ ծաւանուած են: Ահա քաջութեան փոքր
 ցոյց մը:

Այս հակիրճ տեղեկութիւնս կը վերջացնեմ իբր պա-
 տասխան նոյն հեղինակին եւ կը կրկնեմ 12 ընտանիքներու
 գլուխ կանգնող կէվհէրեան քահանայի մաղթանքը. Աստու-
 ճած պաշտպան ըլլայ ի սփիւռս աշխարհի ցրուած հայ
 բեկորներու:

Ապրի մեր ազգը, անարգական նախատինքներ անգոր
 են վնասել մեր մաքրամաքուր ազգային պատուոյն:

ՎԵՐԼՈՒԹՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԵՐԱԿԵՆԴԱՆՈՒԹԵԱՆ

Փափաքելի է Տարեցոյցիս վտիտ էջերում պար-
 գել ինչ ինչ փրկարար հայեացքներ՝ ազգային հար-
 ցերու շուրջ, հետեւելով դէպքերու ընթացքին, ան-
 կախ մտածումով՝ ազգային խաչալը դրոշմել ջանալ
 հայ մտքին մէջ, որ է մեր գոյութիւնը պահպա-
 նելու տկար ճիգ մը, արծարծելով սէր այն ամէն
 բանի, զոր հնութիւնը փոխանցած է մեզ իբր պար-
 ծանք. այսինքն գեղարուեստ եւ գրականութիւն.
 զոր օր. մեր հայրենիքին աւերները, լքուած բեկոր
 մը, քանդակ մը, սիւնի մը խոյակը, խաչքար մը,
 այս ամէն նշխարներ հայ գեղարուեստի հրաշա-
 կերտներ են օտարներու վկայութեամբ, մեր նախն-
 եաց գերազանցօրէն բարձր բմբուռութեամբ գեղարուես-
 տի մասին, նոյն իսկ Հայոց քրիստոնէութեան առա-
 ջին դարուն, ինչպէս Էջմիածնի Մայր տաճարը,
 Հռիփսիմեանց, Գայեանեանց եւ Շողակաթի տաճար-
 ները, Թէւ. քանիցս նորոգուած. ասոնցմէ զատ
 Զուարթնոց եկեղեցին, զոր շինած է Ներսէս Գ. շի-
 նող Կաթողիկոս 654 թուին, յանուն երկնային
 Զուարթնոց, որոնք Ս. Գրիգորի տեսիլքին մէջ երե-
 ցան, ուստի այս երեւոյթին ի յիշատակ նոյն շինա-
 րար Հայրապետը եկեղեցի շինեց բարձր շինուածով

եւ չքնաղ զարմանալիքներով, արժանի աստուածային պատուոյն, ինչպէս նկարագրած է Սեբէոս իր պատմութեան մէջ: Այս ամէն փառաւոր շէնքերը զարդեր մեր բնաշխարհին՝ իրենց աւերակներով իսկ պանծալի են դիտողներու: անոնց կեանք տուող հայ միտքը եզակիս է. այսպիսի տաղանդով պանծալի էր Տրդատ ճարտարապետ, որ տիեզերական եղած է, Կ. Պոլսոյ Այեա-Սոփիա կաթողիկէ եկեղեցիին նորոգութիւնը կատարելով, երբ 989 ին երկրաշարժէ կործանեցաւ, որու համար յոյն ճարտար արհեստաւորներ շատ ջանք կը թափեն եւ սակայն չեն կրնար յաջողիլ, միայն հայ ճարտարապետն Տրդատ կը յաջողի առջինէն աւելի պայծառ եւ գեղեցկապէս շինել, ինչպէս կը գրէ Ստեփանոս Ասողիկ. նոյն իսկ ճարտարապետական ոճեր, զոր օր. Գոթական, Ռումանական, հայ ծագում ունեցած են եւ դարեր վերջ եւրոպա անոնց ծանօթացած է. ինչպէս կը տեղեկանանք Կ. Յ. Բասմաջեանի Հայոց Հին Գեղարուեստի վարպետները գործէն, ուր յիշատակուած են օտար երեսելի մասնագէտներու: Յ. Ստգիբովսքիի, Շարլ Տիլի վկայութիւնները այս մասին. իսկ գրականութիւնն ալ մեզ պարգեւած է դարերու շղթայով երկարած պատմական դէպքերու ընթացքը, հետաքրքրական պատմագէտին եւ հնագէտին: Ասոնցմէ վերջ հայ եկեղեցին՝ որ մեր ազգային գոյութեան պահպան եղած է ըստ օտարներու վկայութեան, դժոխքներ հալածանքներէ ոչ երբեք

ընկճուած, միշտ կանգուն վսեմական զիրքով, որուն հարկ է զորաւիգ ըլլալ, կղերականութեան մտաւոր զարգացումին զարկ տալով, որպէս զի իրական առաջնորդ հանդիսանայ ան եւ ջանուցովն տգէտներ կամ զօլաքաղութեան անձնատուր եկեղեցականներ, ինչպէս էր Փաւստոս Բլազանդի պատկերացուցած Յովնանէս եպիսկոպոս մը, որ կը համարձակէր, ինք Աստուծոյ պաշտօնեայ, նուաստանալ, մինչեւ անգամ չորքոտանի ըլլալ եւ գոցել, «Ուղտ եմ, ուղտ եմ, ամբողջ մեղքերը կրող»: Այս կերպով իր Թագաւորին ստորագրել կուտար շատ մը երկիրներու սեփականութեան մարիալներ: Այսպիսիներ, նոյնպէս նմաններ իրաւամբ ծաղու եւ նախատինքի նշանակ են:

Ընդհանրապէս մեր նուիրապետութեան զարդեղող չքնաղ հոգիներ իրենց արժանիքով կը պարտադրեն խորին ակնածանք. անոնք են որ իրենց հօտին հասարակաց հայր կ'ըլլան, անոր հոգեւոր շնորհեան պարապելով, փառքով կը փայլեցնեն եկեղեցականի սքեմը, նախնի երանաշնորհ Ս. Հայրերու ժառանգութիւն, որ արդէն իսկ մեծութիւն մըն է. մերկացուցէք որեւէ եկեղեցականի սքեմը, այլ եւս անմանօթ կը մնայ ան, ոչ ոք կը հետաքրքրուի անոր կեանքով, մարդկային խաժամութիւն մէջ կը կորսուի անհետ: Այսպէս են կարգաւոր եկեղեցականներ: Յետոյ մեր եկեղեցականներ ուրոյն դաս մը չեն, այլ ազգին միացած անոյծ:

Անհրաժեշտ է մեր հոգևորականութիւնը բարձրացնել ջանալ մտաւորապէս : Մեծ գործ կատարեց երջանկալիշատակ Գուրեան եղիշէ Պատրիարք Սինի բարձունքին վրայ ստեղծելով Արմաշու Գպրեւանքը, որուն հունձքէն մեծ կապոց մը խորշակահար եղաւ. դաժան ժամանակին քամիներէն. նոյնպէս Անժիլիաս Բարգէն կաթողիկոսի հովանաւորութեամբ ծնունդ տուաւ. նման հաստատութեան մը : Ուրեմն երուսաղէմ եւ Անժիլիաս երկուորեակներ են ուխտապահ արեղաներ նուիրելու ազգին՝ հայրենի ուսումներով, եւրոպական լոյսերով ձօնացած, որ մըն ալ արժանիքով ընդհանուր սէր գրաւելու : Բայց այս երկուքը գոյութիւն չպիտի ունենային, եթէ մեծանձն բարեպաշտ հոգիներ նպաստամատուց չըլլային, ինչպէս Պատրիկ Կիւլպէնկեան մը, որուն օրհնեալ գերդաստանին ոգին ազգասիրութիւն է, նոյնպէս Մեկքոնեան հարազատներ. ասոնք իրենց նուիրումներով կեանք տուին կղերանոցներու հաստատութեան, որպէս զի յետ մահոյ երկնային արքայութեան քաղաքացիներ եղած վայելէն արդարներու բաժին անվախձան երանութիւն. այսպէս եւ Արմաշու Գպրեւանքին պաշտպան Աբիկ Ունճեան իր մեծագործութեան ոգին ցոլացուց. ինչն էր որ Օրմանեանի եւ Գուրեանի նիւթական տագնապներէ խռոված հոգիները կը հանդարտեցնէր այսպէս. «Փոյծ մի՛ ընէք, ի հարկին այս ծաղկաւետ պարտէզս կը ծախեմ եւ Գպրեւանքը կը փրկեմ» : Այդ

պարտէզը Գառգիւղի իր շքեղ տան շուրջ բոլորը կը զարդարէր եւ այժմ զայն փոխանակեց երկնային դրախտին հետ ի վարձ իր առաքինական գործերուն : Կը խորհուի նաեւ Նոր-Ջուղայի Ս. Ամենափրկեան վանքին մէջ հաստատել Գպրեւանք՝ Պարսկաստանի հայ եկեղեցիներու հոգևորականներ պատրաստելու, որու համար նորոգ հանգուցեալ բարերար Նոր-Ջուղայեցի Գաւթ Գաւթեան 100.000 ռուբլի կտակած է, կ'ըսուի, ինչպէս որ Պոլսոյ Ազդարար Թերթն ալ Ապրիլ 14 Թիւին մէջ գրելով հոգևոր Գպրոցի հաստատութիւնը նոյն սխալը կրկնած է անգիտակցարար, գրելով « Սպանիանէն Թէհրան գացած է Թէոդոր Վ. Տէր Իսախանեան, կրթական նախարարութենէն արտօնութիւն ձեռք ձգելու՝ Ջուղայի մէջ հոգևոր դպրոցի բացման համար, որու համար հանգուցեալ բարերար Նոր-Ջուղայեցի Գաւթ Ա. Գաւթեան 100.000 ռուբլի նուիրած է » : Ահա իրողութիւնը. արդարեւ հանգուցեալ բարերարը այս մասին հանդիսաւոր խօստում ըրած է կանխաւ : Բայց այն լոկ խօստում մնացած է, որովհետեւ իր ամբողջ հարստութիւնը 12 լափ (1 լափը 100.000 ռուբլի) եւ երկու տուն (որոնց մին իր հաստատած դպրոցի շէնքն է. այս երկու տուներ կ'արժեն 4 լափ) : Այս ամբողջը իր դպրոցի պահպանման եւ յարատեւութեան յատկացուած են : Նոր-Ջուղան ունի դեռ արժէքաւոր կարող զաւակներ, ծնունդ տալու Գպրեւանքին : Ս. Գ.

ԵՐԵՄՆԱՄԵԱԿ

ՀԱՅ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
(1906 - 15 Ապրիլ - 1936)

1936 Ապրիլ 15-ին սկսաւ այս երեսնամեակը, որու առթիւ հայաշատ կեդրոններ փայլուն հանդէսներ սարքեցին: Բարեգործականը երբ դեռ տամնամեակ մը չէր բոլորած, պայմեցաւ համաշխարհային պատերազմի ահաւոր ուռաւկանը, Հայութեան մեծ մասը արմատախիլ ընող իր ծննդավայրէն, ապրելու իրաւունքէն իսկ զրկելով: Այն ատեն Միութեան գոյութիւնը նուիրագործուեցաւ եւ անոր հիմնադիրներուն իմաստութիւնը եւ հեռատես ոգին գնահատուեցան. զայս գերազանցապէս ըմբռնեցին Միութեան նպատակին հաւատարիմ բարեգործ հոգիներ իրենց առատ նպաստներով եւ կտակներով, ազգային կորովին եւ գիտակցութեան վկայութիւն եւ այսպէս Բարեգործականը յաջողեցաւ աւելի քան 800.000 Անգլ. ոսկի տրամադրել իր նպատակով ցոյց տրուած կարիքներու:

Այս ամենուն ազգը՝ գիտակից՝ կը ծափողջունէ Բարեգործականի դրօշին տակ խմբուած բարեսէրներ, իսկ եթէ քննադատութիւնն իր խօսքն ունի ինչ ինչ հարցերու շուրջ. պէտք չէ խռովիլ եւ արհամարհիլ. այն ալ անոր իրաւունքն է, Թող միայն իրականութիւնը լռեցնէ զայն ուղիղ տրամաբանութեան փաստերով, գիտնալով թէ լորձնաշուրթն դըրուատիք մեղկացուցիչ են: Հանքութիւնն արդէն իսկ միշտ նկատի ունի այս Միութիւն, որպէս աղբիւր նպաստի մեր ազգային ընդհանուր կարիքներուն:

Ս. Գ.

ՀՈՎՈՒԿԸ

Բեռլէհէմի մըսուրին քով
Յիսուս Մանուկն երբ ծնած էր նոր՝
Հոն հովիւներ եկան անոր,
Պաշտելու զինքը ջերմ հաւատքով:

Առին իրենց հետ ընծաներ
Որ Յիսուսին գան նըւիրեն,
Առատ պտուղ, մեղր ու կաթ,
Փափուկ ճերմակ ալ գզաթ:

Մերուկ հովիւ մը բերաւ գառ
Իբրեւ նուէր կամ պատարագ,
Պզտիկ հովիւ մըն ալ պատկառ
Հեռունքէն եկաւ արագ:

Ու պաղ քարին վրայ Թափեց
Տաք արցունքի տարափ մը մեծ,
Վասն զի այդ խեղճը չունէր
Ուրիշ բան մը տալու նըւէր,
Անտէր աղքատ որը մըն էր ան:

Բարի մարդոց՝ ձեռքին կարօտ,
Ուստի սրտին սէրը միայն
Ընծայ բերաւ Յիսուսին մօտ.
Այդ առաջին անգամն էր որ
Հարուստ եղաւ եւ ունեւոր:

Իրիկունները միշտ կուգար
Մանուկին քունն օրօրելու
Որ ժրպիտով զըւարձարար՝
Որբին կ'ըլլար ջնորհակալու :

✻

Թէ չունիս բան մը Յիսուսին տալու
Աղքատ հոգւոյն պէս, ի պատիւ անոր
Կրնաս դուն երգել երգ կամ աւելու,
Եւ վերէն առնել օրհնութիւն մը նոր :

ԵՂԻՇԷ ԱՐՔԵՊԻՍ. ԴՈՒՐԵԱՆ

ԾԱՆՈԹ. — Այս սիրուն տաղը հոգեկոյս Սրբազան քերթողին բնարին Նոր Թրքապոլսմէն է զոր կը պարտիմ Պ. Յակոբ Նիկողոսեանի (Նիս-Էրզը) դեռ Նոր հրատարակած Գ. փեթակին, որմէ արտատպել բազրը է ինծ հին տարե-ցոյցներուն մէջ Սրբազան հօր կանոնիսն տիռած Յիսուս մա-նուկի կեանքի գրուագիները յիշեցնող : Ս. Գ.

U. 9.

ՀԱՅԵՐԸ ԱՄԷՆ ՏԵՂ ԵՒ ԱՄԷՆ ՄԱՐԶԻ ՄԷՋ

Այս միջոցին Քիշնեւի մէջ (Ռումանիա) պատերազմական տեսանի մը առջեւ կը դատուին տեղին տատուածաբանական համալսարանի պատահուներէն փրփ. Բոսթանթիէնէսքու եւ ընկերները, որոնք կ'ամբաստանուին իբրեւ վարիչը հակաֆաշական կազմակերպութեան մը :

Ընդհ. դատախազը է հաղարապետ Պ. Մանեա, ծագումով Հայ, որ իր հարցումներով յաճախ նեղը կը գնէ ամբաստանեալներն ու անոնց վկաները, միշտ ձգտելով շարժումը ցոյց տալ իբր հակահայրենասիրական արարք մը :

Վերջին դատավարու ժխննեբէն մէկուն մէջ,
պաշտպան փաստաբան Պ. Ռուսէտըրու ընդմիջեց
ընդհ. դատախազ Պ. Մանէան, ըսելով.

— Հայրենասիրու թեան դատ տռնելու պէտք է ունինք ընդհ. դատախազէ մը, որ հայ է ծագումով...

— Կրթութեան երես տնգամ էլ ե տեսներ պրն.
փաստաբանը, եթէ չըլլար Սփիրու Հարէթ մը, որ
նոյնպէս հայ էր :

Մանէա կ'անկարկէ հալազ գի նսիկին կրթա-
կան նախարարին, որ ռուսէն հանրային կրթութիւնը
կազմակերպեց, ռուսմ տարաւ գիւղերը եւ համա-
գործակցական շարժման ռոսկիբան եղաւ, եւ որուն
արձանը այս պահուս կը կանգնի Պոլսբէշի լուս-
գոյն մէկ կէտին վրայ, համալսարանին աիւղ գէմը:

(Հայրենիք)

Անցեալ տարի Սթոքհոլմի մէջ տօնուեցաւ Նօպէլի ծննդեան (1835) հարիւրամեակը, սա եղած էր ուժանակին հնարիչը, անիշխանականին զէնքը, որով մանաւանդ թնդանօթ եւ թորփիլ կը պատրաստուին, նաեւ բանակ եւ նուատորմ կը սպառազինուին : Բայց այս ահարկու գիւտը ոչ միայն պատերազմական նպատակներու կը ծառայէ, այլ եւ օգտակար կ'ըլլայ ճամբաներու եւ ջրանցքներու շինութեան : Անով յեղաշրջում ունեցաւ պայթեցընելու եւ օդը հանելու գիտութիւնը եւ կարելի եղաւ մեր ժամանակին հանքային եւ ճարտարագիտական - երկրաչափական շուտափոյթ մեթոտներու գործադրութիւնը : Նօպէլները սերած են շուէտական հին գիւղացի գերգաստանէ : Նօպէլ շնորհիւ իր ճարտարութեան՝ շատ շահաւոր ձեռնարկներու միջամուտ եղաւ, ինչպէս՝ զոր օր. Բագուի քարիւղի հորերուն, շահակից առնելով իր եղբայրները եւ բախտաւորուեցաւ մեծ հարստութեամբ եւ անոր մեծագոյն մասը յատկացուց տարեկան հինգ մրցանակներու, Նօպէլեան հիմնադրութիւն (իւրաքանչեւը 8500 սթէրլին) : Անոնցմով պիտի վարձատրուին ամէնէն կարեւոր գիւտը կամ բարեփոխումը

տարրաբանութեան, բնագիտութեան, բժշկութեան համար, նաեւ անոնք որ գաղափարական բարձրագոյն իմաստով գրականութիւն կ'ընեն, նոյնպէս անոնք որ ամէնէն աւելի եւ ամէնալաւ կերպով կը գործեն ազգերու եղբայրութեան համար : Նօպէլ մեռաւ 1896 Հոկտ. 10ին :

1901 էն մինչեւ 1931 Նօպէլի տարեկան մրցանակներուն արժանացած են 34 բնագէտներ, 30 տարրաբաններ, 30 բժիշկներ, 31 գրագէտներ եւ 35 խաղաղասէրներ, որոնց մէջ կը գտնուին ամէն ազգէ մարդիկ, բայց հայերէն եւ թուրքերէն :

Ի՞նչ է ՕՐԻՈՐԴ ՄԸ. — Օրիորդը Յոյսի պատկերն է, անոր համար արուեստագէտը Յոյսը ներկայացուցած է կոյսի մը պատկերով :

Ի՞նչ է ԿՆՈՋ ԴԵՐԸ. — Կինը ծնած է աշխարհը գարդարելու, եւ ոչ թէ անոր տիրապետելու :

Պէտք է թափել բառերու քրիեղ մը գաղափարներու անապատի մը մէջ :

Louis Veuillot

ԽՂՃՄՏԱՆՔ. — Աստուած կը խօսի մեր սրտին մէջ, շատ ցած ձայնով, սակայն իմանալի. ան մեզ կը ցուցնէ թէ Ի՞նչ բանի հետեւի եւ Ի՞նչ բանէ խուսափիլ պէտք է :

Կէօթէ

Քիչ կամ շատ բույսեր անհատական կազմուածքի խնդիր է. կարելւորն այն է թէ իւրաքանչիւրին յատուկ կազմութեան պահանջած բույսեր զլանալու չէ. ըստած է թէ մտաւոր յատկութիւններով օգտուած մարդիկ քիչ կը բնանան: Անոր ալ բացատրութիւններ շատ կան:

Քունը՝ զգայարաններու բնական մմբրութիւնն է, որուն պարբերաբար ենթակայ են բոլոր շնչատուր էակները: Տղայք շատ կը բնանան, իսկ ծերերը՝ քիչ: Չափահասներու համար ուժը ժամ բունը բաւական է:

Քունը մանաւանդ գիշերուան բունը սրտին համար ամէնէն հանդարտացուցիչ միջոցներէն մին է: Անբուն անցընողները գիտնալու են որ իրենց սիրտը կը տկարացնեն. Արդէն մարդս բնացած ըլլայ կամ ոչ՝ պառկիլը օգտակար է սրտին:

Այս առթիւ աւելորդ չէ յիշել գլխաւոր պատճառներ սրտի տկարութեան, զոր օր. կան զրադումներ, որ յոգնեցուցիչ են, պէտք է անոնցմէ հրաժարել, զգուշանալ ֆրանկախտէ, ալքոլէ, արրեղութենէ, ծխելէ, օրական 5 - 6 գաւաթէ աւելի սուրճ խմելէ, ասոնք կը պատճառեն պնդեբակուութիւն, շնչեբակաշին ծայրածգում, նոյնպէս սրտի պէտպէս հիւանդութիւններ: Այս վիճակին ենթակաները պէտք է զգուշանան նոյնպէս շատ ջուր եւ գարեջուր խմելէ եւ ստէպընուին:

Հին ժամանակ՝ դիցարանական շրջանին՝ Յոյները կը

կարծէին թէ Քունը (= Հիպնոս) որդին է գիշերուան (= Նիքս) եւ եղբայրը Մահուան (= Ռանաոս):

ՀԱՆԳԻՍՏ. — «Հանգիստ, զբօսանք բնախօսական պէտքեր են, երբեք որեւէ յապաղում, որեւէ զգացման ճիգ չիղնել գործունէութեան մէջ. պէտք է ջանալ յաջորդ գիշերուան հանգիստով օրուան յոգնութենէն իբրկել մարմինը:

Կուգայ պահ մը՝ որ միտքը գործելու ակտիւմակ չունենար, որովհետեւ աշխատութիւնը չափին աւելի ելած է:

Օրէնք է որ մէն մի գործունէութեան շրջանին յաջորդէ հանգստի շրջանը եւ այս օրէնքին ենթակայ է ամէն գործարանաւորութիւն: Սիրտը՝ որ մկան մըն է, ամէնէն աւելի կատարեալ կերպով կ'իրագործէ այս պայմանը: Անկիւ կը կծկի եւ կը թուլնայ զգալիօրէն հաւաքար ժամանակներու մէջ, այն է մէն մի երկվայրկեանը անգամ մը: Եւ այս աշխատութիւնը կը կրկնուի անընդհատ, որովհետեւ ամենափոքր սխալում մը, երկվայրկեանի աննշան յապաղում մը վտանգաւոր աղղեցումիւն կը պատճառէ եւ երկու երկվայրկեանի դադար մը արդէն մահուան մօտաւորութիւն մըն է:

Սրտի համար անձանթ են գիշերային երկարատեւ հանգիստներ, որովհետեւ բունի ընդհանուր մմրութեան մէջ անկիւ կը շարունակէ բարախել՝ հազիւ քիչ մը աւելի դանդաղօրէն եւ իւրաքանչիւր կծկումէն յետոյ հանգիստ առնելու համար այնպէս մը կ'ընէ, որ հանգիստին ետք, երկվայրկեանի կոտորալի մը տեւողութեամբ, իր յոգնութիւնը կատարեալապէս կ'անցնի եւ ինքզինքը կատարեալապէս տրամադիր կ'զգայ այնպէս, իբր թէ բնաւ բարախած չըլլայ»:

(19րդ Ա. Մամուլ էջ 1033-34)

ՅՈՂՀԱՆՆԵՍ ԳԱԼՍԱՆԵԱՆ

Տարեցոյցս կը սիրէ հայ ոգին զուարթացնել, ներկայացնելով այնպիսի տխարներ, որոնք իրենց բարեմասնութիւններով եւ բարձր դիրքով պատիւ են մեր ցեղին, թէեւ փարսալմներով հեռու ըլլան մայր Հայրենիքէն զոր օր. ի Հնդկաստան :

Այսպիսի մէկն է Պ. Յովհ. Գալստանեան, Հինդ-կահայութեան պարծանք, որ իւրացուցած է նոյն Գաղութին ինն եւ Նոր արդիւնաւոր անդամներու ազգասիրութեան հայեցակէտն, որոնցմէ շատեր անցեալին մէջ միլիոններու կտակներով յետ մահու եւս իրենց վսեմ ոգին ցոլացուցին, որքա՛ն որ անոնց թողած նիւթական ճոխութիւններ ներկայիս բոլորովին շոգիացած ըլլալով երազային շլացումներ պատճառած են մտքերու. սակայն անոնցմէ հրապուրուած ազգը մտնուի միջոցաւ Հնդկաստանի մեր հայրենակիցներու կամ ազգային կեանքի մասին չափազանցութիւններ երեւակայած է, հաստատելով թէ այդ առասպելական հարստութիւններ գոյութիւն ունին հոն դեռ : Այս առթիւ անցողակի յիշենք թէ այժմ նիւթական կարօտութեան խռովիչ լուրեր արձագանգ կը գտնեն, ինչպէս թէհրանի *Ալեք* (23 օգոստ.) Հնդկահայութեան արդի անձկութիւնը տխրազին պատկերացուցած է, անտեսական տագ-

նալի հետեւանքով : Այս կացութիւնը նպաստընկալ-ներու խումբ մը յառաջ բերած է, որոնց պատճառաւ տեղւոյն եկեղեցական վարչութիւնը 40.000 ռուբլիի բաց ունեցած է :

Այժմ դառնանք մեր առաջադրած նիւթին :

Պ. Յովհ. Գալստանեան ծնած Նոր Զուղա 1861 ին, բարեկեցիկ ընտանիքի զաւակ, որ անհամեմատ ուշիմութեամբ փայլուն դիրքի բարձրացած է յետոյ. վեց տարեկանին կալկաթա գալով կ'աշակերտի Հայկեան Մարդասիրական ձեւ մարանը, որու հարիւրամեակի տօնակատարութեան առթիւ 30.000 ռուբլի նուիրեց նոյն հաստատութեան (մօտ 2000 անգլ. ոսկի), յետոյ յաճախած է Սէնդ Սալբըրս բարձր վարժարան : Այդ հասակէն իր նախասիրութիւնն եղած է ձիարշաւն, այս մասին ունեցած սէրը այսպէս արտայայտած է. «Տասնեւչորս տարու էի, ձեմարանի սան, օր մը Ողիմպիական մը սարքած էին Անգլ. հեծելազօրքի սպաներ, սրտի՜ բաբախումով կը դիտէի արշաւներն եւ սպաներուն ձիու վրայ ըրած խաղերը. այլ յայլմէ եղած էի, սպայ մը տեսնելով ոգեւորութիւնս, հարցուց թէ կրնայի՞ ձի հեծնել. հաստատական պատասխանիս վրայ ինձ տրամադրեցին ընկճուած անասուն մը, որ 1 ժամ առաջ 2 ռուբլինոց վիճակահանութենէ շահուած էր. այնքան եռանդով վարեցի կենդանին, որ արշաւը շահեցաւ : Բոլորովին յափշտակուած՝ նշանաձողն անցնելէ վերջ տակաւին կը շարունակեմ եղեր ձին մտրակել : Երեկոյին սեղանակից եղայ սպաներուն, որոնք գիշերը զիս դպրոց առաջնորդեցին » : Այսպէս այնուհետեւ 1902 էն սկսեալ շահած է մրցանակներ կալկաթայի

եւ այլ վայրերու մէջ տեղի ունեցած ձիարշաւներուն, ինչպէս եւ Անգլիական աշխու Թագաւոր, Եղուարդ Ը.էն (գահաժառանգ եղած ատեն) ստացած է բաժակ մը, նաեւ Թէյի հրակէր իր պալատին մէջ եւ Գահաժառանգին հետ ի միասին լուսանկարուած : Պ. Յովհ. Գալստանեան ամուսնացած է 1891 ին կալկաթայի մէջ Պաթալիոյ մեծահամբաւ վաճառական հանգուցեալ Յովհաննէս Նահապար Սարգսեանի երեք դստեր հետ, ունեցած է երեք որդի, անդրանիկն է ականաւոր բժիշկ կալկաթայում :

Գմբախտաբար շուտ կորուսած է իր արժանաշարք կենակիցը, որու համար ի արգանա իրեն՝ տեղւոյն եկեղեցական վարչութիւնը կանգնած է մահարձան Ս. Նազարէթ եկեղեցւոյ հիւսիսային պատին կողմը, հետեւեալ արձանագրուեցաւ :

*Ի քաղցր եւ յաւերժ տկան յիշատակ
Հանգուցեալ Տիկին Ռոյլ Կատարինէի Գալստանեան
Սիրեցեալ ամուսնոյ Պրն. Յովհաննու Կարապետի*

*Տէր Յ. Գալստանեան
եւ երէց Դստեր Պրոնն եւ Տիկին Յովհաննու*

*Շահնաւարի Սարգսեան
Ծնեալ ի Բոտալիա ի 26 Նոյեմբեր 1861
Վախճանեալ ի Կալկաթա ի 14 Օգոստ. 1910
Եւ ամփոփեալ ի Հայոց Հանգստարանի
որ ի Լոբը Սրկիւլըր փողոց*

*Զայս արձան
կառուցանէ Վարչութիւն Սուրբ Եկեղեցւոյ
ի գնահատումն*

*Պրն. Յ. Կ. Տէր Յ. Գալստանեանի
բաղում մարդասիրական գործոցն՝ որ առ
Հայ Հասարակութիւն*

*եւ բաղմարդիւն ծառայութեանցն՝ որ առ
Սուրբ Եկեղեցիս :*

Թէեւ այժմ համաշխարհային տնտեսական տագնապէն ազդուած Պ. Յովհ. Գալստանեան կարող չէ լայնօրէն նպաստել ազգային կարիքներու, բայց միշտ ազգասէր է. ճիշտ այս պատճառաւ բաղաբին գեղեցկութեան զարդ եղող իր կանգնած բաղմամբի հոյակերտ ապարանքներ եւ շէնքեր նուազ արդիւնաբեր են. իցի՛ւ նախկին բնականօն վիճակը վերադառնար աշխարհի եւ շատերու հետ այս վեհօգի բարերարն իր ըղծացած բարիքները սփռէր իր ազգին : Պ. Յովհ. Գալստանեան գիտակ իր ազգասէր պարտքերուն քանիցս պաշտօն ստանձնած է իբր հոգաբարձու Հայոց Մարդասիրական Ճեմարանին եւ երեք-փոխ կալկաթայի Ս. Նազարէթ եկեղեցւոյ եւ առհասարակ հետաքրքրութիւն ցոյց տուած է զանազան եկեղեցական եւ ազգային գործերու եւ առատօրէն մասնակցած է ժամանակ առ ժամանակ եղած հանգանակութիւններու :

1904 ին ի Տէր հանգուցեալ նախկին Թեմակալ Սահակ Արքեպեակ. Այվատեանի յորդորանքով՝ Նոր Զուլայի Ս. Ամենափրկչեան վանքին մէջ կառուցանել տուած է մի հոյակապ երկարական շինութիւն, որ կը ծառայէ իբրեւ Առաջնորդարան :

Իսկ ներկայ տարու սկիզբը բաղաբին արուարձաններէն մեկուն մէջ շինել տուած է ճեմական ջնարակի (Shellac)

փաթեթերով՝ պարզ ու ջինջ օգի մէջ արեւի ջերմութեամբ հակառակեալ՝ կ'եփուէր: Կարմրակի եւ թաւառի գաղթականներ իբր ձմրան պահածոյ ըստ իրենց աւանդական սովորութեան չոր միս պատրաստել վերսկսան եւ տեսան թէ միջավայրին օդը, ջուրը իրենց յուսացածէն շատ ընտիր ու եփուն, ախորժաճամ ըրաւ միսը. այսպէս իրենց ճաշակին համաձայն դայն համեմեցին. վերջապէս շատ մը ապարդիւն փորձերէ յետոյ ձիշտ եղանակը յաջողեցան գտնել, որով գոյութիւն ստացաւ պատուական եւ ճաշակաւոր ապուխտը եւ դայն մկրտեցին Պատրիարկան անունով, սքանչելի, ընտիր պահածոյ միս: Այսպէս կատարելագործուած թաւառի եւ Կարմիրի մէջ սկսան սուղ գնով ծախել, որ փոխանցուեցաւ հարեւաններու եւս եւ հետզհետէ Կեսարիա եւ շրջակայ հայերու:

Հայեր սկսան պատրաստել եւ ծախել, դուրսի նահանգներ ալ խրկել եւ իրենց ընտանեկան պէտքերն հոգալ անոնց արդիւնքով. ի սկզբան կառավարութիւնը արդիւած էր բացի Կեսարիոյ շրջանակներէն ուրիշ նահանգներ ապուխտ ծախելը, միայն Կեսարիոյ պէտքէն աւելցածը ազատ էին ծախել:

Ապխտագործութիւնը երկար ատեն Յոյներուն չէին սորվեցուցած. բայց 1677 ին Կարմրակցի երկու Հայ երիտասարդներ իրենց դրացիներէն գեղադէմ հարուստ երկու Յոյն Օրիորդներ կ'առեւան-

գեւն. կազ ու կռիւններէ վերջ խնդիրը անուշիկ կը կապուի եւ խնամութիւն կը հաստատուի նորապսակներու ծնողաց միջեւ. ահա այս առթիւ ապխտագործութիւնը կը փոխանցուի Յոյներուն ալ, որոնք կատարելապէս սորվելով լաւ մը կը շահագործեն: Յոյները միշտ կ'ըսեն թէ ապխտագործութիւնը սորվելու համար երկու աղջիկ տուինք հայերուն. բայց առեւանգող երիտասարդներուն ծնողքը 2 քսակ (1000) դրշ. տուգանք պարտաւորուեցան տալ հայ եկեղեցւոյն՝ ապխտագործութիւնը Յունաց սորվեցնելուն համար:

Չորս դարէ ի վեր անուանի Կեսարական ապուխտը այսօր Արեւմտեան եւ Արեւելեան երկիրներու մէջ իբր միջազգային ապրտնք սղառում ունի միշտ հայերու բաթէնթով:

ՃԻՎԱՆ Յ. ԱՇԼԳԵԱՆ

11 - 4 - 1936 Թալաս

ԱԶԳԱՅԻՆ ՅՈՐԴՈՐԱԿ

Ահա շարժեցաւ Աւագըն Մասիս,
Արձան պարճանաց Հայոց աշխարհիս,
Ահա շարժեցան դաշտք Արարատայ,
Դուք ալ շարժեցէք մանկրտիք Հայկայ:

Ահա շնչեցաւ ծուխն ծիրանի,
Դուք ալ շնչեցէք հոգի հայկազնի,
Բայց միայն սիրով, հանդարտ ու խելօք,
Ձանք դրէք բարոյն ու բրնձիք անհոգ:

Նահապետ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԴՐԱՄԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ
ԵՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ ԴՐԱՄՆԵՐ

Աշխատասիրեց՝ Կ. Յ. ԲԱՍՄԱՋԵԱՆ

Պատկուած

« Սրբոց Թարգմանչաց, Դուրեան Դրական Մրցանակ » ով

Տպագ. վ. Ենետիկ Ս. ՂԱԶԱՐ 1936

Գրքի մը վերտառութիւնը, բառ մը կամ քանի մը բառեր, խորհրդաւոր ցնցուղներ են լեցուն նոյն աշխատութեան հեղինակին գոյութիւնը յաւերժացնող կենսանիւթով։ Այսպէս կ'անմահանան հեղինակներ արժէքաւոր գործերով։ Մինչդեռ պետութիւններ կ'անհետին, աշխարհներ կը փլչին եւ հեղինակաւոր մարդը կը մնայ. բայց երբ այդ գիրքը ազգի մը անունը անկորնչելի պահելու կը սահմանուի, նուիրական է այն, պաշտելի հատոր մը։ Ուրեմն վերեւ նշանակուած աշխատասիրութիւնը նոյն գիրքը կը կատարէ քաղցր նուիրումով գերազանցորէն բանասէր Պրն. Կարապետ Յ. Բասմաջեանի, որ անձանձիր գիտական պրպտումներով եւ ուսումնասիրութեան բուռն տենչերով յաջողեցաւ նուիրել զայն հայ մատենագրութեան՝ իր ազգը իբր քաղաքակիրթ ցեղ ծանօթացնելու աշխարհի, անոր անցեալի մէկ յիշատակարանը, հին դրամը ուսումնասիրելով։

Եւ մինչ այս տողերը կը գրեմ, մտքիս մէջ կը նկարուի գրաւիչ պատկերը Պ. Կ. Յ. Բասմաջեանի երիտասարդութեան, այն դիւթական արուարձանին մէջ Կ. Պոլսոյ, ուր հայ կեանքը կը ծաղկէր, ուր գրական մեծ դէմքեր կային Տէրոյնց՝ Միսաքեան, վերջն ալ Պերպլերեան, անոր փողոցներէն անցորդին կարծես դէմ առ դէմ կուգայ Պետրոս Դուրեան, որ պէտք չունէր օտար հանձարներու կողոպուտով գեղազարդելու իր տաղերն ու թատերաստղեր, այլ երկնային հուրի վառարան իր հոգիէն։ Ներուի ինձ անցողակի յիշել այս առթիւ թէ մեր ամէնէն իրաւամբ դովուած հեղինակ մը, թովմաս թէրդեան տկարութիւն ունեցած է իր Սանդուխտ Ողբերգութեան վերջաւորութեան ըսել այսպէս։ Հրէից Աստուած, յաղթեցիր։ Այս խօսքը այդ տեղ, հակառակ որ ուժգին է, անտեղի է, Սանդուխտի Աստուածը Բրիտանիէութեան հիմնադիր աստուածային յայտնութիւն է, թէրդեանի բացագանչութեան բուն տեղը Ռասինի Գոթողիային վերջն է, ուրկէ փոխ առնուած է։

Պ. Կ. Յ. Բասմաջեան Սկիւտարու Սեւամիէի իր գեղարանին մէջ մէկ կողմէն իր գործին նուիրուելէ վերջ, աղատ ժամերուն հայ եւ օտար հոգայ հատորներու մէջ մխրձիլ իր հաճոյքն էր, իր մտքի պոռարը առատացնելու, անով չբաւականանալով յաճախ Բերա Հայ Հռովմէական մեծահարուստ գրասէրի մը հազուագիւտ գրքերով ճոխ մատենադա-

բանին ուխտի կ'երթար. միեւնոյն ատեն ազգային ազատագրական շարժման մասնակից, քանիցս բանտարկուած եւ խոշտանգուած, այսու եւս համակրելի իբր ազգասէր, մինչեւ որ հաւածանքներէ ստիպուած անցաւ Եւրոպա, շարունակելու իր ազգօգուտ, բանասիրական աշխատութիւնները: Իր նախասիրութիւնն է ազգային հնախօսութիւն, ինչ որ մեր մէջ հռչակաւոր վանական դէմքերու պարծոնք է, գոր. Ինձիճեանի, Հ. Կղեմէն Սիպիւեանի եւ նմաններու:

Դրամագիտութիւնը իրմէ առաջ ուրիշ կարողագոյններու զբաղում եղած է, բայց նոր թափմը կարեւոր էր նոր ուսումնասիրութիւններով երեւան բերել հայկական յիշատակներ, ինչպէս ըրած է Հ. Սիպիւեան իր ժամանակին, անձամբ շրջելով շարունակական ճամբորդութիւններով հայաբնակ կեդրոններ Պարսկահայաստան, Ռուսիա, Թուրքիա, Ասորիք, Միջագետք, եւն. եւն. Վիեննացի այս վարդապետը Գերմանական հաստատուն կրթութիւնը առած արհամարհեց ճամբորդութեան վտանգներ, երկիւղալի աւաղակային շրջաններու եւ ժամանակներու մէջ, միայն կարեւոր ուսումնասիրութեան համար հայրենի հնութեանց: Ուսումնասէր, ուշիմ, բարեկիրթ եւ հեղահամբոյր նման մեր սիրելի Կ. Յ. Բասմաջեանի, հնագիտական մակածութեանց նուիրուեցաւ ցվերջ եւ ուր ուրեմն այդ սիրոյն զոհ եղաւ Տեգրանակերտի մէջ փակելով առյաւէտ իր

աչքը կեանքի լոյսին: Հակառակ որ հռովմէադաւան էր կրնա՞նք, բայց ազգասէր ոգի կը կրէր, պատկանելով հակահասունեան հերձուածին եւ միշտ ազգային ոգի կը ցոլացնէր. (կարդաւ Հ. Կղեմէն Սիպիւեանի յիշատակին նուիրուած Դամբասականը Հ. Մաղաքիա Օրմանեանէ Օրթագելզի Ս. Լուսաւորիչ Եկեղեցոյ մէջ, տպ. 1878 տպ. Մասիս լրագրոյ):

Կը վերջացնեմ ներկայո, այս առթիւ հիացումըս յայտնելով այն եւամեծ եկեղեցականին՝ որ իր փառքի հանրային դնահատման ատեն իմաստութիւն ունեցաւ յոբելինական նուիրումներէ բաժին հանել Հայ մատենագրութեան վաստակաւորներու, պատկումով անոնց աշխատութեանց սա յորջորջուումով «Սրբոց Թարգմանչաց, Դուրեան Դրական մով «Սրբոց Թարգմանչաց, Դուրեան Դրական մրցանակ»: Զայս յիշելէ յետոյ քաղցր է ինձ այդ մրցանակին արժանացած բարեկամիս դրուատիք հիւսել ոչ միայն հին բարեկամութեան մը տուրք, այլ երախտագիտութեան համար այն սիրոյն եւ քաջալերին, որ ընդմիշտ հակառակ իր այնքան յոգնադիմի զբաղմանց, միջոց կը գտնէ փոքրիկ Տարեցոյցիս էջերը զարդարելու իր հմտալից գրութեանքներով, եւ թէպէտ այժմ ալեւոր վաստակաբեկ, բայց իր աջակից շնորհափայլ Տիկինն կ'ընձեռէ իր նպաստն գրական՝ իր ամուսնոյն: Ես եւս օգտուեցայ իր բարեսիրութեանն՝ որով հաճեցաւ արտագրել էջմիածնի զանգակատան լուսաբանութիւնը Բանասէրէն. ինչ բարեբախտութիւն ինձ այսպիսի ազնուական հոգիներու ձեռնտուութիւն: Ս. Գ.

Շուէտի երկիրը մեռած է 1773 ին իռնէսթ ա-
նունով անուանի քծիշկ մը: Այս մարդը 104 տարի
ապրելէն ետեւ՝ յանկարծ ձիէն իննալով մեռեր է.
եւ սորա թղթերուն մէջ նուսխայ մը գտնուեր է
երկար ապրելու, որ հաքիւրաւոր տարիներով իւր
ազգատոհմին մէջ կը պահուի եղեր իբրեւ գաղտ-
նիք: Էռնէսթ քծիշկին պապը մեռեր է 103 տարե-
կան, մայրը 109, հայրը 102. եւ նոցա այսպէս եր-
կար ապրելուն պատճառ այս է կ'ըսեն՝ որ ամէն
օր, այն դեղէն 7 կամ 8 կանիլ կը խմեն եղեր:

Ամէնքը գիտեն որ քարեխառն՝ կանոնաւոր՝ ա-
ռաքնական վարմունքով մարդս սովորականէն
շատ աւելի երկար կրնայ ապրիլ. ինն առնէն ի
վեր մարդիկ ետեւէ եղած են այնպիսի դեղեր գրա-
նելու որ մարդուս կեանքը երկնցընեն. բազմամ-
եայ փորձերը ցուցուցած են որ կարելի չէ այնպիսի
ամենաբոյժ դեղ մը գտնելը: Սակայն աւելի կամ
սակաւս օգտակար դեղեր կ'աւանդուած են. ահա անոնց
մէկն է նաեւ. այս դեղը, որոյ նուսխան այս տեղ
կը գնեմք:

Առ 7 ունկի (*) (օնցա) աղնիւ հալուէ, տարը
ստալու (լատ. *aloe sucotrina vera*).

(*) 1 ունկ = 30 grammes.

1/4 լծի ճերմակ խօր ստանի (լատ. *semen contra-
santonicum*).

1/4 լծի Աղնիւ քրքում, զաֆրան (լատ. *crocus
sativus*).

1/4 Ճենթիան, չինթիան (լատ. *gentiana*).

1/4 Ծիծառ իռշնդեղ, րալէնտ (լատ. *rhabar-
barum*).

1/4 Ճերմակ տընթ, դալ, աղած դալը.

1/4 Վենետիկ թիւրակէ, ալթըն պաշ թիւ-
րեալ.

1/4 լծի Կղբուձու, գունտուղ հայտալ (լատ.
castoreum).

Ասոնք ամէնքը տրորէ ալիւրով կամ ձեծէ.
մաքուր մաղէ անցուր որչափ որ կարելի է զգու-
շութեամբ, հաստ ապակիէ շինած շիշի մը մէջ լից-
սմոր վրայ լից կտրուկ օղի, կամ թէ աւելի լատ.
Գաղղիական գինիէ հանած օղի, ու աղէկ մը կապէ
բերանը մաշկով կամ թաց մագաղաթով, ու երբոր
այն մագաղաթը չորնայ՝ անեղով մը ծակէ որ մէջը
լցուած կազէն չը հանի: Անուսեան շիշը շուք
տեղ դիր ու ինը օր ձգէ, առաւօտ իրիկուն աղէկ
մը թօթվելով:

Տանեքորդ օրը օղին պարպէ, ու նորէն վրան
նոյնպիսի օղի լից հարիւր տրամ, ու նորէն ինը օր
ձգէ, օրը երկու անգամ թօթվելով: Յետոյ աղէկ մը
գամէ, մանր շիշերու մէջ լից ու պահէ գործածու-
թեան համար:

Այս դեղը գործածողը (կ'ըսեն) չտարակուսիր որ երկար ու առողջ կեանք կ'աճենայ՝ ուրիշ դեղերու կամ արիւն առնելու կարօտ չլինելով: Տկար մարդուն ոյժ կուտայ, ջիղերը կը զօրացնէ, սիրտը կը քանայ, ստամոքսը կը մաքրէ, գլխու ցաւը կ'անցնէ, քամիները կը ցրուէ, ճճիները կը ջարդէ, ամէն տեսակ փորացաւ կը քակէ, եւ քանի մը բուսկէ մէջ ընդերքը կ'ամրացնէ, մէկ ժամուան մէջ ալ ստամոքսի անմարսութիւնը կ'անցնէ: Թէ որ կտոր մը բամբակ անով Թրջես ու ականջի մէջ դնես, ականջի պնդութիւնը կը կակղցընէ ու կը քանայ: Յաւած ակուայի որ դնես, երկար առնէ ցաւը կը Թեթեւցընէ: Մարդուս արիւնը կը մաքրէ ու արեան շրջանը կը կանտնաւորէ: Ձերձը կ'անցնէ, ընդհանրապէս ամէն հիւանդութիւն արմատէն կը բժշկէ:

Ով որ միշտ առողջ մնալ կ'ուզէ այս դեղը պիտի գործածէ. կիները եօթնական կաթիլ, այլերը իննական:

Ծերերը Թող այս էլիքսիրէն օրը դգալ մը առնեն, կը տենեն որ ի՛նչպէս կը զուարթանան ու կ'առողջանան:

Հնդօրինակեց՝

(Մասեաց Աղանի, 1862 ՅՈՎՍԷՓ ՅԱԿՈԲԱՆ

ԳՐԱԿԱՆ ԽՆԱՄՔ. — Ը. եւ Ն. դիմորոշ յօդերու գործածութեան պէտք է ուշադիր ըլլալ:

Ը. գործածել բաղաձայնով սկսած բառէ մը առաջ, իսկ Ն. գործածել ծայնաւորով կամ կիսաձայնաւորով սկսող բառերէն առաջ, այսպէս կ'ընէին Պոլսոյ մեր գրագէտները:

Տ Ե Ր Ո Ւ Ն Ի

ԴԱԽԹ ԱԻՏ ԴԱԽԹԱՆ

Հնդկահայ բարերար

Ինչպէ՞ս որ հոգին կը մղէ դէպի բարեգործութիւն, աստուածային պարգեւ է մարդուն. եսամոլութիւնն իբր կուրք պաշտել ստորնացում է մարդէ կակին: Ուստի անոնք որ բարերարի տիպոսով կը փայլին, ոչ միայն կը փառաւորուին աշխարհի մէջ, այլ վերախնամ Տեսչութեան օրհնութեանց կ'արժանանան, որովհետեւ Աստուծոյ շնորհներով ճոխացած իրենց հոգին տոկոտով անեցուցած է ընդունուած շնորհներն:

Ասոնցմէ էր Դաւիթ Աւետ Դաւթեան, որու մահուան առթիւ (7 փետր. 1936) Հնդկաստանի Անգլիական եւ Հնդիկ գլխաւոր Թերթեր լիարերան դուռտիք հիւսեցին:

Հանգուցեալը 1858 ին ծնած է ի Նոր-Ջուղա (Իրան), որ ստացած է իր նախնական կրթութիւն. 1875 ին անցած է Հնդկաստան՝ իր ուսումը կատարելագործելու կալկաթայի Հայկեան Մարդասիրական Ճեմարանում (այժմ Հայկական Գոլէճ): Բայց աղքատութեան պատճառաւ հարկադրուած կանուխէն գործի ասպարէզին հետեւիլ, իրեն ազգական վաճառականի մը բով կը մտնէ, միեւնոյն առնէ անգլիերէն սորվելու հետամուտ, բայց կալկաթայում այդ գործը սահմանափակ Թուելով իրեն՝ կը մտնէ Երկամուղային գործի մէջ 40 ռուբի ամսականով եւ 1888 ին հրաժարելով անկէ, որպէս պարզ պաշտօնեայ կը մտնէ Ալլահապատ բաղաբի

A. H. Lohecler and Co.-ի գրավաճառանոցը եւ հետգհետ, իր դիրքը բարձրանալով հիմքը կը դնէ իր ապագայ հաստատութեան :

Այնուհետեւ իր երեսնամեայ գործոն կեանքին հրաժեշտ տալով՝ կը դառնայ կալկաթա, ուր այլ եւս կը նուիրուի իր ազգակիցներուն կրթական եւ ընկերային գործերուն, Հոգաբարձու Մարդասիրական Ճեմարանին եւ Եկեղեցիին՝ ամբողջ 25 տարի շարունակ օգտակար կը հանդիսանայ: Ինք աղբատի զաւակ, գլացած անոր դառնութիւնն, 1922ին կը հիմնէ Կալկաթայի մէջ Դաւիթեան վարժարանը իբր կոնոյ իր բարեգործութեան. այս կրթարան բացի եւամեայ Մանկապարտեցի բաժինէն, ունի եւ 7-8 դասարանական դասընթացք: Դպրոցը կը յաճախեն մօտ 70 երիտեւ աշակերտներ: Ուսուցչական խումբը բաղկացած է հայերէ :

Հանգուցեալի աւանդաբերի (**Trusd Deed**) տրամադրութեան համաձայն դպրոցը կը կառավարուի տեղւոյն էկեղեցական վարչութեան, պաշտօնավարող բահաններէն եւ Հայոց Մարդասիրական Ճեմարանի Հոգաբարձուներէն պարբերաբար ընտրուած եւ ընտրուելիք երկու հոգիէ բաղկացած մի գործադիր մարմնով:

Բայի ասկէ 1/2 լափ ռուփի նուիրեց Թէհրանի Հայկական (այժմեան Դաւիթեան) դպրոցին, որով կառուցուեցան մի բանի խանութներ եւ դասարաններ. իր այս նուիրատուութիւնը նախանցեալ տարի պատուուեցաւ Իրանի կրթական նախարարութենէն: Առնչմէ զատ 1 լափ ռուփի եւս խոստացած էր հոգեւոր դպրոցի հաստատութեան ի Նոր Զուլա Ս. Ամենափրկչեան վանքի, բայց յաւելեալ գումար

չունենալով, չէ ապահոված զայն, Թէեւ իր կենդանութեան եկամուտը կ'ուղարկէր տարուէ տարի:

Հանգուցեալը անմիջական ժառանգորդ չունի. Թողած է մօտ 12 լափ ռուփի (1 լափը = 100.000 ռուփի) Կալկաթայի Դաւիթեան դպրոցի պահպանման եւ յարատեւութեան համար, երկու տուն (մին այժմու դպրոցական շէնքը) 4 լափ արժէքով, յատկացուած դարձեալ նոյն նպատակին: Իր բարեգործի համբաւէն յափշտակուած՝ Սերմեր չափազանցութեան կողմն հակած են, անոր հաստատութիւնն առաւելեական չափերու հասցընելով, բայց իրականութիւնը վերեւ պարզուածն է միայն:

Հանգուցեալը Թաղուած է Կալկաթայի Ս. Նազարէթ եկեղեցիին բակը, ներկայ եղած են ստուարամիւ Հայ, Հնդիկ եւ Անգլիացի համակիրներ եւ այս առթիւ փակ մնացած են ի նշան յարգանքի՝ Դաւիթեան վարժարանն, Հայկական Գողէմը եւ ուրիշ հայ հաստատութիւններ Կալկաթայում: Դամբանականը խօսած է Աւագերէց Տէր Գարեգին Յովհաննէսեան, վեր հանելով հանգուցեալին գեղեցիկ բարեմասնութիւնները եւ անոր բարեգործութիւնները:

Ո՛վ անմահ բարերար, իցի՛ բու բարիքներուդ սերմը հողին աւանդուած հատիկին մէջ ուռճանայ ազգակիցներուդ հոգիին մէջ եւ մեզ աւետէ ճլարձակում նոր նոր Դաւիթեաններու:

Իսկ դու, ո՛վ Նոր-Զուլա, ծննդավայր բարերարներու, ինձ համար իբր համհարզ կը նոյնաճառ Աստուծոյ մէկ անկիւնը եղած կ'եսարիոյ Թաւաթին. ան ալ բեղ նման հոյակապ մարդոց ճնունգով պանծալի, այժմ տխուր՝ իր ծոցէն հեռացած վտարանդի զաւակներուն ցրուումով եւ կամ աննշացած, բայց միշտ հեռաւորներ իր մօտ կ'երեւակայէ, իսկ անդարձ

մեկնող կիլիկացիներու յիշատակը կ'օրհնէ լիաբերան, որոնք
երկնքի արքայութեան բաղարացիներ եղած են իրենց բարե-
սիրութեամբ մեր Դաւիթեան բարերարին նման:

Ամենախորին մեծարանք պաշտելի յիշատակիդ, ո՛վ
Հնդկահայ բարերար: Ս. Գ.

ՀԱՆԵԼՈՒԿՆԵՐ

Ա.

Զարմանալիք զարմանալեաց արդարեւ.

Մէկը տուաւ խրոխտաբար ինձ բարեւ

— Կ'անգիտանամ. մակբայ էր Թէ ածական —

իւր շարժուածքը հրամայող, տիրական
ինձ շնորհեց, ցուցամատով կարկառուն,
Զորքոտանին որ կ'արածէր հոն, հեռուն:

Բ

Գիտցիր որ իմ մէջ երեք վանկեր կան.
Առաջին վանկս՝ կոշտ հաստատական.
Երբ երկրորդ վանկս շրջելով կարդաս՝
Հնչումին համար ձափոնէն ա՛ռ դաս.
Իմ երրորդ վանկիս՝ միջատ ոստոստուն,
Ծայրը տառ մը կայ որպէս Թէ տտուն,
Ասկայն այս տառը, Թէ լինէր խօսուն՝
Քեզ պիտի յայտնէր որ կ'արժէ վաթսուն.
Գալով ամբողջիս՝ ահա՛ տես արձուն՝
Անով միմիայն կ'որոճաս կոր դուն:

Մ. Հունկ

Imp. A. DER AGOPIAN
17, Rue Damesme - Paris

հեղինակին, որ պատրաստ է Ա. պրակը իբր նմոյշ յղել
փափաքողներու:

Գիմել՝ Հ. Մ. Պօտուրեանի, Frumoasa (Ciuc)
(Roumanie).

ՓԵԹԱԿ, Գ. գիրք, պատրաստեց Յ. Գ. Նիկողոս-
եան, դատարարակուսուցիչ, Տնօրէն, են. 1936:

Շատ օգտակար բովանդակով սիրուն հատոր մը կը
նուիրէ այս բազմերակտ վաղեմի ուսուցիչն, իր ասպարեզին
նուիրուած խորագէտ, ինչպէս եւ իր ազնիւ Տիկինն, երկուքն
ալ ազգային իտեալի երազով խանդավառ եւ սիրահար:

Շատ արժէքատուր կաղանդչէր մըն է մեղրահոս Փե-
թակը, որուն արագ սպառում կը մաղթեմ: Գին 1 տողար:

Հասցեն՝ N. Nigoghosian, 501 West 122 nd. st.
New-York City.

Շնորհակալութեամբ ստացած եմ Հ. Մ. Պօտուրեանէ
հետեւեալ հատորները:

1. Կարմիր լուսին Հ. Մ. Պօտուրեան, նորավէպեր,
դրուագներ ազգ. կեանքէ:
2. Միջնադարեան Տաղասաց Մարտիրոս Ղրիմեցին եւ
իւր բերնածնները, Հ. Մ. Պօտուրեան:
3. Սեւ էջերը, Հ. Մ. Պօտուրեան:
4. Վիպակներ Հ. Մ. Պօտուրեան, Հովին ու Իշխա-
նուհին. — խորհրդատու գերեզմանը. — Անար-
գար դատաստանը:
5. Օրերդ Սամենիկ. վէպ Պոլսահայ կեանքէ. —
Հեղինակ Յարութիւն:
6. Գահ եւ Սէր. պատանեկ
լուսիս. — թարգմ. Ս.
Պօտուրեան:
7. Գիցաւան, գիրք Ա., Հ.

<< Ազգային գրադարան

NL0394994

13476

ՏՊԱՐԱՆ ՅԱԿՈԲ ՏԷՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

17, Rue Damesme. Paris (13^e)

Ոչ իբր բարեկամութեան ցոյց, իբր անկեղծութեան տուրք, պարտք կը համարիմք քանի մը տող նուիրել այս գործատեղւոյն որուն վարիչն յարգուած գրագէտ էր երբեմն ի Պօլիս, մամլոյ մէջ սփռելով իր նախընծայ տաղանդին լոյսերը եւ այժմ ի փարիզ գիտակից գործարանատէր, ուզած է այս կերպով ծառայել հայ գրականութեան, անոր նուիրուածներուն ամէն դիւրութիւն ընծայելով: Իր հաստատութեան նշանարանն է համեատ շափ մը ապահովել իրեն՝ յաճախորդին լիուրի գոհունակութեամբ միայն:

Կարեւոր հասցէ՝

Simon CAPAMADJIAN

44, Rue du Commerce

Colombes (Seine)

France